

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені М.П. ДРАГОМАНОВА
ГО «УКРАЇНЬСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПЕДАГОГІВ І ПСИХОЛОГІВ ПОЧАТКОВОЇ,
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

**«ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНІЗМУ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ»**

ЗБІРНИК ТЕЗ
УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОГО ONLINE-МАРАФОНУ
27 – 29 вересня 2022 року

Київ
2022

УДК 373.2:7.038.6]:001.895(4)

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНІЗМУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ: Збірник тез Міжнародного online-марафону вітчизняних і зарубіжних дослідників, науковців, освітян, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, педагогів-практиків (27-29 вересня 2022 року, м. Київ, Україна). Київ: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2022. 208 с.

Видання містить матеріали, що покладені в основу доповідей, повідомлень, аналітичних оглядів вітчизняних і зарубіжних дослідників, представників наукових шкіл, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, освітян, педагогів-практиків та усіх інших, зацікавлених у висвітленій проблематиці під час роботи Міжнародного online-марафону «Дошкільна освіта в епоху постмодернізму: європейський досвід, інноваційні практики», який відбувся 27-29 вересня 2022 року на честь відзначення Всесвітнього дня дошкілля.

Матеріали Збірника можуть бути корисними науково-педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти та наукових ступенів, які здійснюють дослідження в межах відповідних напрямів, педагогам-практикам закладів дошкільної освіти та усім тим, хто цікавиться європейським досвідом та інноваційними практиками в зарубіжних країнах.

Редакційна колегія:

Цветкова Г.Г., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова (голова)

Шулигіна Раїса Андріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Довбня Софія Олегівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Шелепко Галина Володимирівна, асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Адреса редакційної колегії:

01601, м. Київ, вул. Тургенєвська, 8/14

Телефон : (044) 484-63-94

Кафедра педагогіки і психології дошкільної освіти

E-mail: 2016_9379992@ukr.net

Відповідальний за випуск:

Шулигіна Р.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Усі матеріали друкуються мовою оригіналу в авторській редакції.
Автори несуть відповідальність за фактичний (добросесний і коректний) виклад поданих у тезах даних

УДК 373.2:7.038.6]:001.895(4)

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 1:**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ТА ЦІННІСНО-СМИСЛОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ ОСОБИСТІСНОГО ПРОФЕСІЙНОГО
РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ****8**

Ступак О. Ю.	ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ	8
Сухар О. С.	СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ФІНЛЯНДІЇ ТА СІНГАПУРУ	11
Ходунова В. Л.	ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ	14

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 2:**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАКТИКИ ПОДОЛАННЯ ТА КОРЕКЦІЇ
ТРИВОЖНИХ СТАНІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ****17**

Балабуха Н. Ю., Ходунова В. Л.	АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	17
Бичова О. В., Гальченко В. М.	РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЕЙДЕТИКИ	19
Гальченко В. М.	ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ АКМЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	24
Добробабенко А. І., Довбня С. О.	ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНИХ СТАНІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ	26
Ємельянова А. Р., Довбня С. О.	ПРОФІЛАКТИКА ТА ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	29
Кузьменко І. А.	КОНСТРУКТОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ТА КОРЕКЦІЇ ТРИВОЖНИХ СТАНІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ	32
Марченко Н. В., Ходунова В. Л.	ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	35

Порохнюк О. М., Падалка О. М.	РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	38
Сита А. С., Падалка О. М.	LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	42
Сняткова Т. М.	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД БАТЬКІВ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	45
Товкач І. Є.	ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ У ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	47
Товстоног Ю. В., Пригодій М. А.	РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	51
Чуйченко Ю. І., Шулигіна Р. А.	РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ	54
Швець В. В., Цветкова Г. Г.	СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ	57
Ярошик Ю. М., Падалка О. С.	ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ ЗАСОБОМ КАЗКОТЕРАПІЇ	61
ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 3:		
ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ		64
Адаменко Я. М., Ступак О. Ю.	РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	64
Анухіна Н. М., Довбня С. О.	РОЗВИТОК ФАНТАЗІЇ У ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ ЗАСОБОМ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК	67
Безлюдна О. М., Довбня С. О.	РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ТЕАТРАЛІЗОВАНИХ ІГОР	70
Бондар І. О.	СПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ РОВЕСНИЦЬКИХ СТОСУНКІВ НА ЕТАПІ ДОШКІЛЬНОГО ДИТИНСТВА	73
Боярчук К. С., Левінець Н. В.	ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	77

Вакушева Л. П., Ходунова В. Л.	ФОРМУВАННЯ ОСНОВ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ ЗАСОБАМИ КАЗКИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	80
Ведмідь Н. В., Бабійчук С. М.	АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ	83
Верещинська Н. М., Шулигіна Р. А.	ТЕАТРЕЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО-ЕСТЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	85
Волощук І. Ю., Довбня С. О.	ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ ДОРΟΣЛИХ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	88
Гарбарчук В. О., Терещенко М. М.	ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ	91
Гладищенко Г.Ю.	ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У РОЗРІЗІ ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ	94
Дем'янчук К. В., Довбня С. О.	РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ	98
Десятка Т. В., Ступак О.Ю.	РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ФОРМУВАННІ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	101
Долга О. В., Довбня С. О.	РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ	105
Дячук М. М., Ступак О. Ю.	НЕСКЛАДНІ ДОСЛІДИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	107
Ілляшенко В. С., Ходунова В. Л.	ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ	111
Замуангана Фоло О. М., Довбня С. О.	ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКА ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЕКСПРЕСИВНОЮ ЛЕКСИКОЮ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ: ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ	113

Кошіль Т. П.	КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	116
Кравченко Н. В., Ходунова В. Л.	СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	120
Кремінська Т. В., Пригодій М. А.	ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ОДНОЛІТКІВ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	122
Куцюруба А. С., Цвєткова Г. Г.	ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВИХ УЯВЛЕНЬ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ	125
Липовенко Габорець Д. Р., Шулигіна Р. А.	ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ НА ЕТАПІ РАННЬОГО ДИТИНСТВА	128
Лисенко Г. Ю., Пригодій М. А.	ЗНАЧЕННЯ ГРИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	132
Мамай Т. Г., Довбня С. О.	ЛЯЛЬКОВИЙ ТЕАТР ЯК ЗАСІБ РОЗВИТОК ЕМПАТІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	136
Мочульська Г. Ю., Бабійчук С. М.	ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	139
Олійник О. О., Левінець Н. В.	ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	142
Поліщук К. М.	ОСВІТНІЙ ХАБ ЯК ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ФОРМА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА» ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	146
Пономаренко А. А., Падалка О. С.	ГОТОВНІСТЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ	149
Радимська Т. В., Левінець Н. В.	ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ПРЕДМЕТНО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА	151
Рибарчук Я. А., Падалка О. С.	ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ГРИ	154
Рудкіна А. М., Падалка О. С.	ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБОМ НАРОДНИХ КАЗОК	157

Рябцева А. О., Падалка О. С.	ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	160
Савлук Г. І.	СУЧАСНИЙ КЕРІВНИК ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: НОВИЙ ПОГЛЯД	163
Саврій Ю. Ф.	ВНЕСОК С. РУСОВОЇ В ОРГАНІЗАЦІЮ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗМІСТУ	166
Скуратівська М. М., Падалка О. С.	АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	169
Стоян І. Є., Ходунова В. Л.	ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ	172
Топалова М. Б.	ВПЛИВ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	175
Федорова С. О.	КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	178
Фурсова А. С., Цвітка Г. Г.	РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ АВТОРСЬКОЇ КАЗКИ	181
Хлопова Т. В., Пригодій М. А.	МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ІГОР З ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ	184
Хріник Є. О.	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	188
Шелепко Г. В.	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ХУДОЖНЬО- КОНСТРУКТОРСЬКИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	191
Янчук Н. Є., Падалка О. С.	МНЕМОТЕХНІКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕФЕКТИВНОГО ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	194
Шулигіна Р. А., Довбня С. О., Шелепко Г. В.	АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ РЕАЛІЙ СЬОГОДЕННЯ ТА СТРАТЕГІЙ МАЙБУТНЬОГО <i>на матеріалі 3-х денного Міжнародного online- марафону «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНІЗМУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ»</i>	198

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 1:

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ЦІННИСНО-СМИСЛОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ ОСОБИСТІСНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ

Ступак О. Ю.

*доктор педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Постановка проблеми. Сучасній тенденції розвитку дошкільної освіти в Україні висувають вимоги мобілізації та адаптації до викликів сьогодення: пандемія COVID, військовий стан тощо. Швидке реагування на непередбачувані зміни в суспільстві зумовлюють потребу пошуку нових шляхів організації роботи закладів дошкільної освіти. Одним із засобів ефективної організації діяльності освітніх установ є розширення наукових світоглядів в українському дошкіллі через аналіз досвіду організації дошкільної освіти в інших країнах, зокрема в Європейському Союзі. Такий аналіз дозволить зрозуміти основні вектори руху та особливості формування компетентностей дітей дошкільного віку в європейських країнах.

Аналіз досліджень і публікацій. Освіта та догляд за дитиною дошкільного віку як етап перед початковою освітою розвивається відповідно до закладних основ для навчання та розвитку протягом усього життя.

Міжінституційна декларація про європейську основу соціальних прав проголошує, що «діти мають право на доступну та високоякісну освіту та догляд у дошкільному віці» [2]. Для встановлення спільного розуміння того, що це означає, Рада Європи у травні 2019 року прийняла «Рекомендацію щодо високоякісної системи освіти та догляду за дітьми дошкільного віку» [1]. Цей звіт, друге видання Ключових даних про освіту та догляд за дітьми дошкільного віку в Європі, що підтримує розробку освітніх політик, надаючи сучасний аналіз систем дошкільної освіти в 38 європейських країнах. Ця міжнародна порівняльна робота побудована навколо п'яти вимірів якості: управління, доступ, персонал, освітні рекомендації, а також оцінка та моніторинг.

Метою дослідження є визначення особливостей організації дошкільної освіти в європейських країнах.

Виклад основного матеріалу. Згідно з юридичним правом, органи державної влади повинні гарантувати місце для будь-якої дитини відповідного вікового діапазону, батьки якої вимагають цього. Навпаки, у країнах, де дошкільна освіта є обов'язковою, державні органи повинні гарантувати достатню кількість місць для всіх дітей вікового діапазону, на який поширюється юридичне зобов'язання. В Європі існують значні відмінності у віці, в якому діти мають гарантоване місце в закладі дошкільної освіти (ЗДО). Лише сім держав-членів ЄС (Данія, Німеччина, Естонія, Латвія, Словенія, Фінляндія та Швеція), а також Норвегія гарантують місце в ЗДО для кожної дитини раннього віку (6-18 місяців). Місце в ЗДО, що субсидується державою, гарантується з 3-річного віку або трохи раніше в трьох спільнотах Бельгії, а також у Чехії, Іспанії, Франції, Люксембурзі, Угорщині, Польщі та Об'єднаному Королівстві (Англія, Уельс і Шотландія). Близько чверті європейських систем освіти забезпечують гарантовані місця з 4, 5 або 6 років протягом останніх 1-2 років дошкільної освіти. Часто це положення спрямовано на підготовку до початкової освіти і не є обов'язковим. Протягом останніх п'яти років, п'ять країн (Чехія, Хорватія, Литва, Фінляндія та Швеція) запровадили обов'язкове дошкільне навчання протягом одного року до початку навчання в школі.

Освітні рекомендації як офіційні документи, що можуть бути або не бути обов'язковими для керування ЗДО визначають ключові підходи до організації дошкільної освіти та включають: основні цілі та принципи; освітні/педагогічні підходи; розвивальні та навчальні цілі; навчальні області, зміст або матеріали; методи оцінки [1]. Зміст освітніх рекомендацій значно відрізняється між країнами. Вони можуть бути видані як настанови для практиків, навчальні плани або програми розвитку тощо. У деяких країнах (наприклад, Бельгія, Болгарія та Польща), освітні рекомендації включені до законодавства.

Освітні рекомендації вищого рівня, якщо вони існують, визначають сфери навчання та розвитку дітей, зокрема: емоційний, особистісний і соціальний розвиток; фізичний розвиток; художні навички; мовні та комунікативні навички; розуміння світу; навички співпраці та медична освіта.

Загалом існує 43 системи освіти, що визначають перелік компетентностей дітей дошкільного віку, зокрема: громадянська та демократична компетентність, мова і комунікативні навички, читацька грамотність, числове міркування, компетенція вирішення проблем, цифрова компетентність, навички співпраці, здоров'язбережувальна освіта, розуміння світу, мистецтво та розвиток креативу, фізичний розвиток, емоційний, особистісний і соціальний розвиток.

Цікаво також відзначити, що в 7 системах освіти (Данія, Ірландія, Італія, Угорщина, Нідерланди, Ісландія та Норвегія) освітні рекомендації не визначають «читацьку грамотність» як освітню компетентність, хоча всі вони встановлюють цілі, пов'язані з мовою дітей та розвитком комунікативних навичок. У Швеції та Сербії «читацька грамотність» стосується лише дітей, які відвідують ЗДО за 1 рік до початку початкової освіти.

Водночас раннє вивчення іноземної мови та цифрова освіта найрідше згадуються в освітніх рекомендаціях для ЗДО, а на них частіше орієнтуються діти старшого дошкільного віку. Тоді як компетенція вирішення проблем лише згадується у Великобританії (Шотландія), а комунікаційна компетентність включена до національної навчальної програми для ЗДО у Франції, рекомендувавши дітям спілкуватися один з одним за допомогою цифрових

інструментів. Інформаційна грамотність і грамотність даних, наприклад, згадуються в освітніх рекомендаціях для ЗДО у Литві, які рекомендують дітям дошкільного віку використовувати комп'ютерних технологій як навчальний матеріал для збору та оцінки інформації. Нарешті, на безпечному, обережному та відповідальному використанні цифрових технологій наголошується, наприклад, у Норвегії.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, аналіз дошкільної освіти європейських країн в контексті ключових освітніх рекомендацій як закладних положень дошкільної освіти, показав різноманітність підходів до визначення компетенцій дітей дошкільного віку. Перспективою подальших пошуків визначено характеристику методів і засобів формування різних компетенцій в європейських країнах.

Список використаних джерел:

1. European Commission/EACEA/Eurydice (2019). Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe – 2019 Edition. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fd227cc1-ddac-11e9-9c4e-01aa75ed71a1>.
2. Interinstitutional Proclamation on the European Pillar of Social Rights (2017). Sweden. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017C1213\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017C1213(01)&from=EN).

Сухарь О. С.

аспірантка

спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» (дошкільна педагогіка)

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

Науковий керівник: Цвєткова Г. Г.

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ФІНЛЯНДІЇ ТА СІНГАПУРУ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства перед дошкільною освітою постали нові вимоги до формування цілей, завдань,

структури та змісту. **Інтеграція України до міжнародних освітніх систем** актуалізовано необхідністю реформування та впровадження інноваційних технологій дошкільної освіти на підставі вивчення й адаптації зарубіжного досвіду до національних реалій.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя досліджень сучасних аспектів дошкільної освіти становлять праці Л. Артемової, І. Бех, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Дічек, Н. Лисенко, К. Крутій, В. Кузьменко, Л. Пісоцької, Т. Піроженко, О. Пометун, Т. Поніманської, І. Рогальської, Т. Степанової та інші.

Метою дослідження є аналіз теоретичних й дидактичних засад Early Childhood Education and Care in Finland and Singapore (дошкільної освіти та догляду в Фінляндії та Сінгапурі) та виявити перспективи творчої реалізації ідей позитивного досвіду в дошкільній освіті України.

Виклад основного матеріалу. Актуальність дошкільної освіти та догляду (ДОД) широко визнано в багатьох країнах, кількість дошкільних закладів розширюється відповідно. Ця тенденція відображає величезний потенціал навчання з раннього віку. Відповідно до глибшого розуміння механізмів, принципів та умов навчання, дошкільна освіта спирається на педагогічні концепції, підходи та дидактичні методи, які сприяють ранньому навчанню та розвитку [3, с. 91].

Система дошкільної освіти та догляду за дітьми (Varhaiskasvatus/Early Childhood Education and Care,) у Фінляндській Республіці (далі – Фінляндія) включає виховання, навчання та догляд за дітьми дошкільного віку, що здійснюються на базі центрів, дитячих садків, сімейних дитячих садків місцевих органів влади кожного муніципалітету на основі прийнятих законів про дошкільну освіту. Система дошкільної освіти та догляду багато в чому враховує інтереси самих дітей і дає свободу у виборі освітніх програм та методик викладання вчителям і вихователям, які відбираються відповідно до високих вимог до кваліфікації в даній галузі. Ключовим завданням системи дошкільної освіти та догляду за дітьми є підтримка повноцінного розвитку, благополуччя та здоров'я дитини [2, с. 73].

Правом на отримання дошкільної освіти в Фінляндії володіють всі діти молодшого шкільного віку, тобто до шести років включно. Згідно з законодавством Фінляндії обов'язкова дошкільна освіта (підготовчий рік) організовується за рік до отримання базової освіти. Зазвичай дітей готують до навчання у віці шести років, а в середню школу вони йдуть у сім років. *В основі освітньої системи Фінляндії лежить ідея про рівність всіх і кожного.*

Система освіти Сінгапуру була створена практично з нуля і за останні 45 років змогла досягти високого рівня ефективності та світового визнання.

Показовим для Сінгапуру є те, що одним із пріоритетних напрямків роботи уряду цієї країни стало покращення якості дошкільної освіти через впровадження нових навчальних програм та підвищення стандартів підготовки педагогів дошкільної ланки. З метою розвитку креативності та мисленнєвих навичок дітей дошкільного віку здійснюється підвищення кваліфікації дошкільних педагогів відповідно до глобальних викликів суспільства [3, с. 98].

Дошкільний сектор Сінгапуру включає в себе центри по догляду за дітьми та дитячі садки, які є двома основними формами ДО для дітей віком до 7 років.

В дошкільних закладах Сінгапуру виховання дітей побудоване на грі, з цією метою було розповсюджено Путівник розвитку дошкільної навчальної програми (2008) для всіх дитячих садків, щоб забезпечити дитячі садки операторами, які керують напрямком, що відповідає фізичному, пізнавальному, соціальному та емоційному розвитку дітей через гру [3, с. 92].

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, тенденції дошкільної освіти провідних країн Фінляндії та Сінгапуру спрямовані на розвиток всебічно розвиненої, інтелектуально та духовно збагаченої, культурної, фізично здорової особистості. В подальшому ми плануємо розробити проєкт моделі системи дошкільного виховання України, спираючись на тенденції зарубіжної дошкільної освіти таких провідних країн, як Фінляндія та Сінгапур та Базовий компонент дошкільної освіти. Де ключові компетентості дітей дошкільного віку, а саме: *розвиток мови та комунікативності, грамотності, творчого потенціалу, патріотизму, фізичної та духовної*

культури, навички практичного життя, самостійності будуть висвітлені як першочергові.

Список використаних джерел:

1. Турунен Т. А., Маата К. Из чего состоят программы дошкольного образования? // Мировой опыт. 2014. С.70-78.
2. Ng. J. Preschool Curriculum and Policy Changes in Singapore. Asia-Pasific Journal of Research in Early Childhood Education, 2011. P. 91-119 Vol. Available from https://www.researchgate.net/publication/228631880_Preschool_Curriculum_and_Policy_Changes_in_Singapore (дата звернення: 18.09.2022).

Ходунова В. Л.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ

Постановка проблеми. Сьогодні культура, пронизуючи всі аспекти життєдіяльності, від розуміння та творчого використання матеріальних і духовних основ та форм культурного самовираження, виступає потужним чинником соціального розвитку. Відповідно до актуальних суспільних запитів, проблема сучасної культури стає предметом осмислення багатьох науковців.

Аналіз досліджень і публікацій доводить, що поняття «культура» дотепер не має однозначного визначення й по-різному трактується в науковій літературі: філософська категорія (В. Андрущенко, І. Бичко, М. Попович, О. Семашко, М. Михальченко та ін.); сукупність матеріальних і духовних надбань (С. Гончаренко, О. Соля, М. Ковтонюк та ін.); творча діяльність людей (Е. Маркарян, М. Тарасенко та ін.); цінності культури і мистецтва (Г. Ващенко, Г. Костюшко, Ю. Руденко, М. Стельмахович та ін.); естетичне виховання в процесі становлення особистості (І. Бех); джерело і продукт поведінки людини (І. Зязюн, Р. Корсіні, А. Ауербах).

Метою дослідження є теоретичний аналіз основних наукових підходів до визначення поняття «культура».

Виклад основного матеріалу. Культура як соціальний феномен приваблює все більшу кількість дослідників різних галузей науки (філософії, естетики, соціології, психології, педагогіки, історії та ін.). Але із зазначених напрямків у розкритті феномена культури, вихідним є питання про змістовне уявлення поняття «культура», що дотепер не має однозначного визначення й по-різному трактується в науковій літературі, залежно від пропонованих підходів щодо широти охоплених ним явищ.

О. Sullivan, J. Hartley, D. Saunders, J. Fiske зазначають, що термін «культура» є мультидискурсивним. «Якщо ви плануєте використовувати термін культура як аналітичне поняття, або якщо ви стикаєтеся з його використанням, то це навряд чи ви коли-небудь зможете виправитися лише на одному визначенні, яке підійде для всіх подібних випадків. Концепція культури знаходиться за межами дискурсу і не може бути «перевірена», віднесена до відповідних явищ, дій чи предметів» [1].

У результаті різноспрямованих наукових розвідок автори збагатили поняття «культура» такими характеристиками, як: сукупність матеріальних і духовних надбань, що відбивають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються у результатах продуктивної діяльності (С. Гончаренко, О. Соя, М. Ковтонюк); культура є показником стану морального здоров'я суспільства, рівня економічних і політичних свобод, його духовного потенціалу (В. Гузь); способи та технологія людської діяльності в усіх сферах; галузь духовного життя людей (А. Могильний); національна свідомість, духовна єдність поколінь (В. Верховинець, П. Павлюк), інтегрована якість особистості, що є основою її здатності до сприймання, оцінювання прекрасного і потворного, високого і низького, трагічного і комічного, а також створення естетичних цінностей у житті й мистецтві (Л. Побережна); формування умінь по знаходженню оптимальної форми перетворення дійсності (Г. Беленька); уявлення про культуру як середовище, в якому зростає особистість (П. Брук); «компетентність», «грамотність», «освіченість», «вихованість» (В. Зинченко); загальна культура індивідуального мовлення носіїв конкретної мови (І. Гамрецький); домінуюча рушійна сила, що лежить в основі

самоідентифікації нації та через яку визначається її менталітет (Д. Арнольд); естетична цілісність особистості (Г. Рід); мова, вірування, естетичні смаки, знання, професійна майстерність і всякого роду звичаї (А. Радклифф-Браун); комплекс значущих систем розвитку особистості (Д. Лотон); творчий потенціал особистості, як транслятор накопичених історією духовних цінностей, формування людини в історичному процесі її розвитку як суб'єкта духовної діяльності (Чжу Цзюньцяо).

Отже, як зазначає К. Прокоф'єва, культура – це неоднозначне, полісемантичне, багатозмістове поняття, яке стосується людини та її діяльності, що має характер відтворювання та визначає людське у людині, ступінь, міру її формування, розвитку, реалізацію соціальних сил у різній діяльності, вона містить природні об'єкти, предмети, створені людиною і духовні явища [2].

Висновки та перспективи подальших пошуків. На основі результатів теоретичного аналізу можемо констатувати, що «культура» – це явище неоднозначне та багатоаспектне, тому до типології та структурування поняття «культура» існує чимало підходів. Намагання зробити короткий огляд наукової літератури дала нам змогу деталізувати зміст складового поняття «культура».

Список використаних джерел:

1. Fiske, J., Hartley, J., Montgomery, M., O'Sullivan, T. and Saunders, D. Key (1994) *Concepts in Communication and Cultural Studies*. 2nd Edition, Routledge, London.
2. Прокоф'єва К. А. Поняття культури: методологія вивчення. *Альманах Національного гірничого університету*. 2005. С.131-145.

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 2:

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАКТИКИ ПОДОЛАННЯ ТА КОРЕКЦІЇ ТРИВОЖНИХ СТАНІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

Балабуха Н. Ю.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Ходунова В. Л.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Сучасний світ переповнений бурхливими подіями, які мають величезний вплив на життя людини, на її світосприйняття та внутрішній психологічний комфорт. Не є виключенням і сучасні діти. Завдання педагога навчити дітей з раннього віку правильно реагувати на складні життєві обставини, розуміти свої емоції та почуття і правильно на них реагувати. Одним з найкращих сучасних інструментів впливу на дитячу підсвідомість є засоби арт-терапії. Але їх не використовують системно у роботі з дітьми дошкільного віку.

Аналіз досліджень і публікацій. Накопичений великий теоретичний і практичний досвід в галузі використання різних видів творчості в терапевтичних, корекційних та розвиваючих цілях (Бурковський, Хайкін, 1979; Копитін, 1999; Кокоренко, 2005; Назлоян, 2001; Пурніс, 2008). Приватні форми

арт-терапії описані в роботах таких вчених: бібліотерапія – лікувальний вплив читанням (Дрешер, 2002; Міллер, 1971; Оганесян, 2002); вокалтерапія – лікування співом (Шушарджан, 1998); драматерапія (Кіпніс, 2002); ізотерапія – малюнок терапія (Бурно, 1999; Хайкін, 1992); імаготерапія – вплив через театралізацію (Говоров, 2001); музикотерапія (Брусиловський, 1973; 1979; Гриньова, 1981; Догель, 1988) експресивна терапія (Роджерс, 1997; MacNiff, 2003; Rogers, 1993) та ін. [1, с. 8-9].

Метою дослідження є аналіз впливу арт-терапії на формування стресостійкості дітей старшого дошкільного віку для подальшого системного використання цього засобу у роботі з дітьми в закладах дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. При великій кількості існуючих засобів і методів корекції стресу та підвищення стресостійкості одним з найбільш дієвих засобів є арт-терапія, як форма активного навчання, яке дозволяє дітям старшого дошкільного віку формувати деякі навички та вміння.

Арт-терапія є сильним інструментом в роботі зі стресовими ситуаціями та виходу з них. З її допомогою людини вивільнює свої емоції таким чином знімає напругу. Одним з важливих ресурсних станів людини є впевненість в своїх силах, що призводить до заспокоєння та концентрації при виконанні поставлених життєвих цілей. При формуванні стресостійкості з'являється впевненість в своїх ресурсах, підвищується самооцінка та відновлюється внутрішня гармонія людини. В науково-педагогічній інтерпретації арт-терапія розуміється як турбота про емоційне самопочуття і психологічне здоров'я особистості, групи, колективу засобами художньої діяльності (О. Дьюхерст-Меддок, А. Копитін, Л. Лебедева).

Б. Карвасарський у «Психотерапевтичній енциклопедії» визначає арт-терапію як «використання мистецтва в якості терапевтичного чинника». Саме арт-терапія є простим та ефективним способом психологічної допомоги, заснованим на творчості та грі, що має широкий діапазон вікового застосування (від дітей до людей похилого віку) [1, с. 7].

Особистість, яка розвивається в стрімко змінних умовах середовища, потребує психолого-педагогічної підтримки. Особливо це стосується дітей.

Завдяки арт-терапії діти вчаться взаємодіяти, краще розуміти і сприймати себе та інших людей, позбавлятися від негативних емоційних станів [2, с. 14].

Отже, актуальність теми обумовлюється такими факторами:

1. Відсутність системного використання арт-терапії у формуванні стресостійкості дітей старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти.

2. Відсутність системного використання арт-терапії як сучасного методу психокорекції стресу у дітей старшого дошкільного віку.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Узагальнюючи вищесказане можна зробити висновки, що використання засобів арт-терапії в освітньому процесі з дітьми старшого дошкільного віку має вагомe значення для збереження і зміцнення психічного здоров'я дітей, зокрема для формування їхньої емоційної стійкості, що передбачає подолання різноманітних труднощів. Саме використання засобів арт-терапії у освітньому процесі сприяє формуванню всебічно розвиненої, емоційно стійкої та духовно збагаченої особистості.

Список використаних джерел:

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
2. Вознесенська О. Л. Концепція впровадження арт-терапії в дитячі лікарні. Київ: Міленіум, 2007. 80 с.

Бичова О. В.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Гальченко В. М.

*кандидат психологічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЕЙДЕТИКИ

Постановка проблеми. На сьогоднішній день проблема розвитку творчого мислення дошкільників не нова, але досі актуальна. Творче мислення

– це основа будь-якої творчості. Розвиток творчого мислення особистості здійснюється за допомогою збагачення її емоційної сфери, формування нестандартного, креативного мислення, становлення її індивідуальності. Саме тому варто використовувати сучасні методи розвитку, до яких відноситься й ейдетика.

Ейдетика – це новий напрямок, спеціальна методика, яка орієнтована на розвиток образного та творчого мислення у дитини. Вона активно застосовується для навчання дітей дошкільного віку, допомагає дітям збагачувати уявлення про навколишній світ, розвиває мислення, пам'ять, увагу, дитячу уяву, спонукає до мовленнєвої та творчої активності. Застосування методів ейдетики веде до співпраці й спільної творчості вихователя та дитини, підвищує мотивацію, розвиває креативні здібності дошкільника, змушуючи підключати уяву і творче мислення. Ейдетика і є таким інструментарієм, упорядкованим набором методів і вправ, які допомагають опанувати осмислене використання своєї уяви для відображення будь-якої інформації.

Аналіз досліджень і публікацій. Цією проблемою активно займалися вітчизняні та закордонні вчені-науковці. У дослідженнях закордонних психологів і педагогів Р. Стернберга, Дж. Гілфорда, М. Воллаха, Е. Торранса, Л. Термена, а також вітчизняних вчених В. Данилової, В. Шадрікова, С. Медніка, П. Гальперіна, З. Калмикової, Н. Хозратової, Д. Богоявленського, Я. Пономарьова, Є. Алієвої, В. Пушкіна, В. Тютюнника, Н. Гнатко, В. Дружиніна розроблено визначення творчого мислення, визначено засоби його розвитку, але до кінця не розроблені механізми виявлення творчої діяльності і природи творчого мислення. Слід відзначити важливий внесок українських психологів (В. Клименка, А. Коваленко, Г. Костюка, О. Кульчицької, І. Кучерявого, С. Максименка, В. Моляко, В. Роменця, М. Смільсон та ін.) у розробку теорії творчого мислення.

Свій активний розвиток ейдетика знайшла у працях Е. Йенша та його прибічників (Г. Фішера, А. Рікеля, О. Кіро). Методи ейдетики досліджували такі педагоги та психологи, як І. Матюгін, Є. Антощук, О. Нечипоренко,

А. Васько, І. Брушневська, Л. Айзенварг, О. Пащенко, О. Кузнецова, А. Василько, А. Нікітіна, М. Гайдаєнко, К. Приходченко та інших та ін.

Варто зауважити, що проблема розвитку творчого мислення в психолого-педагогічній і методичній літературі розглядається досить докладно, але в практичній педагогічній діяльності закладів дошкільної освіти не приділяється належна увага ейдетиці як засіб розвитку творчого мислення дітей. Саме тому, актуальність даної проблеми і значущість її для педагогічної практики зумовили вибір теми дослідження.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування, апробація та перевірка ефективності програми розвитку творчого мислення дітей старшого дошкільного віку засобами ейдетики.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наявних в психолого-педагогічній науці визначень поняття «творче мислення», дозволяє виділити деякі тези, що виражають його сутність: творче мислення – це мислення, результатом якого є відкриття принципово нового або вдосконаленого вирішення того іншого завдання, творче мислення спрямоване на створення нових ідей, творче мислення відрізняється оригінальністю, гнучкістю, образністю. В основі творчого мислення лежить синтез логічного мислення і уяви. Ці процеси є не взаємовиключними, а взаємодоповнюючими, але їх роль неоднакова на різних етапах творчого процесу.

Творче мислення дітей старшого дошкільного віку формується і розвивається на основі домінуючої сфери психічної діяльності людини – мислення. Завдяки цьому інтенсивно розвиваються, перебудовуються розумові процеси і, з іншого боку, від розвитку мислення залежить розвиток інших психічних функцій. Таким чином, дошкільний період багато в чому визначає подальший психологічний розвиток дитини [1, с. 72-73].

Ейдетика – це один із напрямів психологічної науки, яке нині знаходить своє практичне застосування в різних сферах життєдіяльності людини.

Ейдетика – це ігрова методика запам'ятовування інформації, в основі якої лежить властиве кожній людині вміння уявляти та фантазувати. Ейдетика – це

творче запам'ятовування. Ейдетика як методика спирається на закони пізнання, оскільки з давнини люди запам'ятовували образи. Метод ейдетики будується на принципі образних асоціацій, завдяки яким дитина може швидше, якісніше запам'ятовувати матеріал, зберегти його та легко відтворити [2, с. 61-62].

Таким чином, використання прийомів ейдетики у щоденній роботі з дітьми є надзвичайно ефективним та цікавим способом розвитку та формування творчого мислення, пам'яті, мови, креативності у дошкільників. Діти, розвиваючі пам'ять у цій системі, стають найбільш працездатними, вміють тривалий час концентрувати свою увагу. Система ейдетики сприяє більш гармонійному розвитку дитини та покращує її взаємозв'язок з навколишнім світом. Використання методу ейдетики у роботі з дітьми полегшує будь-яке засвоєння матеріалу, підвищує ефективність та успішність.

Виходячи з отриманих результатів проведеного нами дослідження, можна зробити висновок, що виявлений недостатній рівень сформованості творчого мислення дітей старшого дошкільного віку, що послужило основою для апробації програми розвитку творчого мислення дітей старшого дошкільного віку засобами ейдетики, яка буде спрямована на формування творчих уявлень, якостей, розвиток творчих умінь та навичок.

Провідними принципами побудови нашої програми були: принцип розвиваючої взаємодії вихователя та вихованця – сприяння розвитку іншого та власного саморозвитку, принцип навчання, де головним завданням є розвиток творчого мислення дитини на заняттях у процесі використання ейдетики, принцип гуманізації, партнерства, що передбачає шанобливе ставлення до думки дітей, підтримку ініціативи, самостійності, принцип особливості, що виявляється в організації умов для самореалізації кожної дитини в процесі коментованого малювання з урахуванням вікових, психолого-педагогічних та індивідуальних відмінностей та особливостей дітей, принцип природовідповідності – вибір методик з урахуванням вікових особливостей та індивідуальних можливостей дитини та її провідної діяльності у дошкільний період, принцип варіативності, що проявляється у виборі завдання, засобів та

способу його виконання, принцип співтворчості педагога та дитини – створення сприятливих психологічних умов, для самовираження.

Ми апробували на практиці програму розвитку творчого мислення у дітей старшого дошкільного віку засобами ейдетики. Щоб переконатися в ефективності розроблених та впроваджених занять, було проведено порівняльну характеристику сформованості рівнів досліджуваного явища в експериментальній та контрольній групах порівняно з констатувальним етапом експерименту.

Контрольний етап експерименту підтвердив ефективність проведеної нами роботи. Рівень розвитку творчого мислення у дітей експериментальної групи істотно підвищився. Діти стали більш активними, самостійними у виконанні завдання. Образи стали більш оригінальними, незвичайними, емоційними і барвистими, детально та ретельно опрацьованими, не схожими один на одного. Під час виконання робіт всі діти були захоплені, активні, прагнули довести розпочату справу до кінця, були старанні і акуратні. У той час у дітей контрольної групи не було виявлено суттєвої позитивної динаміки.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, апробована програма розвитку творчого мислення дітей старшого дошкільного віку засобами ейдетики довела свою ефективність і дозволяє, при правильному застосуванні, значно збільшити рівень розвитку творчого мислення у дітей дошкільного віку.

На закінчення слід зазначити, що всебічний розвиток дітей засобами ейдетики буде ефективним лише в тому випадку, якщо вони будуть використані в комплексі, а в ході роботи буде вирішуватися низка педагогічних завдань, спрямованих на досягнення кінцевої мети.

Список використаних джерел:

1. Андросук О. В. Вікові особливості розвитку творчих здібностей старших дошкільників. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*: зб. наук. праць та матеріали XXIV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький, 2016. Вип. 24. С. 72-73.
2. Бесєдіна А. Вплив методів і завдань ейдетики на розвиток особистості дитини : досвід школи № 318 м. Києва. *Рідна школа*. 2009. № 2/3. С. 61-62.

Гальченко В. М.
кандидат психологічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ АКМЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Сучасні дослідження в галузі психології розвитку спрямовані на пошук механізмів, які активізують здібності особистості зберігати самоідентичність, ефективно розвиватися та самовдосконалюватися, виходячи на рівень «акме», пробуджуючи потенційні можливості, зберігаючи духовні цінності людства, і одночасно, прагнучи професійного самоствердження.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням закономірностей та механізмів, які забезпечують можливість досягнення високого ступеня (акме) індивідуального розвитку, займалися О. О. Бодальов, Н. Ф. Вишнякова, А. О. Деркач, Н. В. Кузьміна, К. Є. Перепьолкіна, Н. П. Фетіскін, Г. І. Хозяїнов та ін). Проблемам педагогічної акмеології присвятили свої праці такі вчені, як Н.В. Гузій, Н. І. Мачинська, Л. С. Рибалко, В. Н. Тарасова та інші.

Метою дослідження є обґрунтування важливості формування акмеологічної культури у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Схиляємося до думки багатьох дослідників про те, що стан «акме» досягається людиною завдяки накопиченню знань, умінь та навичок, розвитку її здібностей, особистісних якостей, формування ціннісних орієнтацій, стилю мислення тощо. Тобто «акме» залежить як від онтогенетичних процесів, так і від власних зусиль особистості – прагнення до самовдосконалення.

Сьогодні акмеологічний підхід у системі вищої освіти є одним із прогресивних та перспективних. Н.В. Кузьміна предметом акмеології вважає закономірності, умови, чинники і стимули самореалізації творчого потенціалу людини впродовж всього життєвого шляху, засоби розвитку творчої готовності до майбутньої реалізації в різних сферах діяльності, досягнення вершин життя і

професіоналізму. Дослідниця переконана в тому, що щасливою може почуватися тільки істинно моральна людина, яка усвідомлює своє призначення в житті і втілює його у справах і вчинках [4, с. 4-5].

Фактором досягнення «акме» та самоздійснення особистості А.А. Деркач вважає ефективність саморозвитку, зумовленого формуванням такого особистісного новоутворення, як акмеологічна культура [1].

За визначенням акмеологічного словника, «культура акмеологічна – особистісне новоутворення, яке обумовлює становлення людини як цілісності, продуктивність її самоздійснення та оптимальність індивідуальної траєкторії досягнення акме як ступенів самоздійснення» [2].

На нашу думку, саме готовність людини до самореалізації, її відповідальність за власне самоздійснення, творчий підхід до життя в різних його проявах – це ті якості, які характеризують особистість, здатну опанувати акмеологічну культуру як систему. Відтак, регулююча функція акмеологічної культури полягає у забезпеченні процесу саморозвитку на всіх його рівнях – самоактуалізації, самовдосконалення, самореалізації [2].

Дослідження С.М. Бегідової показали, що до структури акмеологічної культури особистості входять наступні компоненти: гуманістичний світогляд; духовно-моральна досконалість; інноваційність; професійна компетентність; професійний менталітет; творчий саморозвиток особистості. Опанувати ці компоненти акмеологічної культури допомагає використання наступних видів технологій: освітніх (традиційних та інноваційних); самоосвітніх; інформаційних [3]. Переконані, що саме такі технології заслуговують на увагу викладачів і їх доцільно використовувати у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Особливим завданням сучасного вихователя закладу дошкільної освіти є зростити по-справжньому творчу особистість, готову до постійного пізнавального розвитку, самовдосконалення, перетворення оточуючої дійсності на краще. Тому вважаємо, що рух майбутнього вихователя до вершини «акме» у студентські роки забезпечує надійну основу його подальшого успіху у процесі професійної діяльності.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, рівень акмеологічної культури особистості зумовлює професійне становлення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, а її формування у процесі професійної підготовки в закладі вищої педагогічної освіти допомагає розвинути спрямованість особистості студента до найбільш ефективного самоздійснення та професійно-особистісного зростання.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розкритті взаємозв'язків та взаємовпливів акмеологічної та професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Список використаних джерел:

1. Акмеологические основы развития профессионала. Москва: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; Воронеж: Изд-во НПО «Модек», 2004 г. 750 с.
2. Акмеологічний словник / За заг. ред. А.А. Деркача. Москва: Вид-во РАГС, 2004. 161 с.
3. Бегідова С. М. Психологічні детермінанти професійного становлення особистості. <http://cyberleninka.ru/article/n/> (дата звернення 21.10.2022).
4. Акмеология : методология, методы и технологии. *Материалы научной сессии, посвященной 75-летию члена корреспондента РАО, Президента МААН Н.В. Кузьминой / Под общей ред. вице-президента МААН, заслуженного деятеля науки РФ, доктора психологических наук, профессора А.А. Деркача.* Москва: РАГС, 1998. 230 с.

Добробабенко А. І.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Довбня С. О.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНИХ СТАНІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

Постановка проблеми. Сьогодні Україна знаходиться у стані війни, що посилює негативні психологічні процеси серед громадян, оскільки кожного дня

вони переживають негативні емоції (тривога за рідних, близьких, дітей). Особливо це стосується дітей дошкільного віку, які відносяться до найуразливішої категорії населення. Діти перебуваючи в небезпеці чи в тривалому стані стресу, позбавлені нормальних умов для розвитку. Через постійне відчуття страху, напруги, тривоги, невизначеності значно ускладнюється процес їх повноцінної соціалізації. У дітей, які були евакуйовані із зони активних бойових дій, виникають проблеми із соціальною адаптацією в нових умовах. Це небезпечно, тому, що тривалий вплив тривожних станів на дітей дошкільного віку підвищує ризик розвитку різних форм соціальної, психологічної і фізичної дезадаптації. Зважаючи на це, наразі проблема подолання тривожних станів у дітей дошкільного віку набула особливої актуальності.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблему подолання тривожного стану дітей середнього дошкільного віку досліджувало багато відомих психологів й педагогів, серед них: Н. Дмитріюк, З. Ленів, В. Панок, Г. Свіденська, І. Ткачук та ін. Проте, не дивлячись на це, доробків присвячених саме особливостям виникненню та протіканню тривожних станів у дітей дошкільного віку під час війни, а також методів їх подолання недостатньо.

Метою дослідження є характеристика методів подолання тривожних станів дітей дошкільного віку під час військових дій.

Виклад основного матеріалу. Життя дитини у дошкільному віці забарвлене емоціями, з одного боку є індикаторами їх внутрішнього стану, а з іншого – суттєво впливають на розвиток пізнавальних процесів і активність поведінки. Саме емоції дітей у дошкільному віці визначає спрямованість їхньої уваги, особливостей сприймання свого оточення, впливає на логічність суджень [1, с. 135].

Тривожність як індивідуальна психологічна особливість полягає в підвищеній схильності відчувати занепокоєння в різних життєвих ситуаціях. Тривога є емоційним станом, який виникає в ситуації небезпеки та виявляється в очікуванні несприятливого розвитку подій. Вона може виявлятися як відчуття невпевненості в собі, безпорадності, безсилля перед зовнішніми факторами, перебільшення їхнього загрозливого характеру [4, с. 392].

Діти в залежності від віку та рівня психоемоційного розвитку по-різному реагують на стресові ситуації, труднощі і складні життєві обставини. Так, діти молодшого та середнього дошкільного віку стають збудливими, дратівливими, можуть агресивно себе поводити в садочку чи дома [2, с. 392]. Ці діти вимагають більшої уваги до себе з боку дорослих. Діти старшого дошкільного віку під час військових дій мажуть часто відчувати страх розлуки, беспорядність і безсилля, мажуть відбивати аспекти цієї ситуації у своїх іграх, відмовлятися визнавати ситуацію і заглиблюватися в себе, не бажати спілкуватися з дорослими та однолітками. Для зниження стану тривожності насамперед діти дошкільного віку потребують безпеки, тому в першу чергу батькам потрібно заспокоїти дитину.

З метою якнайшвидшого стабілізування психоемоційного стану дитини психологи радить батькам постійно відповідати на запитання дітей. Часто ці запитання по декілька разів мажуть повторюватися, проте відповідати на них необхідно весь час. Можна спробувати описати ситуацію за допомогою казки, герої якої стикаються зі складними ситуаціями, проте в кінці все рівно перемагають. Важливе місце займає тілесний контакт, тому для заспокоєння дитини, для зменшення тривожного стану, потрібно її обійняти чи пригорнути до себе. Також дітям потрібно комунікувати з іншими дітьми за допомогою ігор, оскільки гра є природним механізмом стабілізації і під час гри тривожний стан не проявляється.

Для подолання тривожних станів дітей дошкільного віку під час військових дій мажуть використовувати метод арт-терапії, тобто використання різних видів мистецтва та видів діяльності дітей [3, с. 29]. Тут існує багато засобів за допомогою мажуть впливати на психоемоційний стан дитини, зокрема зменшення тривожності, це і образотворче мистецтво, читання, музика, спів, казки, пісочна терапія (маніпуляції з піском), драматерапія (вплив драматизації та інсценізації), танці, ляльки, кінофільми, мультфільми, сміх, кольори та ін.

У випадку тяжкості тривожного розладу у дитини дошкільного віку його потрібно лікувати методами психотерапії. Стандартними методами подолання

тривожного розладу є: когнітивно-поведінкова терапія, терапія прийняття і відповідальності, діалектична поведінкова терапія. Ці методи подолання тривожності в дітей можуть поєднуватися.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, при своєчасній реакції дорослих на зростання тривожного стану дітей дошкільного віку та застосуванню ними певних дій та методів (розмова, гра, арт-терапія) можна знизити внутрішнє напруження дитини, подолати тривожність. Зважаючи на продовження військових дій та зростання тривожних станів у дітей дошкільного віку, методи та форми їх подолання потребують подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Дмитріюк Н. С. Проблема тривожності у старших дошкільників: деякі емпіричні кореляції та індикатори. *Актуальні проблеми психології*. 2015. Т. 10. Вип. 27. С. 133-143.
2. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол; заг. ред. В.Г. Панок, І.І. Ткачук. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.
3. Ленів З. П. Арттерапія в корекційній роботі з дошкільниками із тяжкими порушеннями мовлення. *Дефектологія*. 2008. № 3. С. 27-31.
4. Свіденська Г. М. До питання впливу тривожності на розвиток самосвідомості підлітків. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2010. Т. XII. Ч. 7. С. 390-398.

Ємельянова А. Р.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Довбня С. О.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

**ПРОФІЛАКТИКА ТА ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ**

Постановка проблеми. Проблема тривожності в дітей дошкільного віку є однією з ключових у психолого-педагогічній галузі. Адже від

психоемоційного стану дітей, їхнього емоційного здоров'я, сформованості відчуття емоційного комфорту та безпеки залежить успішність становлення їх особистості. Крім того, актуальність дослідження проблеми тривожності в дошкільному віці обумовлюється тим, що стійка тривожність, сформована в дитячому віці, переростає в особистісну характеристику та негативно відображається на всій життєдіяльності дорослої людини.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню питань діагностики та подолання тривожності у дітей дошкільного віку присвячені праці таких науковців, як О. Волошок, Н. Дмитріюк, О. Козлюк, І. Мальник та ін. На практичне використання засобів арт-терапії в психолого-педагогічній роботі з дітьми дошкільного віку вказують сучасні українські науковці А. Гельбак, В. Городиська, Т. Гурковська, І. Садова, В. Синиця, І. Тарапата, Ю. Хорощак та ін.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка програми з корекції тривожності старших дошкільників за засобом арт-терапії.

Виклад основного матеріалу. В Україні питання тривожності дітей дошкільного віку сьогодні набуло особливої гостроти через воєнні дії. Наразі діти проживають в складних умовах, причому мова навіть не йде про ракетно-бомбові удари чи обстріли, багато дітей знаходяться у ситуаціях коли вимушені розлучитися з батьками, втратою звичних умов для життя, улюблених речей та іграшок. Все це викликає у дошкільників тяжкі негативні переживання, тривожність, напруженість, плаксивість, агресивність та вороже ставлення до незнайомих людей.

Загалом під «тривожністю» розуміється особистісна властивість або схильність відчувати тривогу постійно. У дошкільному віці проблема тривожності є надзвичайно актуальною, адже попередити негативний вплив на особистісний розвиток значно легше, ніж потім виправляти його.

Для профілактики та подолання тривожності старших дошкільників використовуються засоби арт-терапії, яка забезпечує поєднання різних видів мистецтва та видів діяльності дітей, що сприятливо впливає на всебічний розвиток дошкільників [1, с. 45].

Засоби арт-терапії сприяють особистісному становленню, оптимізації міжособистісних відносин дошкільників, відкривають можливості успішної соціалізації в дитячому колективі. Вона крім завдань оптимального розвивального впливу на дітей, також забезпечує ефективність в системі профілактичної, корекційної і реабілітаційної роботи щодо подолання їх емоційно-вольових, мовленнєвих і психофізичних порушень [2].

Арт-терапія сприяє оздоровленню психоемоційного стану дітей, розвитку емоційно-вольової сфери, забезпечує гармонійне становлення їх особистості. Різноманітні види арт-терапії, такі як ізотерапія, ігротерапія, музикотерапія, казкотерапія, пісочна терапія, лялькотерапія набувають вищої ефективності в їх комплексному застосуванні у процесі профілактики і подолання тривожності.

Для практичного вивчення корекційної роботи з подолання тривожності дошкільників засобами арт-терапії було розроблено програму з корекції тривожності у дітей старшого дошкільного віку за допомогою арт-терапії. Метою цієї програми є: зниження тривожності дошкільників; відпрацювання проблемних ситуацій взаємодії з однолітками і дорослим, які викликають тривогу; оптимізація емоційно-вольової сфери в дітей.

В процесі впровадження програми з корекції тривожності дітей проведено: сюжетно-рольові ігри (елементи ігротерапії) та проєктивне малювання для діагностики і подолання тривожних переживань (ізотерапія в поєднанні із музикотерапією); організовано читання та обговорення казок і художніх творів (казкотерапія); змодельовано проблемні ситуації для переборення страхів і тривог (з використанням ізотерапії). Також з дітьми провели психодраму, релаксаційні вправи, рольові ігри, робота бесіди та розучування віршів.

Результати експерименту показали його ефективність, так оцінювання розробленої програми з корекції тривожності у дітей старшого дошкільного віку засобом арт-терапії показало, що в експериментальній групі на 20% стало менше дітей із високим рівнем тривожності, та на 25% зросла кількість дошкільників із оптимальним низьким рівнем. Тобто програма з корекції тривожності у дітей за допомогою арт-терапії є ефективною і може бути

використана в організації діяльності роботи вихователів і психологів з дітьми старшого дошкільного віку для подолання тривожності.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, тривожність є індивідуальною психологічною властивістю дитини, що має вияв у схильності сприймати більшість ситуацій як загрозові. Отримані результати експериментального дослідження показали досить високу результативність розробленої програмою з корекції тривожності старших дошкільників за допомогою арт-терапії.

Список використаних джерел:

1. Омельченко Я. М., Кісарчук З. Г. Психологічна допомога дітям з тривожними станами. Київ: *Шкільний світ*, 2011. 112 с.
2. Пасічко Н. Артотерапія як засіб корекції мовленнєвих порушень у дітей. URL: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2013/Pedagogica/5_151143.doc.htm.
3. Пасічніченко А. В. Особливості тривожності дітей дошкільного віку. *Вісник Харківського національного університету. Серія «Психологія»*. 2012. № 1009. С. 93-95.

Кузьменко І. А.

аспірантка

спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» (дошкільна педагогіка)

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

Науковий керівник: Цветкова Г. Г.

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

**КОНСТРУКТОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ТА КОРЕКЦІЇ
ТРИВОЖНИХ СТАНІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ**

Постановка проблеми. У світлі останніх подій найбільш вразливою категорією населення нашої країни є діти. Саме вони особливо гостро відчувають на собі вплив травматичних подій, котрі відбуваються довкола них.

Воєнні дії на території України та їх наслідки викликають у дітей стреси, страхи, психотравми, призводять до замкнутості, агресивності, загального погіршення здоров'я, тощо. Проблема психологічної допомоги дітям, які опинилися в кризових обставинах, постала особливо гостро як для сучасного українського суспільства в цілому, так і для закладів дошкільної освіти зокрема.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемі психологічної допомоги дітям, які пережили кризові та травматичні обставини, присвячені праці І. Білої, В. Байдик, С. Богданова, З. Кісарчук, І. Корнієнко, Г. Лазос, І. Лісовецької, Л. Махотнюк, Я. Омельченко, І. Пінчук, Л. Царенко, О. Хаустової, Л. Чикун та ін.

Метою дослідження є характеристика конструкторології як ефективного засобу подолання та корекції тривожних станів у дітей старшого дошкільного віку в умовах військових дій.

Виклад основного матеріалу. Воєнні дії, в епіцентрі яких невільно опиняється дитина, справляють потужний негативний вплив на її психіку не залежно від того, короткочасними чи довготривалими були негативні оточуючі її обставини. Негативний досвід зумовлює виникнення у дитини посттравматичних стресових розладів, які потребують негайної корекції.

На сьогоднішній день, враховуючи вітчизняний та зарубіжний досвід, вченими здійснюється розробка та впровадження ефективних практик психолого-педагогічного супроводу та підтримки дітей, зокрема і старшого дошкільного віку, котрі зазнали негативного впливу наслідків воєнних дій. Одним із ефективних засобів, який добре зарекомендував себе в роботі з дитячою психологічною травмою, починаючи з 2015 року, є конструкторологія. Вона являє собою комплекс тілесно-ігрових методів, які формують та розвивають в дітей творчі вміння, мають зцілювальний потенціал, не наштовхують дитину на травматичні спогади, не вимагають від неї інтелектуального аналізу проблеми, а підштовхують до світу казок, фантазій та творчих пошуків, формують адаптивні здібності, відіграють важливу роль в перетворенні агресивної енергії та сприяють реабілітації дитячої психіки, несуть у собі як розвивальний, так і терапевтичний потенціал [1].

Дитяча конструкторологія має свою структуру та складається з таких етапів:

1. *Теоретико-інформаційний етап* – включає актуалізацію наявних та отримання теоретичних опорних знань для подальшої успішної діяльності; сприяє стимулюванню пізнавальної активності дітей, занурення в світ фантазій шляхом проведення цікавих бесід, слухання розповідей, казок, розглядання зображень, предметів з метою вигадкування власних казкових чи незвичних образів, пошук аналогій, створення антиподів, тощо.

2. *Підготовчо-практичний етап* – передбачає створення передумов розвитку мисленнєвих дій; спрямований на розвиток сенсорно-перцептивного досвіду, активізацію когнітивного, операційного та мотиваційного компонентів мисленнєвої діяльності, на розвиток практичних умінь, пізнавальної активності, оптимізації психічного стану дитини старшого дошкільного віку шляхом застосування дослідницьких завдань, ігрових методів та прийомів, пальчикових ігор, вправ на перевтілення, тощо. На цьому етапі доречним буде застосування вправ, що несуть в собі високий розвивальний потенціал: «Доведи», «Збери з частин», «Фантастичне поєднання», «Закінчи порівняння», «Добре й погано», «Продовж казку на всій лад», тощо.

3. *Творчо-конструкторський етап* – передбачає становлення творчих мисленнєвих тенденцій та розвиток техніки конструкторських дій; спрямований на оволодіння дітьми старшого дошкільного віку прийомами та методами вирішення творчих завдань (реконструювання, комбінування, тощо). Дітям пропонуються наступні завдання у формі ігор та вправ: «Місто з піску», «Геометрична мозаїка», «Танграм», «Оригамі», «Транспорт з коробок», «Торт з пластиліну» тощо [2].

Успішність застосування конструкторології як ефективного засобу подолання та корекції тривожних станів у дітей старшого дошкільного віку в умовах військових дій, залежить від гармонійного поєднання методів, психолого-педагогічних умов та принципів організації творчої діяльності дошкільників. Його основу становить живе сприймання, гра, експериментування, конструкторська діяльність.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, конструктологія, як один із засобів подолання та корекції тривожних станів у дітей старшого дошкільного віку в умовах військових дій, сприяє формуванню навичок творчого мислення, вдосконаленню продуктивної діяльності дітей старшого дошкільного віку, нормалізації їх психічного стану, розширенню адаптивних можливостей та захисних психологічних механізмів дитини.

Питання подолання наслідків травматичних подій та психологічної допомоги дітям, які знаходились в кризових ситуаціях під час військових дій є надзвичайно актуальним у наш час. Таке усвідомлення спонукає до пошуку нових ефективних шляхів вирішення проблеми подолання тривожних станів у дітей старшого дошкільного віку, що становить великий дослідницький інтерес, вартий подальшого вивчення.

Список використаних джерел:

1. Біла І. М. Становлення творчості дошкільників у конструюванні. *Актуальні проблеми психології*: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ: «Срібна хвиля», 2013. Т. XII. Психологія розвитку дошкільника. Вип 9. С.10-18.
2. Кісарчук З. Г. Психологічна допомога дітям у кризових ситуаціях: методи і техніки: методичний посібник З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, І. М. Біла, Г. П. Лазос. Київ. 2015. 232 с.

Марченко Н. В.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Ходунова В. Л.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Проблематика конфлікту і конфліктної взаємодії є добре освітленою в педагогіці та психології, проте викликає науковий інтерес в

умовах сьогодення. З інтенсивним розвитком нашого суспільства в умовах невизначеності, порушена проблематика все більше викликає інтерес та необхідність її вирішення під час роботи з дітьми дошкільного віку.

Аналіз досліджень і публікацій. До проблеми конфлікту в дошкільному віці зверталися багато вітчизняних і зарубіжних дослідників: Л. Виготський, Д. Ельконін, Я. Коломинський, В. Мясіщев, В. Мухіна, М. Лісіна та ін.

Метою дослідження є аналіз причин виникнення конфліктів у дітей старшого дошкільного віку та добір оптимальних засобів для їх профілактики.

Конфлікт – зіткнення протилежно спрямованих, несумісних один з одним тенденцій у свідомості окремо взятого індивіда, у міжособистісних взаємодіях або міжособистісних стосунках індивідів чи груп людей, пов'язане з гострими негативними емоційними переживаннями [1, с. 32].

Дошкільний період дитинства сензитивний для формування у дитини основ колективістських якостей, а також гуманного ставлення до інших людей. Якщо основи цих якостей не будуть сформовані в дошкільному віці, то вся особистість дитини може стати збитковою, і згодом заповнити цю прогалину буде надзвичайно важко [2, с. 91].

Конфліктна ситуація переростає в конфлікт тільки при спільних ігрових діях дитини і однолітків. Подібна ситуація виникає у випадках, коли є протиріччя: між вимогами однолітків і об'єктивними можливостями дитини в грі (останні виявляються нижче вимог) або між провідними потребами дитини і однолітків (потреби знаходяться за межами гри). В обох випадках мова йде про несформованість провідною ігрової діяльності дошкільнят, що сприяє розвитку конфлікту.

Гра одне з найбільш ефективних засобів формування культури поведінки. Вона, як спосіб пізнання навколишнього світу, дає дитині в яскравій, доступній і цікавій формі уявлення про те, як прийнято себе поводити в тій чи іншій ситуації, змушує замислитися над своїми поведінковими манерами. Не можна забувати про дисциплінуючим значення гри, тому що дотримання встановленої дисципліни є важливою умовою виконання етикетної правила. Для цих цілей використовують найрізноманітніші види ігор.

У педагогічній практиці можна виділити три основні стратегії по вирішення конфліктами.

1. *Стратегія ігнорування.* Безсумнівно, що дошкільнята отримують при цьому певний досвід соціального конфлікту, але навряд чи отримують досвід соціального примирення. Якщо не допомогти ворогуючим сторонам почути і зрозуміти один одного, самі вони цього, як правило, не навчаються. Бійка – це гранично запекла точка конфлікту, і абсолютна більшість забіяк самі не розуміють, чому їх тягне битися. Так що якщо дитячі бійки ігнорувати, вони будуть відновлюватися знову і знову. А головне – дитячі душі буде роз'їдати зростаюче почуття взаємної ненависті.

2. *Стратегія придушення і покарання.* Найбільш проста і поширена стратегія: забіяк насварити, розвести по кутах, приблизно покарати, викликати батьків. Така стратегія призводить до того, що явні конфлікти загасають, але деякі дошкільнята роблять з цього висновок, що з'ясовувати стосунки за допомогою кулаків потрібно потайки, в затишному місці. Бійка, не закінчена в групі, буде продовжена за її кордоном.

3. *Стратегія співробітництва.* Найскладніша і найефективніша стратегія, яка полягає в тому, що дорослий допомагає дітям розібратися у внутрішніх переживаннях, які призвели до бійки, і разом з ними намагається винайти і випробувати різні способи примирення. Можна, звичайно, ситуативно примирити сваряться якимось універсальним педагогічним ходом, наприклад, захопити грою або яким-то по-справжньому цікавим спільною справою. Але тільки тоді, коли конфлікт не дуже глибокий. Щоправда, у будь-якому випадку досвід такого примирення завідомо поверхневий і допомагає лише ситуативно.

Висновки та перспективи подальших пошуків Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що конфлікти у дошкільнят пов'язані з порушенням дитиною правил поведінки в закладі дошкільньої освіти, що виникають у процесі спілкування з однолітками і проявляються у формі зіткнень, сутичок, суперечок і сварок. Конфлікти у дошкільнят виникають в

ігровій діяльності. Причинами виникнення конфліктів можуть бути недостатня ініціативність дитини у встановленні контактів з ровесниками, відсутність між граючими емоційних устремлінь, різні вміння і можливості.

Список використаних джерел:

1. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. Київ: Академвидав, 2005. 306 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості. Київ: Либідь, 2003. 280 с.

Порохнюк О. М.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Падалка О. С.

*доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
завідувач кафедри економіки освіти Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Проблема розвитку мислення у дітей дошкільного віку щороку набуває актуальності, оскільки у дітей в цьому віці закладаються основи для подальших процесів когнітивно-пізнавального становлення особистості, для розширення знань, навичок та вмінь, збагачення досвіду уявлень про довкілля. Мислення є не лише наявністю логічних вмінь та знань, але й здатністю до використання даних вмінь та навичок у різних життєвих ситуаціях. Мислення – це формування навичок діяти розсудливо, проявляти високу пізнавальну активність, кмітливість, гнучкість, поводитися компетентно, відповідно до своїх вікових можливостей, індивідуального життєвого досвіду. А зважаючи на те, що дошкільна освіта є першою ланкою в неперервній системі освіти, особливо важливу роль відіграє те, що саме на

цьому етапі буде закладено в дитині, адже від цього значною мірою залежатимуть якість й динаміка її подальшого особистісного розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню питань розвитку процесів мислення дітей дошкільного віку присвячені праці відомих психологів і педагогів, зокрема таких: Ю.С. Волкова, В.О. Клак, Р.В. Павелків, Ж. Піаже В.А. Федієнко [2; 3; 5; 6]. Використання ігрових технологій в педагогічній діяльності досліджували наступні науковці: Н.В. Алєндарь, Н.В. Кудикіна, А.Н. Приставська [1; 4; 7]. Проте, незважаючи на значну кількість напрацювань, що вивчають особливості розвитку мислення дітей середнього дошкільного віку, бракує досліджень з питань вивчення саме специфіки використання ігрових технологій.

Метою дослідження є визначення особливостей розвитку мислення дітей середнього дошкільного віку із використанням засобів ігрових технологій.

Виклад основного матеріалу. У психології мислення розглядається як процес опосередкованого та узагальненого пізнання індивідом різноманітних явищ і предметів навколишньої дійсності в їхніх властивостях, відношеннях та зв'язках. Розвиток мислення дітей дошкільного віку забезпечений узагальненнями і ускладненнями його практичного впровадження та засвоєння способів розумової діяльності [3, с. 197]. Адже дитиною спочатку будується думка з опорою на перцептивні ознаки об'єктів, потім дитина опирається на функціональні ознаки, а пізніше – здатна до виокремлення категоріальних ознак, побудови суджень та умовиводів, продукування понять та визначень тощо.

Особливостями розвитку мислення дітей дошкільного віку є те, що в цей період відбуваються суттєві вікові зміни цієї найважливішої системної функції, які забезпечують їх адаптацію до умов життєдіяльності в соціальному середовищі. Мислення дітей дошкільного віку залишається переважно наочним, що передбачає використання елементів розумових абстрактних операцій та може розглядатися в якості прогресивних змін порівняно з більш раннім віком. Так, у дошкільному віці вже домінує наочно-образна форма мислення дитини, тоді як якщо у ранньому дитинстві головною формою

мислення дитини є наочно-дійова, а у п'яти-семирічних дітей починають з'являтися та розвиватися елементи словесно-логічного мислення. Тобто при цьому відбувається поступова концептуалізація розумової діяльності дитини дошкільного віку, яка підводить її до операціонального мислення [6].

Організація ігрової діяльності в закладі дошкільної освіти сприяє розвитку всіх типів психічних процесів, в тому числі і процесів мислення (пошуку та відкриття чогось нового для дитини через здійснення аналізу та синтезу подій навколишньої дійсності). Ігрова діяльність чинить вагомий вплив на становлення мотиваційно-вольових рис характеру дитини, сприяє саморегуляції та рефлексії у дітей середнього дошкільного віку, сприяє вдосконаленню їх вмінь у користуванні логічними прийомами мислення.

Характерною особливістю мислення дитини середнього дошкільного віку є поява перших узагальнень (дитина мислить «діючи»). Наприклад, коли 4-5-річній дитині пропонують визначити спільне й відмінне між м'ячиком і кубиком, їй швидше і легше це зробити, тримаючи їх у руках, і складно зробити це подумки [5]. Проте поступово дитина починає розв'язувати більш складніші завдання, які полягають у виокремленні зв'язків, відношень між предметами, явищами та діями. Діти середнього дошкільного віку під час гри, конструювання, малювання, виконання навчальних завдань послуговуються заученими діями, проте поступово намагаються видозмінювати їх для отримання нових результатів. Таким чином, розвиток мислення допомагає дитині передбачати результати дій, планувати їх. У неї активізуються допитливість, пізнавальні інтереси мислення, спрямовані на дослідження навколишнього середовища.

У середньому дошкільному віці починає формуватися також логічне мислення в елементарній дослідницькій діяльності, що здійснюється дітьми з їх власної ініціативи з метою пізнання навколишнього світу (досліди та експерименти з природними об'єктами, самостійні висновки тощо). Формується здатність повно та логічно передавати сенс своїх думок, прочитаного, почутого [2, с. 28].

Гра сприяє залученню дитини в емоційно-позитивну атмосферу, сприяє її самовираженню, дозволяє розкрити великі можливості для пізнання різних явищ та предметів, допомагає у встановленні взаємозв'язків та взаємозалежностей між цими подіями та предметами, мотивує розвиток соціально-комунікативних компетенцій через спілкування із однолітками та дорослими. У процесі гри дитина вчиться контролювати свою поведінку відповідно до її правил, пізнає та засвоює правила спілкування з людьми, розвиває свої розумові здібності та пізнавальні інтереси, які надалі необхідні для успішного навчання у школі.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, можна відзначити, що використання ігрових технологій сприяє підвищенню рівня активності пізнавальної діяльності дітей середнього дошкільного віку. Проте важливо наголосити, що гра лише виконує роль засобу стимулювання інтересу до отримання знань та розвитку мислення, а не є головним засобом навчально-виховних процесів. Використовувати ігрові технології доцільно у поєднанні із іншими педагогічними інструментами. Тому доцільним є подальше вивчення використання ігрових технологій для розвитку мислення у закладах дошкільної освіти із метою підвищення ефективності їх використання.

Список використаних джерел:

1. Алєндарь Н. Застосування ігрових технологій на уроках у початкових класах. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лєси Українки*. 2017. РОЗДІЛ II. Теорія навчання. 1 (350). С. 21-25.
2. Волкова Ю. С., Федієнко В. А. Розвиток мислення. Базовий рівень. Для дітей середнього дошкільного віку. Київ: Школа, 2021. 64 с.
3. Клак В. О. Вікові та індивідуально-психологічні особливості дошкільників у контексті розвитку мислення. *Psychological Journal*. 2019. № 5 (7). С. 195-207.
4. Кудикіна Н. В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі: Монографія. Київ: КМПУ, 2003. 272 с.
5. Павелків Р. В. Дитяча психологія. Київ: Академвидав, 2010. 432 с.
6. Пиаже Ж. Интуитивное (наглядное) мышление. Хрестоматия по психологии мышления. под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.А. Спиридонова, М.В. Фаликман, В.В. Петухова. Москва: АСТ: Астрель, 2008. С. 244-250.
7. Приставська А. Ігрові технології навчання. *Англійська мова та література*. 2011. №11. С. 5-97.

Сита А. С.
*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Падалка О. С.
*доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
завідувач кафедри економіки освіти Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Сучасні умови життя та діяльності людей в Україні характеризуються змінами в економічній, соціальній та освітній сферах, які призводять до формування нового типу людини, готової жити в інформаційному суспільстві, вирішувати неформальні ситуації. У країні встановлено нові стандарти розвитку особистості, особливо в інтелектуальній сфері – формування ініціативи, здатності приймати самостійні рішення, швидко адаптуватися до різних ситуацій. Як відомо, розвиток інтелектуального потенціалу людини починається ще з дитинства, а старший дошкільний вік є останнім кроком до початку навчання та розвитку дитини в школі.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя досліджень розвитку інтелектуального потенціалу дітей старшого дошкільного віку становлять праці І. Бесаги, В. Бутенко, О. В'язовської, Л. Клеваки, А. Клименко, М. Сич, І. Стеценко, Є. Фешиної, Л. Чобіток та ін.

На основі дослідження Є. Фешиної визначено вплив технології LEGO на інтелектуальний розвиток дітей старшого дошкільного віку:

- розвиток уваги, пам'яті та мислення;
- формування у старших дошкільників попередніх математичних уявлень про число, форму, пропорції та симетрію;
- опанувати вмінням ділити предмет на складові частини та збирати кожну з частин.

Вплив конструктивної діяльності на інтелектуальний розвиток дітей досліджував О. Лурія. Він зробив висновок, що «вправи мають значний вплив на розвиток дитини і принципово змінюють характер пізнавальної діяльності».

Дослідник І. Стеценко зазначає, що діти разом з учителем розмірковують, чому саме так будуються об'єкти довкілля, навчаються бачити речі по порядку, розрізняти головну та другорядну функції предметів.

Метою дослідження є визначення ефективності впровадження LEGO-технологій як засобу розвитку інтелектуального потенціалу дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що особистісний ріст і життєвий успіх тісно пов'язані зі здібностями, які виявляються в діяльності, та умовами її успішного виконання. Компетентною для того чи іншого виду діяльності вважається та людина, яка швидше і легше за інших оволодіває якоюсь діяльністю, успішно виконує вимоги, проявляє ініціативу і творчий підхід.

Завдяки тому, що гра є невід'ємним атрибутом дітей дошкільного віку, іграшкова індустрія сьогодні пропонує широкий вибір різноманітних ігор: яскравих, привабливих і, на жаль, не завжди розвиваючих.

Водночас справді універсальною іграшкою є LEGO, яка забезпечує найширші потреби дітей дошкільного віку, спонукає до мислення та уяви, розвитку дитячого інтелекту.

LEGO – яскравий та багатофункціональний матеріал, який надає великі можливості для дослідницької діяльності дитини. Ігри з LEGO-конструктором – це спосіб пошуку та орієнтування дитини в реальному світі. Конструктор LEGO – це не просто яскрава іграшка, а цілий методичний комплекс, що відкриває широкі можливості для вчителів і батьків використовувати його у навчально-виховному процесі. Він широко використовується і розвиває розумові операції, такі як аналіз, синтез, порівняння та узагальнення.

Крім того, конструктор LEGO допомагає дітям реалізувати власні ідеї, розвинути уяву та з ентузіазмом побачити кінцевий результат своєї роботи.

Дитина створює нові образи на основі наявних уявлень про об'єкт по ходу задуму, уточнює та вдосконалює дизайн, тим самим проявляючи творчість.

Загалом слід зазначити, що конструктори LEGO – це дуже цікаві іграшки, які активно сприяють гармонійному розвитку дітей.

Це унікальний спосіб навчання через гру. Адже використання LEGO в освітньому процесі спрямоване на розвиток конструктивного мислення, уяви, бажання досліджувати, експериментувати та створювати інновації. Це дозволяє створити стимулююче та захоплююче навчальне середовище не лише для викладання основних предметів шкільної програми, а й для розвитку найважливіших навичок 21 століття, таких як: критичне та креативне мислення; розв'язок задач; вміння працювати в команді; вміння вести дискусію; знаходження єдиного рішення в спірній ситуації [1].

Використання технології LEGO у роботі з дітьми дошкільного віку має величезний освітньо-розвиваючий потенціал та вплив на інтелектуальний розвиток. Конструктивна діяльність спонукає до формування у старших дошкільників таких якостей, як уміння зосереджуватися, розвивати уяву, пам'ять, увагу, здатність до співпраці, почуття впевненості в собі. Ці якості необхідні при подальшому формуванні вміння цілеспрямовано пізнавати і сприймати нове свідомо і з великим інтересом [1].

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, LEGO – одна з інноваційних технологій, яка сприяє створенню нового освітнього середовища, підвищує мотивацію дітей до навчання, сприяє формуванню науково-діяльнісних та винахідницьких навичок, сприяє реалізації положень Нової української школи. У закладі дошкільної освіти через ігрову діяльність створюються найкращі умови для інтелектуального розвитку, а отже, існує необхідність їх практичного розвитку у контексті використання новітніх навчально-виховних технологій.

Список використаних джерел:

1. Бесага І., Бутенко В. LEGO-технологія як засіб інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/10970/1/LEGO-%D0%A2%D0%95%D0%99%20%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A0%D0.pdf> (дата звернення: 28.09.2022).
2. Сич М. Впровадження lego - технологій в освітній процес початкової школи. URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/94-vseukrainska-studentska-internet-konferentsiia-dlia-mahistrantiv-problemy-i-perspektyvy-rozvytku-osvity-khkhi-stolittia-11-12-lystopada-2019/> (дата звернення: 28.09.2022).

Сняткова Т. М.

*викладач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД БАТЬКІВ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Постановка проблеми. Сім'ї дітей з особливими освітніми потребами (Далі-ООП) становлять одну з найбільш вразливих груп населення, які потребують підтримки. Тому, психолого-педагогічного супроводу таких сімей розглядається як особливий вид допомоги у вихованні дитини з ООП та в реалізації інклюзивного навчання дітей.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню сімей, що виховують дитину з ООП присвячені роботи О. Безпалько, Л. Борщевської, Н. Грабовенко, В. Жмир, І. Іванової, А. Капської, Д. Кизимович, В. Курбатова, А. Маллер, Е. Мастюкової, Н. Писаренко, Т. Титаренко. особливості здійснення психолого-педагогічного супроводу з дітьми з ООП вивчали А. Колупаєва, М. Малофєєва, Н. Назарова, С. Шевченко, Н. Шматко, М. Чайковський та інші.

Метою дослідження є визначення мети, завдань та ефективних умов реалізації психолого-педагогічного супроводу батьків дітей з ООП.

Виклад основного матеріалу. Психолого-педагогічний супровід батьків дитини з ООП – це система організаційних, діагностичних, інформаційних та розвивальних взаємопов'язаних і взаємообумовлених заходів, представлених різними психолого-педагогічними технологіями, методами і прийомами, які здійснюються з метою забезпечення оптимальних умов для життєдіяльності сім'ї та розвитку в її середовищі дитини з ООП.

Таким чином, психолого-педагогічна підтримка батьків дітей з ООП – це вирішення комплексу проблем, пов'язаних з допомогою дитині: з лікуванням, освітою, соціальною адаптацією та інтеграцією в суспільство. У процесі взаємодії закладу освіти та сім'ї важливо враховувати інтереси, пріоритети та проблеми сімей. Батьки дітей з ООП повинні працювати в тісному контакті з педагогами і бути їхніми партнерами у розробці й реалізації навчальних планів [1].

Саме тому, комплексний супровід сім'ї дитини з ООП передбачає надання батькам різних послуг: інформаційних, соціальних, юридичних, медичних, психологічних, економічних тощо. Лише у такому поєднанні можливе розв'язання проблеми низького статусу, обмежених можливостей й тимчасової суспільної ізоляції сім'ї дитини з ООП.

Метою психолого-педагогічного супроводу є підвищення психолого-педагогічної культури батьків дітей з ООП і створення умов для її повноцінного розвитку. Для досягнення визначеної мети мають бути створені відповідні організаційні умови, а саме: людські ресурси (тобто, контактність батьків, їх активність; наявність фахівців з різних сфер, які створюють команду супроводу, волонтерів, консультантів тощо); матеріальні ресурси (наявність інформаційної бази, приміщення, технічне забезпечення, фінансування тощо); процесуальні умови (наявність програми супроводу, визначені принципи взаємодії, наявність нормативно-правової бази).

Принципами, на яких має ґрунтуватися взаємодія батьків дитини з ООП і фахівцями команди супроводу є: забезпечення конфіденційності, добровільність з боку батьків у прийнятті рішень та допомоги; доброзичливість і безоціночне ставлення з боку фахівців до батьків та дитини з ООП; доброзичливість, толерантність і гуманізм у взаємодії фахівців супроводу з батьками; індивідуальний підхід до кожної сім'ї, враховуючи потреби і можливості її членів; розуміння, що саме сім'я є суб'єктом супроводу; пріоритетність інтересів сім'ї та збереженість її цілісності; дотримання норм професійної етики; дотримання стратегії партнерства і співробітництва; принцип системності, комплексності, безоплатності та доступності послуг психолого-педагогічного супроводу [2].

Здійснення психолого-педагогічного супроводу батьків дітей з ООП передбачає реалізацію наступних завдань: формування уміння виконувати батьківські функції, формування батьківської компетентності, вміння керувати своєю поведінкою; розширити знання батьків про розвиток дитини з особливими потребами; надання консультацій і порад батькам щодо

розв'язання складних психолого-педагогічних ситуацій, рекомендацій щодо залучення дитини до освітнього процесу в інклюзивному закладі; корегування психологічного стану батьків, способів взаємодії із дитиною, її соціалізації; залучення батьків до співпраці з командою психолого-педагогічного супроводу дитини; попередження складних ситуацій у системі сімейного виховання дитини з ООП; попередження емоційного вигорання батьків, залучення необхідних для психолого-педагогічного супроводу ресурсів.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, психолого-педагогічний супровід батьків є важливою ланкою у вихованні, навчанні і розвитку дитини з ООП і потребує розробки ефективної моделі підтримки батьків дітей даної категорії, оскільки якісно організований супровід знижує фрустраційне навантаження на членів сім'ї, підвищує реабілітаційні можливості сім'ї, налагоджує ефективну взаємодію сім'ї та закладу освіти для ефективного впровадження ідеї інклюзивного навчання.

Список використаних джерел:

1. Гецько С. І. Взаємодія дитячого садка з батьками дітей з особливими потребами. *Оновлення змісту, форм і методів навчання і виховання в навчальних закладах: зб. наук. пр.* Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1 (44) 2011. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ozfm/2011_44/getsko.pdf. (дата звернення: 26.09.2022).
2. Бовгиря Н. В. Психолого-педагогічний супровід дітей в умовах модернізації навчально-виховного процесу. Дубровиця, 2009. 146 с.

Товкач І. Є.

*кандидат психологічних наук, старший викладач
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ У ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми. Важливо вказати, що саме мова формує свідомість і є важливим складником української національної ідентичності. Тому формування мовлення у дитини дошкільного віку є актуальним в умовах сьогодення України.

Аналіз досліджень і публікацій. Ще Михайло Драгоманов, та його дружина Людмила Кучинська-Драгоманова, дядина Лесі Українки, слушно зауважували, що якщо народ відмовляється від своєї мови, відмовляється від самого себе, а та частина народу, яка міняє мову, робить тим самим рішучий крок до зміни національної належності.

Беззаперечно, що в умовах війни українська мова стала показником національної ідентичності усього патріотично налаштованого населення України незалежно від певної національності та народності. Так дослідник Михайло Степико у своїй монографії пише, що для України гострота проблеми національної ідентичності детермінується поліетнічністю її населення, адже на території України проживають представники понад 130 національностей та народностей і кожен із цих представників вважає той чи інший регіон нашої країни своєю Батьківщиною [2, с. 3-5]. Тому, очевидно, що українське суспільство є мультикультурним зі складною структурою ідентифікацій, які не завжди мають спільні національні засади

Метою дослідження є надання практичних психологічних порад щодо формування мовлення дошкільника в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. У дошкільному віці в дітей завдяки зростанню словникового запасу, розумінню основи граматичної будови мови значно покращується зв'язне мовлення. Так, зазвичай дошкільник веде з дорослими порівняно довгі й складні розмови на теми, що викликають інтерес у нього, хоча іноді ці розмови досить безглузді. Також із задоволенням дитина слухає (адже дошкільник – активний слухач!) і переказує казки, читає з пам'яті улюблені вірші (народні й авторські) і т. под. Помітно ускладнюється *регулювальна функція мовлення*. А це означає, що дитина не тільки здатна виконувати інструкції дорослого, але й прагне, щоб вони були мотивовані.

Мовлення дитини формується шляхом наслідування нас, дорослих. Потреба спілкування з дорослими і однолітками залишається однією з найважливіших. У разі, якщо ми роздратовані, розлючені і відчуваємо, що зараз зірвемося в крик (як прояв гніву), тихо скажемо нашій дитині: *«Я дійсно дуже розлючена зараз. Давай ми поговоримо, як тільки я заспокоюсь»*. Звичайно, є

ситуації, коли нам треба підвищити голос... Наприклад, коли треба швидше бігти ховатися від вибухів тощо.

Як показують наші спостереження, *спілкування українською з дитиною не лише сприяє формуванню активного українського мовлення, а й підіймає настрій не лише дитині, а й дорослим*, які можуть не розуміти цієї мови, але відчувати її мелодійність, пестливість, позитив... співати українську народну закличку: *«Сонечко, сонечко, виглянь у віконечко, дітки гуляють, тебе виглядають...»*... Потім – складати рядки самостійно: *«Сонечко, сонечко, виглянь у віконечко! Світи на суничку, щоб поспіло в неї личко. Гам!»* і т. ін.

Зазначимо, що *тема війни не оминає дитину дошкільного віку, тому щодня можна почути від неї фрази: «Давай говорити про війну!», «Я у війну граюся. Бачиш, будинок зруйнував!», «А Україна переможе?...»*... На нашу думку, не *варто уникати таких розмов. Однак треба намагатися стисло й правдиво відповідати саме на питання, яке ставить дитина з врахуванням її вікових та індивідуальних особливостей*. Діти мають бути впевнені, що коли приходять до своїх дорослих, яким довіряють – отримують відповідь, інакше шукатимуть її з інших джерел... *Варто не підіймати тих аспектів, про які дитина не запитує*. Але в спілкуванні на тему війни радимо бути обережними, адже пояснюючи цю тему, можна надовго дати упереджене ставлення до певної нації, категорії людей, обставин. Дорослим слід бути свідомим свого стану (не бути агресивними, а бути стабільними).

Переконані, що *позитивний емоційний стан дорослих, які знаходяться поряд з дитиною, важливіший за будь-які слова і фрази*. Коли дитина бачить, що дорослий не контролює ситуацію, не контролює сам себе – це дуже її лякає, і тут можливе виникнення *тривожності*, яку потім важко подолати. Адже дитина весь час перевірятиме, чи дорослий у порядку, що з ним відбувається. Це дуже виснажує її емоційно і навіть фізично.

Важливо уважно спостерігати за поведінкою дитини, і керувати засобом влучно сказаного слова, прикладів етичного змісту з творів дитячої літератури: «А йому відповіли малюки: – Ну навіщо вереда нам такий? Ні, не візьмемо тебе Ми сюди: В дитсадочок нам не треба ве-ре-ди!» (Г. Бойко «Вереда») Пам'ятаєш, хлопчик весь час вередував, і з ним не хотіли гратися

дітки в дитсадку! Як думаєш, чому?» (Г. Бойко «Вереда» і т. под.) [1]. *Не менш важливо уважно спостерігати за мовленням дошкільника чи його відсутністю/*

Так, коли дитина не ставить запитань дорослому – це не означає, що тема її не зацікавлює, адже у дитини дошкільного віку ще немає розуміння контексту, власного інструментарію для психічного опрацювання інформації, і тоді лімбічна система мозку дає свої сигнали. А вона відповідає, зокрема, за емоційно-мотиваційну сферу, наприклад, агресію, страх, пам'ять, формування біологічних фаз сну. І тоді *дитина може поведінково показувати те, про що не говорить дорослим*: почала гірше спати, їй сняться жахи; смочче пальці, обкушує нігті – це все ознаки, що щось відбувається. Якщо ми бачимо *тривожні сигнали*, то спробуємо дати раду самим, у першу чергу *повертаємо чітке дотримання щоденних потреб життєдіяльності*: сну, прогулянок, прийомів їжі... Використовуємо *гумор і шепіт замість крику*. *Вирішуємо проблеми своєчасно і з допомогою фахівців*. *Пробуємо говорити з дитиною, запитуємо*: «Ти щось побачив, що тебе вразило? Хочеш поговоримо?». Адже коли тривога виходить на свідомий рівень, можна *дозволити виплеснути почуття в розмові про це*. *А також запропонувати помалювати, зробити аплікацію, зліпити...*

Отже, в умовах війни треба постійно бути поряд з дитиною, *уважно слухати і спостерігати за її діями*. Показати, що війна – це десь далеко, а тут є твій великий, безпечний, спокійний дорослий. *Важливо обіймати дитину, давати відчутти кордони, якщо вона не проти цього*. І закінчувати розмову словами: «Ти тут зі мною у безпеці! Я велика як гора мама (бабуся). Ми разом з татом (мамою) будемо жити довго-довго». Цей спосіб дуже ефективний для зміцнення психологічного та фізичного здоров'я дитини, передавання батьківської любові, установлення позитивних взаємин та ін. *Коли ж є ознаки, що дитину щось налякало, вразило – треба гратися разом*. Радимо частіше вовтузитися, будувати різні халабуди в кімнаті з подушок, одіял, гратися з м'якими іграшками. У більш старших дітей спершу краще запитати: «Як будемо сьогодні з тобою гратися?». *Треба більше супроводжувати, а не вести в грі замість дитини*.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Переконані, що одним з важливих завдань дорослих (батьків, педагогів) зберегти дитячу психіку, формувати українське мовлення, постійно спілкуватися з дитиною, уважно слухати і спостерігати за її діями, обіймати, підтримувати позитивний емоційний стан, керувати засобом влучно сказаного слова, прикладів етичного змісту з творів дитячої літератури; гратися разом за потреби, адже саме в грі діти добре самотерапуються й розвиваються. Отже, зазначене питання потребує розроблення практичних рекомендацій для батьків і педагогів щодо формування мовлення дітей дошкільного віку в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Богданець-Білоskalенко Н.І. У барвистому віночку. Хрестоматія. Навч. посібник для роботи з дітьми у дошкільних навчальних закладах / Упор. Наталія Іванівна Богданець-Білоskalенко. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 728 с.
2. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування: монографія. Київ: НІСД, 2011. 336 с.
3. Товкач І. Є. Формування мовлення у дитини дошкільного віку в умовах війни як складника української національної ідентичності. *Збірник матеріалів «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки»*: зб. тез III Міжнародній науковій онлайн -конференції присвячена всесвітньому дню вишиванки 19 травня 2022р. за наук. ред. д.пед.н. Н.І. Богданець-Білоskalенко (електронне видання): Педагогічна думка, 2022. С. 66-71.

Товстоног Ю. В.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Пригодій М. А.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри промислової інженерії та сервісу*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Розвиток мислення дитини середнього дошкільного віку є складним й тривалим процесом, який має здійснюватися

своєчасно й послідовно, із використанням ефективних методів, чого на практиці в більшості вітчизняних закладах дошкільної освіти не відбувається. Оскільки, незважаючи на швидкий розвиток навчальних та виховних підходів, вихователі переважно використовують неефективні методи, які не відповідають сучасним вимогам і не дозволяють повністю розкрити потенційні можливості розумової діяльності дитини. Тому, беручи до уваги важливість цього напрямку психолого-педагогічної роботи з дітьми середнього дошкільного віку, потрібно створювати необхідні умови для сприяння становленню та розвитку мислення, що дозволить дитині успішно вирішувати пізнавальні та навчальні завдання. Мова йде про такі розумові операції, що лежать в основі мислення, як порівняння, узагальнення, абстрагування, класифікація, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та їх розуміння.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання розвитку мислення дітей середнього дошкільного віку вивчало багато відомих психологів і педагогів, серед них: Л.С. Виготський, Н.П. Пихтіна, Н.М. Токарева, А.В. Шамне та ін. Однак, не дивлячись на велику кількість досліджень у сфері розвитку мислення дітей середнього дошкільного віку, праць, присвячених саме застосуванню ігрових технологій в цьому процесі, недостатньо.

Метою дослідження є визначення особливостей застосування засобів ігрових технологій у процесі розвитку мислення дітей середнього дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Мислення дитини – це не спонтанний процес, а процес освоєння нею системи знань під час спілкування з дорослими та постійного використання своїх розумових здібностей [1, с. 98]. Воно є пізнавальним процесом, який передбачає розвиток різноманітних здібностей особистості, які формуються та розвиваються в процесі діяльності і пізнання. Процес розвитку мислення дітей середнього дошкільного віку характеризується об'єднанням у цілісний процес наочно-образного, наочно-дійового, словесно-логічного способів розв'язання практичних завдань. Зокрема, протягом цього періоду активно розвивається творча діяльність дитини, яка передбачає перетворення навколишньої дійсності, створення чогось нового. Також у дитини середнього дошкільного віку формуються та розвиваються розумові дії

та операції, які вона застосовує для розв'язування пізнавальних та особистих завдань. В дошкільнят з'являється внутрішнє, особисте життя, спершу в пізнавальній сфері, а потім – в емоційно-мотиваційній.

Розвиток мислення дитини середнього дошкільного віку відбувається в усіх видах її діяльності, але здебільшого найбільш ефективним засобом є гра, яка сприяє тому, що дитина переходить до мислення образами та уявленнями. Крім того, у грі, виконуючи різні ролі, дитина бачить ситуацію з різних точок зору і починає сприймати її з різних сторін. Це сприяє розвитку найважливішої розумової здібності людини, що дозволяє уявити інший погляд та точку зору.

Тобто гра виконує низку функцій для психічного розвитку дітей середнього дошкільного віку, зокрема сприяє пристосуванню до майбутнього життя, накопиченню комунікативного досвіду, збагаченню інтелектуального та морального досвіду, досягненню емоційного задоволення та релаксації, стимуляції інтелектуального розвитку тощо. Важливу роль у цьому процесі відіграє сюжетно-рольова гра, яка втілює життєвий досвід дитини і задіює її пам'ять та репродуктивну, відтворювальну уяву, у той час як сюжет гри вимагає активної роботи продуктивної уяви дитини, що безпосередньо позначається на розвитку мислення [2, с. 74].

Можна запропонувати наступні рекомендації стосовно застосування сюжетно-рольових ігор вихователями в закладах дошкільної освіти:

- застосовувати комплексний метод керівництва ігровою діяльністю дітей;
- з метою забезпечення організації і проведення сюжетно-рольової гри, потрібно використовувати: чіткість і послідовність планування навчально-виховної роботи з керівництва ігровою діяльністю; зв'язок між навчанням, творчими іграми і працею на заняттях; конкретизацію ігрової ситуації вихователем безпосередньо під час гри, виходячи із знань та вікових особливостей дітей, конкретної ситуації, досвіду, педагогічної майстерності;
- забезпечувати ефективне керівництво грою;
- в процесі гри стимулювати розвиток мовленнєвих компонент дошкільнят.

Задля визначення особливостей розвитку мислення дітей середнього дошкільного віку засобами ігрових технологій було проведено

експериментальне дослідження. Результати проведеного експерименту показали, що після його проведення спостерігаються позитивні зміни в рівнях розвитку мислення дітей середнього дошкільного віку. Це доводить ефективність використання ігрових технологій в процесі розвитку мислення дітей середнього дошкільного віку, тому їх необхідно використовувати в навчально-виховному процесі вітчизняних закладів дошкільної освіти.

Висновки та перспективи подальших пошуків. У середньому дошкільному віці гра є провідною діяльністю, оскільки вона формує здатність дитини до довільної діяльності та поведінки, саморегуляції, розвиває мислення, сприймання, фантазію, тренує пам'ять, тобто суттєво позначається на її психічному розвитку.

Список використаних джерел:

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
2. Пихтіна Н. П. Теорія і методика ігрової діяльності дітей. Ніжин, 2016. 267 с.
3. Токарева Н. М., Шамне А. В. Основи вікової психології : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 2013. 283 с.

Чуйченко Ю. І.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Шулигіна Р. А.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

Постановка проблеми. Мистецтво є одним із найважливіших елементів розвитку особистості дитини, формування якої безпосередньо залежить від інтересу дорослих та їх впливу на зростаючу особистість з раннього дитинства.

Дошкільний вік є найоптимальнішим періодом життя для прояву інтересу дитини до творчості, розвитку здібностей, задля самовизначення у майбутньому житті.

Проблема розвитку творчо орієнтованої особистості є багатоаспектною, привертає увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених та містить значні доробки в системі психолого-педагогічних знань, зокрема з використання мистецтва у роботі з дітьми старшого дошкільного віку. Висвітлення значних досягнень провідних вчених є важливим для з'ясування змістовної сутності нашого дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. В умовах сьогодення проблема розвитку та реалізації творчих здібностей дітей дошкільного віку, творчої обдарованості особистості в період дошкільного дитинства набуває особливої актуальності та стає важливим напрямком науково-теоретичних та емпіричних досліджень. Її активно розробляють провідні вчені країн світової спільноти Ф. Баррон, Дж. Гілфорд, Дж. Гордон, Г. Лозанов, К. Роджерс, А. Ротенберг, К. Тейлор, Р. Торренс, В. Франкл та ін. Проблему становлення та розвитку особистості дошкільника, способів вияву її неповторних якостей, індивідуальних стилів діяльності, диференційованої взаємодії з іншими дітьми вивчали Н. Баглаєва, А. Богуш, С. Бубка, Н. Гавриш, І. Дичківська, О. Дяченко, Я. Ковальчук, В. Кузьменко, В. Мерлін, О. Половіна, І. Унт та ін.

Метою дослідження є аналіз висвітлення проблеми розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку крізь призму психолого-педагогічних теорій.

Виклад основного матеріалу. У розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку найбільш важливу роль відіграє сензитивний період, який характеризується психічними процесами, зокрема розвитком пам'яті, мислення, сприймання, уяви, почуттів, та призводить до змін під час дорослішання дитини. Тому ці процеси надзвичайно рухливі, нестійкі, мінливі, суперечливі. Дитина відчуває себе вільною, перетворюючи задум у продуктивну творчу діяльність; вона не пов'язана досвідом, знаннями, не обмежена заборонами, які не дозволяють їй вільно маніпулювати предметами, матеріалами тощо. А

вільний потік думок за межі відомого допомагає знаходити несподівані рішення. Появу таких рішень, висловлювань і узагальнень, оригінальних думок у дітей певною мірою можна пояснити відсутністю для них засвоєних прийомів аналізу, готових штампів і новизною самого процесу творчого мислення [1]. Творчий процес ми розглядаємо як особливу форму переходу від відомого до невідомого, до нового в контексті необхідної пошукової діяльності дітей, яка спрямовується дорослим.

Проблема розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку давно цікавить вітчизняних і зарубіжних дослідників педагогіки та психології. В державних нормативних документах у сфері дошкільної освіти, зокрема Базовому компоненті дошкільної освіти (БКДО), велике значення надається розвитку творчості дитини. Також цей аспект займає чільне місце в Концепції розвитку дошкільної освіти [2], де врахування психологічного аспекту проблеми розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку та діяльності самої дитини є актуальними.

Продуктами творчості є не тільки матеріальні здобутки – будівлі, машини тощо, а й нові думки, ідеї, які можуть не відразу знайти матеріальне втілення.

Під терміном *«творчі здібності»* ми розуміємо динамічний процес становлення особистості, спрямований на розширення кола компетентностей особистості, які проявляються і збагачуються під час виконання дитиною різноманітних видів творчої діяльності, результати якої характеризується новизною та оригінальністю. Функціональними структурними елементами моделі творчого розвитку дітей дошкільного віку є: емоційний, пізнавальний, мотиваційно-діяльнісний. В основі цієї моделі – художні (мистецькі) засоби. Щоб забезпечити творчий розвиток дошкільників, педагог має бути підготовленим до цієї роботи, мати нове, нестандартне педагогічне мислення, будувати освітній процес відповідно до інтересів дітей: виявляти глибоку увагу, повагу, турботу, любов до кожної дитини, бачити в ній індивідуальність, створювати умови для її природнього індивідуального розвитку [2]. Перед науковцями та педагогами-практиками постають саме такі завдання – пошук засобів й технологій швидкого виявлення здібностей, інтересів, природних нахилів кожної дитини; створення максимально сприятливих умов для їх

розвитку; визначення конкретних напрямів можливого розвитку творчого потенціалу тощо. Найбільш помітним проявом творчих здібностей та періодом для їх подальшого розвитку є старший шкільний вік, оскільки діти цього віку діють більш усвідомлено, послідовно та можуть передбачати кінцевий результат.

З метою вирішення питань, окреслених у нашому дослідженні, можна стверджувати, що тільки у процесі самостійної активної діяльності дитина може сформувати навички інтелектуального й творчого саморозвитку. Для реалізації такої перспективи в умовах сучасних закладів дошкільної освіти необхідно створювати атмосферу творчості, пошуку дітьми нового, невідомого.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку не зникає з поля зору педагогів і психологів, а розширює коло питань для подальших досліджень, які можуть бути пов'язані з окресленням нових шляхів та нестандартних методів розвитку творчо спрямованої особистості дитини-дошкільника.

Список використаних джерел:

1. Выготский Л. С. Психология развития ребёнка. Москва: Смысл, 2005. 512 с.
2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
3. Пихтіна Н. П. Теорія і методика ігрової діяльності дітей. Ніжин, 2016. 267 с.

Швець В. В.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Цветкова Г. Г.

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

Постановка проблеми. Сьогоднішні умови життя та діяльності людини в нашій країні характеризуються значними змінами. Суспільство висуває нові

вимоги до розвитку особистості, зокрема, її емоційної сфери – формування ініціативності, сміливості, вміння приймати самостійні рішення, швидко адаптуватися до нових умов.

Аналіз досліджень і публікацій. У нашій країні вивчення цієї проблеми має довгу історію. Починаючи з двадцятих років ХХ століття, вона ставала предметом, як спеціального навчання, і попутного розгляду у ході дослідження суміжних питань. Можна цілком обґрунтовано сказати, більшість найбільших дослідників у сфері вітчизняної дитячої з психології та дошкільної педагогіки, однак, торкалися проблему готовності до шкільного навчання, що з органічною зв'язком даного феномена із загальним ходом фізіологічного, психологічного, соціально-особистісного розвитку дошкільного віку і її індивідуальних особливостей. Цією проблемі присвячено безліч досліджень, і монографій (Л. Божович, Л. Венгер, Г. Гуткіна, І. Дубровіна, Е. Кравцова, А. Люблінська, В. Мухіна, М. Поддъяков, К. Поливанова, Е. Смірнова та ін.).

Метою дослідження є аналіз сучасних підходів діагностування рівня готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі.

За сучасною моделлю дошкільної освіти слід побудувати індивідуальний освітній шлях для кожної дитини, створити оптимальні умови для її гармонійного природного розвитку. Базовий компонент дошкільної освіти (БКДО) як Державний стандарт дошкільної освіти в Україні визначає в кожній освітній лінії ті компетенції, які слід сформувати в дитини на кінець дошкільного віку.

Щоб дитина успішно справлялася з новими вимогами шкільного життя, у неї має бути сформований набір тісно переплетених якостей. Неможливо розглядати ці якості у відриві від життєвого досвіду дитини, конкретного середовища, сімейного устрою. Тому поняття «готовність до школи» з урахуванням усіх чинників можна визначити як набір компетенцій, що складають життєву компетентність дитини. У сучасній освіті це поняття має ключове значення. Готовність до НУШ –це не «програма», якій можна просто навчити.

Готовність до НУШ – системна характеристика розвитку дитини старшого дошкільного віку, яка проявляється у сформованості компетенцій. Ці компетенції формують шляхом прищеплення ціннісного ставлення до оточення й довкілля, розвивають за сприятливих умов у різноманітних ситуаціях життєвого досвіду та спілкування, у які включена дитина в сім'ї та суспільному вихованні.

Психофізіологічна готовність формується через розвиток здоров'язбережувальної компетенції на основі виховання ціннісного ставлення до власного життя та здоров'я.

Особистісна готовність передбачає прийняття дитиною нового соціального статусу школяра. Вона формується через розвиток таких компетенцій:

- особистісно-оцінна – шляхом виховання ціннісного ставлення до особистого Я;
- «родинно-побутова – через розвиток ціннісного ставлення до членів своєї родини, сім'ї;
- соціально-комунікативна, комунікативна, ігрова, предметно-практична – шляхом виховання поважного ставлення до дорослих, однолітків, результатів діяльності людини.

Мотиваційна готовність – сформованість соціальних мотивів: потреба у соціальному визнанні, бажання отримати соціально значимий статус; сформованість пізнавальних мотивів: бажання вчитися, отримувати знання.

Вольова готовність – здатність свідомо керувати своєю поведінкою та діяльністю, ставити мету та докладати вольові зусилля для її досягнення; певний рівень організованості, довільності поведінки; здатність підпорядковувати свої дії вимогам «треба», а не «хочу», свою поведінку встановленим правилам.

Емоційно-почуттєва готовність – здатність самостійно керувати особистими почуттями та співвідносити свої вчинки із засвоєними нормами моралі; розуміти власні почуття й переживання інших людей; розрізняти базові емоції: радість, образу, смуток, страждання тощо. Дитина володіє соціальними нормами прояву почуттів, у неї відсутні імпульсивні реакції, сформовані вищі почуття – естетичні (почуття прекрасного), інтелектуальні (радість пізнання), моральні.

Комунікативна готовність – готовність до довільного й продуктивного спілкування в контексті учбової діяльності, наявність комунікативної ініціативи. У спілкуванні з дорослими й однолітками уважно ставиться до їхніх переконань, не проявляє нестриманість, негативізм, грубощі. Не застосовує неетичні висловлювання, ввічлива у спілкуванні, дотримується морально-етичних норм. Керує своїми емоціями, розуміє необхідність спілкуватися, контролює свої бажання. Проявляє готовність вступити в діалог, вислухати, не перебиваючи, дивлячись в обличчя співрозмовника.

Підготовка дітей до школи була і залишається важливим педагогічним завданням ЗДО. Особливого значення в умовах продовження модернізації української освіти набуває проблема наступності дошкільного та початкового навчання, основою якої є готовність дітей до навчання в школі. Проблема підготовки дитини до навчання в школі не нова, але, на сучасному етапі вона є особливо актуальною через підвищення вимог до засвоєння програми сучасної школи.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Аналіз теоретичних джерел та узагальнення практики роботи закладів дошкільної освіти надає можливість визначити поняття «готовність до шкільного навчання» як багаторівневе утворення, що характеризується необхідним рівнем особистісної, мовленнєвої, інтелектуальної і морфологічної підготовки дитини для успішного навчання в школі.

Готовність до навчання у школі є інтегративною характеристикою психічного розвитку дитини, яка охоплює компоненти, що забезпечують її успішну адаптацію до умов та вимог школи. Цей феномен постає як загальна (психологічна) і спеціальна готовність до навчання у школі, в якій розкриваються рівні розвитку тих психологічних якостей, що найбільше сприяють нормальному входженню у шкільне життя, формуванню навчальної діяльності. У сучасній науці поняття «готовність до навчання у школі» розглядається як цілісне структурне утворення, що включає мотиваційні, розумові, емоційно-вольові та соціальні компоненти. Рівнем сформованості цих

компонентів визначаються особливості включення дитини у навчальну діяльність, її ставлення до школи, взаємини з учителем і учнями.

Список використаних джерел:

1. Божович Л.І. Особистість і її формування в дитячому віці. Москва, МГУ, 1999. 148 с.
2. Дмитрієвская Л.А. Перевірка загальної готовності дитини до школи. *Початкова школа*. 2000. № 12. С. 17-20.
3. Рибіна Е. Чи готовий дитина до шкільного навчання? *Дошкільне виховання*, 2001, № 8. С. 25-28.

Ярошик Ю. М.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Падалка О. С.

*доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
завідувач кафедри економіки освіти Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ЗАСОБОМ КАЗКОТЕРАПІЇ

Постановка проблеми. В останній час все більш часто відзначають збільшення серед дітей раннього віку такого негативного явища, як високий рівень їх тривожності. Тривожність у дітей раннього віку належить до найбільш поширених проблем, з якими звертаються батьки до психолога, й останнім часом кількість таких звернень суттєво зростає. Відповідно це вимагає своєчасного застосування різних заходів з подолання тривожності, оскільки її високий рівень може негативно вплинути на подальший розвиток дитини. І одним з важливих потенційних засобів роботи з подолання тривожності дітей раннього віку слід вважати казкотерапію.

Аналіз досліджень і публікацій. Загальнотеоретичному вивченню проблеми тривожності в дітей та варіантів її подолання присвячено наукові

праці різних науковців: Г. Аракелов, Л. Божович, Дж. Боулбі, Г. Габдрєєва, М. Кляйн, Р. Мей, Дж. Сарасон, Ч. Спілберг, А. Фрейд, З. Фрейд, Ю. Ханін, Дж. Уотсон. Однак потрібно відзначити й той момент, що поки ще в науковій літературі питання використання казки як засобу подолання тривожності дітей раннього віку вивчені не в повній мірі.

Метою дослідження є аналіз питань використання казкотерапії в роботі з подолання в дітей раннього віку їх тривожності.

Виклад основного матеріалу. Під тривожністю в науковій літературі розуміють індивідуальну психологічну особливість дитини відчувати постійне занепокоєння чи страхи в різних життєвих ситуаціях, які до цього не призводять [3, с. 18]. Причини розвитку тривожності в дітей раннього віку поділяються на біологічні (наявність у дитини певних захворювань чи генетичної схильності) та соціальні (негативний вплив дорослих, наприклад, гіпо- чи гіперопіка, авторитарний стиль виховання батьків, тощо). Проявами дитячої тривожності може бути постійне занепокоєння дитини, постійна втома, втрата контактів з іншими дітьми [1, с. 62].

Ефективним засобом профілактики та корекції дитячої тривожності слід вважати казкотерапію – використання різного роду казок. Асоціюючи себе з певним героєм казки дитина вчиться поводитися в конкретній тривожній ситуації та знаходити раціональний вихід з неї [2, с. 65].

Для корекції тривожності в дослідженні було проведено серію спеціально організованих занять та читання казок при проведенні інших занять та в інших режимних моментах. В роботі широко використовувалися різні види наочності – візуальної, музичної та відеонаочності, прийоми арттерапії та ігрової терапії, драматизація та театралізація казок, що читалися дітям тощо. В процесі роботи були використані два види казок – спеціально підібрані психотерапевтичні казки та художні казки - народні та авторські.

Здійснена надалі діагностика рівня тривожності дітей раннього віку показала істотний вплив проведеної казкотерапії на рівень тривожності дітей даної вікової категорії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, казкотерапія виступає потужним інструментом подолання тривожності в дітей раннього віку. Потенційними напрямками подальших досліджень слід вважати вивчення впливу окремих видів казок на тривожність дітей раннього віку та побудову комплексу арттерапевтичних вправ, котрі можуть бути використані в поєднанні з казкотерапією.

Список використаних джерел:

1. Омельченко Я. М. Психологічна допомога дітям із тривожними станами. Київ: Шкільний світ, 2011. 112 с.
2. Самошкіна Л. М., Яковенко В. С. Казка в роботі з дитячими психологічними проблемами: Навч. посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2002. 48 с.
3. Томчук С. М., Томчук М. І. Психологія тривоги, страху та агресії особистості в освітньому процесі: монографія: ВАНУ, 2018. 200 с.

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 3:

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Адаменко Я. М.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Ступак О. Ю.

*доктор педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Художня література виступає джерелом знань та досвіду для дітей будь-якого віку, а знайомство з нею (казками, байками, віршами) починається саме з дошкільного віку. І від того на скільки педагогам та батькам вдасться познайомити та «закохати» в художню літературу дітей дошкільного віку буде залежати їх подальше зацікавленість різними видами літератури.

Виклад основного матеріалу. Роль художньої літератури у формуванні і становленні дитини дошкільного віку розглядали науковці М. Боголюбська, М. Коніна, Н. Карпінська, Р. Шевченко; її специфіка розглядалися у працях науковців (І. Вавілова, Н. Вернигора, А. Ємець, А. Костецький, М. Коченгіна, І. Тимофєєва, В. Федяєвська). Методику роботи з художньою літературою у

зкладах дошкільної освіти розглядали М. Алексєєва, А. Богуш, Н. Гавриш, В. Яшина. Автори відмічають, що твори художньої літератури сприяють розвитку зв'язного мовлення, збагачують словниковий запас дітей, насичують мовлення образними виразами, емоційною і поетичною лексикою.

Термін «художня література» вперше було введено науковцями (Р. Жуковською, Н. Карпинською, С. Русовою, Є. Фльориною) у ХІХ ст. для характеристики літературних творів, процесу ознайомлення з ними і підкреслення естетичної функції дитячого мовлення. Під «художньою літературою» М. Кочегіна визначає один з основних видів мистецтва – мистецтво слова, яке відображає дійсність у художніх образах, створює нову естетичну реальність за законами краси. Головна відмінність літератури від інших видів мистецтва – це наявність словесного образу, який має здібність «викликати зорові, тактильні, слухові уявлення» [2, с. 44].

Науковець А. Богуш визначила головні функції художньої літератури як мистецтва слова. Серед них: інформаційно-освітня, виховна, національно-духовна, історична, естетична, культурноносна, розважальна [1, с. 182]. Кожна з функцій художньої літератури несе власне навантаження у розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку. *Інформаційно-освітня* – художні твори несуть певну інформацію про життєві події, явища і закони природи; *виховна* – художні твори сприяють формуванню у дітей уявлень про довкілля, про правила і етичність поведінки, про закони людського буття; *національно-духовна* – художні твори формують національну свідомість, національний менталітет, високу духовність, яка притаманна українському народові; *історична* – художня література розповідає дітям про історію народу, його традиції, звичаї, обереги; *культурноносна* – художня література є носієм національної культури, сприяє висококультурному розвитку дитини; *розважальна функція* – багато творів для дітей викликають у них сміх, радість, веселощі, спонукають до розваг. Жодна з вище зазначених функцій не існує сама по собі. Отже, художня література сприяє формуванню особистості в цілому.

Важливо враховувати наступні фактори при знайомстві дітей дошкільного віку з художньою літературою [3]:

1. Відкривати дитині світ мистецтва слова, прищеплювати інтерес та любов до книги, слухання та розуміння, ураховуючи емоційне реагування на уявні події, турботу про героїв і відчуття емпатії.

2. Розвивати навички слухання розповіді та пізнання його разом з однолітками.

3. Вчити дітей виконувати ігрову діяльність, як встановити відповідність до тексту номерного вірша.

4. Виховувати у дітей емоційний відгук на мелодію і музику народних творів, віршів, пісень.

5. Допомогати дітям визначити дійових осіб та описувати їх дії.

6. Спонукаати дитину повторювати окремі слова і фрази з віршів і казок.

7. Розглядати ілюстрації, впізнавати героїв літературних творів з них, ставити питання за змістом ілюстрації («Хто це?», «Де у кролика вушка?», «Що він робить?», «Де миша?» тощо).

8. Заохочувати дитину користуватися книгами, що є спеціально виданими для дітей дошкільного віку (барвисті, великі зображення, тверда обкладинка тощо).

Висновки та перспективи подальших пошуків. Не тільки літературний текст, але й книга в цілому означає для дитини входження в культурний світ. Дітей дошкільного віку в першу чергу приваблює книга через її художню сторону. Позитивне ставлення дитини до книжок можна також створити, якщо батьки підуть разом із дитиною до бібліотеки чи книжкового магазину й разом доберуть зрозумілу для них книжку з малюнками. Педагогу важливо завжди розмовляти з дитиною про те, що вона читає, запитувати, чи сподобалася їй казка, чи є у неї якісь запитання, чи вона щось не зрозуміла. Викликати інтерес до книги у дітей – це не просто принести книгу і поставити її в бібліотеці. Її необхідно обговорювати, згадувати про її цікаві чи особливі риси, працювати з нею під час екскурсійних занять і бути медіатором книги для дітей. Перспективою подальших пошуків є визначення впливу художньої літератури на формування творчої уяви дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел:

1. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Харків: Ранок, 2013. 192 с.
2. Коченгіна М. В. Використання художньої літератури для дітей у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу: науково-методичний посібник. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2012. 180 с.
3. Akbarova Z. Ubaydullayeva Mohidil Raufjon qizi. Introduction of fiction to preschoolers. EPRA International Journal of Research and Development. Volume: 7, Issue: 6, 2022. URL: <https://doi.org/10.36713/epra2016>.

Анухіна Н. М.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Довбня С. О.

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК ФАНТАЗІЇ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ЗАСОБОМ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК

Постановка проблеми. У період раннього дитинства формуються такі основні якості: пізнавальна активність, довіра до світу, доброзичливе ставлення до інших людей, творчі можливості, життєва активність, то саме цей період є одним із найвідповідальнішим періодом життя людини, саме в цей період відбувається формування здібностей та навичок, які визначають подальший розвиток особистості дитини. Фантазія та уява дітей представляє собою величезний потенціал для реалізації комплексного підходу в розвитку, навчанні та навчанні. Проблема розвитку дитячої фантазії актуальна тим, що цей психічний процес є невід'ємним компонентом будь-якої форми творчої діяльності дитини, її поведінки в цілому.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження розвитку фантазії у дітей раннього віку становлять праці:

А. Богуш, Н. Гавриш, М. Крулехт, К. Крутій, Т. Поніманської, Н. Лисенко та ін.) свідчать про те, що інтенсивність розвитку дитини в діяльності прямо залежить від ступеня засвоєння нею позиції суб'єкта цієї діяльності.

Як показали дослідження Л. Виготського, В. Давидова, Е. Ігнатева, С. Рубінштейна, Д. Ельконіна, В. Крутецького, Т. Рібо, К. Паустовського та інших, – фантазія виступає не тільки передумовою ефективного засвоєння дітьми нових знань, але і є умовою творчого перетворення знань, що є у дітей, сприяє саморозвитку особистості, тобто в значній мірі визначає ефективність навчально-виховної діяльності.

До казок зверталися багато відомих психологів і педагогів: Е. Фромм, Е. Берн, Б. Беттельхейм, Р. Гарднер, А. Менегетті, а також сучасні психологи і педагоги: М. Осоріна, Н. Лисенко, О. Копилова, В. Ткаченко, О. Кононко, М. Андрусенко, Т. Грабенко, Л. Фесюкова.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування розвитку фантазії дітей раннього віку засобом українських народних казок.

Виклад основного матеріалу. Фантазія та уява – це є специфічними пізнавальними психічними процесами, цей процес у науковому дискурсі має назву – імадинативна діяльність. Уява є справжніми образами, якими керує дитина. Уява, у певному значенні, є цілком продуманим сценарієм який можна бути втілити у реальність. Натомість фантазія – це уявлення стосовно того, чого взагалі не було, та бути не може.

Розвиток фантазії у ранньому дитинстві є наслідування, йдеться саме про складні форми, які є достатньо далекими від простого копіювання дій дорослого. У ранньому віці наслідування набуває саме ігрового характеру, та на початкових етапах елементів уяви не містить. У ньому основне – це відпрацювання із досвіду знайомих дій. З часом малюк починає відступати від зразків дій дорослої людини, дитина додає у ці зразки нові нюанси, апробує та варіює різноманітні схеми їх виконання, робить самостійні ігрові дії.

Фантазія та уява – це є специфічними пізнавальними психічними процесами, цей процес у науковому дискурсі має назву – імадинативна

діяльність. Уява є справжніми образами, якими керує дитина. Уява, у певному значенні, є цілком продуманим сценарієм який можна бути втілити у реальність. Натомість фантазія – це уявлення стосовно того, чого взагалі не було, та бути не може. Казка – це найбільш популярний вид усної народної творчості. Саме казки займають визначне місце у розвитку фантазії дітей раннього віку.

Українські народні казки розділяються на наступні види: казки про тварин (інша назва – «звіриний епос») є, відповідно до часу їх створення найдавнішими. Саме у казках про тварин у формі алегорії розкриваються побут людей та суспільні явища. Казки про тварин пронизані гумором або сатирою. У цих казках описуються вчинки тварин, разом із тим проводяться аналогії із життям людей, наприклад: персонажі казки обирають собі старосту, царя; персонажі казки змагаються, господарюють. Золотий фонд українських народних казочок про тварин становлять наступні твори: «Коза Дереза», «Солом'яний бичок».

Інший вид казок – це чарівні казки. Для чарівних казок характерною є їх композиційна особливість, у цих казках обов'язково присутніми мають бути чарівні предмети, та чаклуни. У змісті чарівних казок переважає фантастичне начало. А, відтак, на фантастичному тлі відбуваються історичні та героїчні події, саме з цієї причини фантастичні казки отримали назву фантастично-героїчні. У чарівних казках найчастіше героями є саме чоловічі образи: «Телесик», «Іван Голик та його брат», але, при цьому, інколи зустрічаються і образи жіночі: «Царівна-жаба», «Кривенька качечка».

Соціально-побутові казки розповідають про реалії життя простої людини, про її побут, про буденне життя людей за умов різних соціальних епох. Особливістю соціально-побутових казок є те, що в них проходить образ Правди що є втіленням споконвічного правдо шукання народу. У соціально-побутових казках допомагають головним героям мудрість, розум, спостережливість, кмітливість, моральна стійкість, добropорядність, віра у добро та витривалість.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, у ранньому віці умовою розвитку уяви є наслідування. У ранньому віці наслідування набуває

саме ігрового характеру, для розвитку фантазії доцільно використовувати українські народні казки. Читаючи українську народну казку дитині у віці 2,5-3 роки ми спостерігаємо вміння малюка діяти із уявними предметами та в уявній ситуації, дитина товаришує із тваринами із казок про тварин, дуже співчуває зайчикові, зневажає лисицю, бо вона хитра та брехлива. Виникає уявна ситуація і дитина починає фантазувати, створювати сюжети для гри, починає вживати предмети-замінники. Окрім українських народних казок про тварин, діти раннього віку дуже люблять соціально-побутові казки. Причиною появи уяви є виникнення суперечності між бажанням дитини наслідувати дорослого, стати таким саме, як цей дорослий, та об'єктивними можливостями реалізації даного прагнення малюком.

Список використаних джерел:

1. Василенко О. Дитина раннього віку: психологічний портрет. *Практичний психолог: дитячий садок*. 2013. № 2. С. 34-42.
2. Гурковська, Т. Дитина раннього віку: що потрібно знати педагогу. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. №7. С. 26-31.
3. Карабаєва, І. Особливості розвитку уяви дітей. Київ: Шк. світ, 2008. 128 с.
4. Лабащук, М. Уява та фантазія у мовленнєвій діяльності суб'єкта. *Мандрівець*. 2003. №5. С. 15-23.

Безлюдна О. М.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Довбня С. О.

кандидат педагогічних наук, доцент

*кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ТЕАТРАЛІЗОВАНИХ ІГОР

Постановка проблеми. Змістові та методичні особливості виховання та розвитку дітей на сьогодні передбачають наявність у дошкільника своєрідних якостей і психологічних новоутворень. Зокрема, одними з таких якостей є творчість, креативність, творча уява. Зауважимо, що в новій редакції Базового

компоненту дошкільної освіти однією з найважливіших цінностей є розвиток творчих задатків, здібностей, талантів дитини. Серед окреслених принципів дошкільної освіти центральне місце посідають принципи, що сприяють реалізації творчих задумів та мрій кожної дитини. У переліку ключових компетентностей дошкільника названо особистісну, дослідницьку, мовленнєву, художньо-мовленнєву, логіко-математичну та мистецько-творчу (художньо-продуктивну, музичну, театралізовану), інтелектуальну, що мають продовження в освітньому процесі початкової школи та впродовж життя [1].

Аналіз досліджень і публікацій. На важливості розвитку творчих здібностей, творчої уяви наголошують багато дослідників, зокрема такі як І. Барташнікова, О. Барташніков, О. Борисюк, О. Голюк, І. Грузинська, В. Кузьменко, І. Тітов та ін. [2, с. 7]. Як зазначає І. Грузинська, різноплановість, багатоваріантність феномену уяви розглядається вченими в різних аспектах, а саме: Л. Венгер, Л. Виготський, Г. Костюк та інші визначають місце та роль творчої уяви в ієрархії системи психічних якостей особистості; Н. Ветлугіна, О. Дьяченко досліджували важливість художньої творчості дошкільників; Л. Венгер, О. Запорожець – пізнавальну та перцептивну діяльність; А. Тарасова, О. Крюкова – прояви музичної творчості дітей; А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Піроженко – комунікативно-мовленнєву діяльність [2, с. 7].

Питання театралізованих ігор піднімалося у працях таких вітчизняних педагогів – дослідників, як: Л. Артемова, М. Коваленко, Г. Мартиненко, І. Рудченко, К. Шуроченко та ін.

Однак, проаналізувавши вище зазначені наукові розробки, ми виявили, що малорозробленим і актуальним аспектом дослідження проблеми розвитку дошкільника є проблема розвитку його творчої уяви у дітей старшого дошкільного віку, не визначено ефективний засіб та форми роботи з ними.

Метою дослідження є обґрунтування особливостей розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку засобом театралізованих ігор.

Виклад основного матеріалу. Дошкільне дитинство є важливим періодом психічного розвитку, це вік початкового фактичного становлення особистості. Дитині дошкільного віку важливо допомогти зрозуміти побачене,

почуте, пережите та віднайти зв'язок між явищами та предметами і водночас закласти підґрунтя для розвитку уяви.

Творча уява дитини дошкільного віку, як тлумачить її І. Грузинська, являє собою «процес створення нових, оригінальних образів, які формуються без опори на готові шаблони та базуються на суб'єктивних мисленнєвих образах та на досвіді дитини – дошкільника» [2, с. 5-6].

Як зазначає І. Тітов, творча уява – це «ніби той чуттєвий музичний інструмент, володіння яким відкриває можливості самовираження, вимагає від дитини знаходження та виконання власних задумів і бажань» [4, с. 8]. Уява дозволяє прийняти рішення навіть за відсутності належної повноти знань.

У дітей 6-7 років уява має активний характер. Відтворювані образи виступають у різних ситуаціях, характеризуючись змістовністю та специфічністю. З'являються елементи творчості. Активно розвиваються творчі здібності у художніх видах діяльності. Таким чином, старший дошкільний вік можна визначити як сенситивний для формування уяви.

Як відомо, гра – провідний вид діяльності дитини дошкільного віку, оскільки є найдоступнішим для дитини та цікавим способом переробки, вираження емоцій, уявлень. Значний інтерес викликають у дошкільників творчі, театралізовані ігри, сюжетом яких є відомі казки, розповіді або театральні вистави. Саме тому театралізована діяльність у старшому дошкільному віці існує та усвідомлюється педагогами як один з найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток особистості дитини. Вона виступає як специфічний вид дитячої активності, один з найулюбленіших видів творчості [3, с. 399].

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, нами було обґрунтовано особливості розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку засобом театралізованих ігор. Встановлено, що творча уява являє собою такий тип уяви, в ході якого людина власними силами створює нові образи та ідеї, які втілюються в конкретні оригінальні продукти діяльності. Старший дошкільний вік є сенситивний для формування уяви та характеризується її активізацією через створення принципово нового образу. Розвивати творчу

уяву можна за допомогою театралізованих ігор, які моделюють соціальні відносини і підпорядковані змісту тексту або проблемної ситуації, що, у свою чергу, визначають основні риси образів персонажів, їх дії і переживання. дають можливість Також театралізовані ігри розкривають творчий потенціал дитини, виховати творчу особистість.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Грузинська І. М. Психологічні умови розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2019. 24 с.
3. Потокі І. І., Рего. Г. І. Вплив театралізованої діяльності на розвиток особистості дитини дошкільного віку. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції* : збірник тез доповідей за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 жовтня 2019 року, м. Мукачєво) / гол.ред. Т.Д. Щербан. Мукачєво: МДУ, 2019. С. 399-400.
4. Тітов І. Г. Розвиток творчої уяви молодших школярів як компонент становлення їхньої суб'єктності: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07. К., 2007. 20 с.

Бондар І. О.

аспірантка

спеціальності 011 «Освітні та педагогічні науки» (дошкільна педагогіка)

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

Науковий керівник: Шулигіна Р. А.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

**СПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ
ФОРМУВАННЯ РОВЕСНИЦЬКИХ СТОСУНКІВ НА ЕТАПІ
ДОШКІЛЬНОГО ДИТИНСТВА**

Постановка проблеми. Нові виклики у сучасному суспільстві активізують проблему пошуку дієвих механізмів формування ровесницьких стосунків дітей дошкільного віку. На етапі дошкільного дитинства активно

відбувається становлення особистості дитини, соціалізація, розвиток здібностей; дитина дошкільного віку активно пізнає світ навколо себе, засвоює норми поведінки та спілкування і найважливіше досліджує широкий спектр ровесницьких стосунків, навчається взаємодіяти з дітьми, проявляє симпатію, пізнає поняття «дружба», прагне будувати взаємодію виходячи з власних особистісних вподобань до інших тощо. У процесі формування ровесницьких стосунків важливу роль займає спільна діяльність, адже під час взаємодії діти вибудовують певні відносини, ставлення до інших, оцінюють себе у відношенні до ровесників. Спільна діяльність згуртовує дітей дошкільного віку, що є умовою побудови високого рівня стосунків між дітьми.

Аналіз досліджень та публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя нашого дослідження становлять праці українських педагогів, які вивчали проблему організації спільної діяльності та взаємодії дітей дошкільного віку: М. Виноградова, Н. Гавриш, Н. Кириченко, К. Крутій, В. Кузьменко, З. Плохій, І. Чередова та ін. Вітчизняними науковцями К. Крутій, Т. Піроженко, Л. Якименко досліджується практичне застосування спільної роботи дітей дошкільного віку, а також обґрунтовано поняття спільної діяльності як інтерактивної технології навчання. Спільна діяльність як засіб формування ровесницьких стосунків дітей дошкільного віку розглянуто в працях Н. Гавриш, Т. Піроженко, О. Рейпольської, Н. Шкляр, зокрема під час гри, у доробках Г. Ватаманюк, С. Довбні, Карасьової, Н. Кудикіної, С. Саяпіної та ін.

Метою дослідження є теоретичний аналіз проблеми організації спільної діяльності як важливого компоненту формування ровесницьких стосунків на етапі дошкільного дитинства.

Виклад основного матеріалу. Аналіз психолого-педагогічних досліджень (Т. Кузьменко, О. Матюшкін, Т. Піроженко) свідчать про те, що дошкільний вік виступає сенситивним періодом для набуття умінь колективної взаємодії, виховання культури міжособистісної взаємодії, налагодженню стосунків з оточуючими, формуванню комунікативних якостей, що є

невід'ємними складовими ровесницьких стосунків [1, с. 127]. У цьому процесі важливе місце посідає спільна діяльність дітей дошкільного віку.

Н. Гавриш стверджує, що спільна діяльність, її зміст і ціннісні характеристики є головною детермінантою прояву міжособистісних стосунків у групі однолітків. Варто приділити увагу тим видам спільної діяльності, які є регламентованими, підпорядкованими соціальним вимогам та мають контроль зі сторони дорослого. Дослідниця звернула увагу на різні види спільної діяльності, а саме спільну працю, художньо-продуктивну та навчальну діяльність [3, с. 124]. Через спільну діяльність кожна дитина завдяки особистісної активності й допитливості може опанувати певні знання, сформуванню уявлення про світ та про своє місце у цьому світі, навчатися взаємодіяти з ровесниками, вибудовувати спільну взаємодію задля досягнення певного результату. У спільній діяльності діти навчаються працювати разом, виробляють вміння домовлятися, комунікувати, розподіляти обов'язки, ігрові ролі, узгоджувати послідовність своїх дій з іншими. Крім цього, часто виникають перші симпатії, дружні стосунки тощо. Чітка організація спільної діяльності дозволяє налагоджувати та керувати процесом формування ровесницьких стосунків дітей дошкільного віку, адже педагог може враховувати певні проблеми, які виникають в колективі однолітків та, за допомогою доцільно дібраних методів педагогічної роботи, – вирішувати їх.

Під час спільної діяльності доцільно організовувати роботу дітей групами, мікрогрупами, по двоє чи по троє, склад яких важливо змінювати, для того щоб сформуванню колективну взаємодію між усіма учасниками. Метою є об'єднання дітей, формування стійких дитячих відносин, налагодження дружніх ровесницьких стосунків. Керувати цим процесом можна опосередковано або безпосередньо, в залежності від індивідуальних потреб конкретної групи дітей.

За допомогою спільної діяльності педагог може налагодити ефективний процес формування ровесницьких стосунків дітей дошкільного віку, проаналізувати стан соціальної компетентності, підвищити рівень соціальної

обізнаності дітей, за допомогою спеціально створених ситуацій показати можливі шляхи вирішення проблемних питань, що виникають. Згодом діти дошкільного віку можуть відтворювати отриманий досвід у повсякденній діяльності, де вплив дорослого значно зменшується, адже формування ровесницьких стосунків здебільшого відбувається поза прямим впливом дорослого. У працях І. Рогальської зазначається, що ровесники для дитини дошкільного віку є першою інстанцією, яка дозволяє їй формувати власні погляди поза сферою контролю дорослих і зіставляти соціальні орієнтири дорослих та однолітків [2, с. 187]. Відносини з ровесниками виступають вагомою сферою впливу на соціальне становлення дитини, засвоєння нею соціально-моральних норм та правил співіснування.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, спільна діяльність є підґрунтям для розкриття потенційних можливостей зростаючої особистості, пов'язаних з досягненням дітьми високого рівня сформованості ровесницьких стосунків на етапі дошкільного дитинства. Більш глибокі дослідження можуть бути пов'язані з практичними аспектами організації спільної діяльності дітей дошкільного віку з формування ровесницьких стосунків, її особливостями в умовах невизначеності освітньої ситуації.

Список використаних джерел:

1. Колеснік К., Комарівська Н., Присяжнюк Л., Стахова І. Значення спільної діяльності для розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2, 17 (Чер. 2022). С. 127–138. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.17.2022.260013>.
2. Рогальська І. П. Соціалізація особистості у дошкільному дитинстві: сутність, специфіка, супровід: монографія. Київ: Міленіум, 2008. 400 с.
3. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ: монографія. / Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін.; за заг. ред. О. Рейпольської. Київ Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 280 с.

Боярчук К. С

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Левінець Н. В

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Формування здорового способу життя у дітей старшого дошкільного віку є однією із найбільш важливих з огляду на сучасні життєві реалії. Здоровий спосіб життя – категорія еко-біосоціальна, що інтегрує біологічні, соціальні та екологічні уявлення про здоров'я дитини і її життєдіяльності, оскільки фізичне благополуччя залежить не тільки від спадковості і кількості уваги до здоров'я дошкільника з боку батьків і лікарів, а й від впливу екологічних факторів, від ступеня гармонізації взаємин дитини із зовнішнім соціальним і екологічним довкіллям.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблему формування здорового способу життя у дітей досліджували Т. Андрущенко, Г. Беленька, О. Запорожець, О. Леонтєв, Ю. Лісцін, О. Толстова, А. Люблінська, Є. Тихеева та ін. Аналіз педагогічної спадщини минулого дає можливість стверджувати, що питання виховання здорових дітей хвилювали вчених і педагогів, а принцип природовідповідності є історично сформованою основою виховання дитини в гармонії з природою. Опора на цей принцип не тільки передбачає важливість обліку в процесі виховання і навчання природи самої дитини, а й показує значимість зовнішньої природи в цьому процесі, підводить до осмислення важливості культури взаємин людини і природи в справі виховання здорового способу життя у дітей.

Метою дослідження є вивчення теоретичної обґрунтованості формування основ здорового способу життя в дітей старшого дошкільного віку.

Вклад основного матеріалу. Дошкільний вік є стартовою сходинкою для подальшого життя людини, тому що у цьому віці відбувається формування життєво необхідних рухових навичок, вмінь, розвиваються фізичні якості, закладаються основи ведення здорового способу життя. Є. Тихеева підкреслювала, що дітей слід вчити, рости серед природи і за посередництвом природи. Вона зазначала, що це розуміють всі, але здійснити це важко і необхідно викручуватися в тому, щоб наблизити природу до дітей серед нещадних умов міського існування [1, с. 131].

Дослідження Л. Виготського, П. Гальперіна, В. Давидова, Д. Ельконіна дають зрозуміти, що у залученні до здорового способу життя дошкільнята є найбільш перспективною віковою категорією. У дитинстві відбуваються засвоєння основних обсягів інформації, формування уявлень, вироблення фундаментальних життєвих стереотипів. Діти старшого дошкільного віку свідомо ставляться до засвоєння знань на заняттях, вміють підпорядковувати свої дії поставленим перед ними завданням. Мислення у дітей дошкільного віку носить переважно наочно-подібний характер і відрізняється великою сприйнятливістю. Сприйняття, за своїми психологічними характеристиками наближається до рівня дорослої людини.

Найбільш доцільно роботу з роз'яснення принципів здорового способу життя починати з дітьми дошкільного віку в сім'ї і в закладі дошкільної освіти, так як саме тут є необхідні умови, які дозволяють активно прищеплювати основи здорового способу життя.

Існують різні точки зору на проблему впровадження системи знань про здоровий спосіб життя і в без того перевантажений освітній процес сучасного закладу дошкільної освіти. Проте зауважимо, що на даних заняттях діти, *поперше*, – отримують уявлення про фізичне, психічне і соціальне здоров'я, про будову людського тіла і функціонування основних органів і систем організму, про взаємозв'язок між навколишнім соціоприродним середовищем і станом

здоров'я людини, задовольняючи тим самим когнітивні потреби дитини в пізнанні самого себе і навколишнього світу. *По-друге*, – освоюють необхідні вміння по догляду за своїм тілом і управлінням психосоматичним станом. *По-третє*, – отримують навички спілкування, самоконтролю і прогнозування свого стану і поведінки. *По-четверте*, – опановують прийомами захисту і правилами поведінки в різних надзвичайних ситуаціях. *По-п'яте*, – долучаються до цінностей фізичної культури і природного середовища, що є неодмінною умовою ведення здорового способу життя.

Педагогічна технологія формування у старших дошкільнят уявлень про здоровий спосіб життя передбачає взаємозв'язок суб'єктів освітнього процесу, що реалізується через організацію методично-просвітницької роботи з педагогічним колективом і батьками, і їх безпосередню участь в процесі формування у дітей уявлень про здоровий спосіб життя в наступній послідовності: від формування уявлень про здоров'я і способі життя людини, до розуміння залежності здоров'я від стану соціально-екологічного навколишнього середовища, потім до усвідомлення здорового способу життя, як основи збереження і зміцнення здоров'я.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, зважаючи на складність та актуальність зазначеної теми, можна прийти до висновку, що формування у дошкільнят уявлень про здоровий спосіб життя говорять про необхідність вести роботу з урахуванням соціальних і екологічних умов. У зв'язку з цим, надзвичайно важливо створювати освітні технології формування у дітей дошкільного віку уявлень про здоровий спосіб життя відповідно до інтересів вихованців. Через технології з'являється можливість впливати не тільки на дитину, а й на членів його сім'ї, оскільки успішність вирішення поставленого завдання також залежить від підготовленості батьків і педагогів закладів дошкільної освіти в питаннях здоров'я і здорового способу життя.

Список використаних джерел:

1. Андрющенко Т. К. Формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в дітей старшого дошкільного віку: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Переяслав-Хмельницький, 2007. 268 с.

2. Беленька Г. В., Богініч О. Л., Борисова З. Н. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці: монографія / за заг. ред. І. І. Загарницької. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. 310 с.

3. Грушко В. С. Основи здорового способу життя: навч. посіб. із курсу «Валеологія». Тернопіль: Ватра, 1999. 365 с.

4. Федько О. Здоровий спосіб життя як цінність: проблеми формування. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Вип. 43. С. 369-379.

Вакушева Л. П.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Ходунова В. Л.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки і психології дошкільної освіти*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ ЗАСОБАМИ КАЗКИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. На сучасному етапі стрімких змін в українському суспільстві та інтегрування України до світового європейського простору, проблема входження дитини в соціальне середовище набуває особливого значення. Незважаючи на вагомe соціальне та виховне значення усної народної творчості в житті дитини, зокрема казки, аспект формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років засобами казки залишається недостатньо розробленим.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанням соціалізації займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, це Т. Кравченко, Н. Лавриченко, Г. Мід, І. Рогальська-Яблонська, Т. Парсонс та ін. Науковці досліджували форми, методи та засоби соціалізації. У процесі соціалізації формуються основи соціальної компетентності дітей 5-6 років.

Виховний потенціал казки досліджували у своїх працях такі вчені, як: А. Богуш, Г. Беленька, В. Бойко, О. Бріцина, А. Карнаухова, Л. Кіліченко, Г. Кошелева, Т. Науменко, О. Потебня та інші, – які наголошують на великому соціальному й виховному значенні усної народної творчості у житті дитини.

Метою дослідження є обґрунтування формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років засобами казки в закладах дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Поняття «соціальна компетентність дітей 5-6 років» – інтегративне особистісне утворення, що передбачає обізнаність із явищами соціальної дійсності, елементарними соціально-моральними нормами міжособистісних взаємин і способами поведінки у суспільному доккілі, емоційно-позитивне ставлення до соціально-моральних цінностей і орієнтирів поведінки.

О. Кононко, вважає, що основами соціальної компетентності дітей дошкільного віку є: уміння орієнтуватися у світі людей (рідні, близькі, знайомі, незнайомі; люди різної статі, віку (дорослі, однолітки), роду занять; здатність зрозуміти поведінку, потреби, настрої, особливості характеру інших людей; уміння ставитися з повагою до людей, допомагати та дбати про них; обирати відповідні ситуації спілкування і спільної діяльності. Дитина, у якій сформовано основи соціальної компетентності здатна відчувати своє місце у системі відносин між людьми та адекватно поводитися з ними [1, с. 158-159].

Сім'я – провідна інституція по формуванню у дитини дошкільного віку оптимістичного світобачення, доброго самопочуття, відчуття самовартості. Відіграє важливу роль в емоційному розвитку дитини, у формуванні у неї умінь соціального буття, у розширенні світогляду та суспільних контактів дитини.

Специфіка діяльності ЗДО як інституції, сприяє полегшенню процесу входження зростаючої особистості у широкий світ реальних соціальних відносин, прищепленню навичок практичного життя, її індивідуалізації та соціалізації [2, с. 17].

Процес формування соціальної компетентності дітей 5-6 років має свої вікові особливості, тому вимагає застосування відповідних засобів, серед яких

значним потенціалом характеризується усна народна творчість, зокрема, казка. Розкрито вплив на соціальний і моральний розвиток дошкільника творів усної народної творчості, що ввібрали в себе багатовікову мудрість українського народу, оскільки в казках кожного з народів світу, як і в рідній мові, закладений генетичний код нації, що передається з покоління в покоління; вони знайомлять дітей з фольклорними, міфологічними, етнічними особливостями, з усною народною творчістю, побутом, обрядами та культурними цінностями нашого народу. Казки містять перелік людських стосунків, взаємин, почуттів, притаманних реальному життю, учать поваги, підтримки, виваженості, людяності, доброти, знайомлять з довколишнім середовищем, правилами поведінки в сучасному суспільстві і таким чином впливають на формування особистості та становлення власного «Я» сучасних дітей.

Соціальна компетентність дітей дошкільного віку є результатом соціокультурного розвитку і має інтегративну характеристику особистості, що включає сукупність особистісних якостей, проявляється у діяльності та поведінці дітей та характеризує їхнє ставлення себе як особистості, іншим людям, суспільству.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Використовуючи такий жанр усної народної творчості, як казка, у дітей виховуються позитивні риси характеру, відбувається адаптація, соціалізація і на основі цього формуються основи соціальної компетентності дошкільників. А так, як велика кількість казок у наш час екранізована, то цю роботу можна проводити у будь-який час, як під час занять так і в домашніх умовах.

Подальші наукові пошуки можуть спрямовуватися на визначення можливостей використання казки як засобу формування основ соціальної компетентності дітей дошкільного віку в різновікових групах закладів дошкільної освіти з урахуванням гендерних відмінностей дітей тощо.

Список використаних джерел:

1. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (у дошкільному дитинстві). Київ: Освіта, 1998. 225 с.
2. Матвієнко С. І. Методика формування у дошкільників соціальної компетентності навч.-метод. посібник. Ніжин: НДУ ім. Гоголя, 2012. 103 с.

3. Тарабасова Л. Г. Виховуємо соціально компетентного дошкільника. Дніпропетровськ: Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2016. 30 с.

Ведмідь Н. В.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Бабійчук С. М.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри ЮНЕСКО

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. В той час, коли в нашій країні проходять воєнні дії, в сучасному суспільстві радикально змінився зміст соціального замовлення, який обумовлює вимоги, що пред'являються до рівня розвитку дітей. У зв'язку з чим виник цілий ряд дуже серйозних проблем. Однією з найбільш актуальних є проблема інтелектуального розвитку дітей.

Сьогодення постійно висуває нові вимоги до особистості XXI століття. Необхідність оперувати великою кількістю інформації, аналізувати дії, продумувати причинно-наслідкові зв'язки, чітко та коротко викладати інформацію, знаходити в ній основні елементи, швидко придумувати рішення для проблем, що виникають, це те, без чого неможливо існувати сучасній людині. Зрозумілим стає необхідність формування гнучких навичок замість надбання звичних для нас знань та умінь. Науковці намагаються визначити сукупність якостей та здібностей, якою має володіти професіонал. Це і гнучкість мислення, і творчий потенціал, емоційний інтелект.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи вирішення проблеми формування інтелектуальних умінь широко представлені психолого-педагогічними дослідженнями Л. Виготського, П. Гальперіна, Н. Менчинська,

В. Паламарчук, Ж. Піаже, К. Рубінштейна, Т. Шамової, І. Якиманської та ін. Щодо дослідження аспектів інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку, то його здійснювали такі науковці, як В. Гальченко, І. Дубровіна, Л. Калмикова, Ю. Колягін, В. Крутецький, А. Хинчин, Г. Цветкова, Р. Шулигіна та ін. У свою чергу, останні дослідження здійснені В. Горяїною, Л. Комаровою, Т. Кузьминим, Т. Лусс, Л. Парамоновою, Т. Пеккер, Г. Ульянець, К. Фешиною та ін., у галузі дошкільної педагогіки свідчать про те, що LEGO-технологія є ефективним засобом усебічного розвитку дітей дошкільного віку.

Мета дослідження є обґрунтування особливостей інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO-технологій.

Виклад основного матеріалу. Теоретичний аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури з досліджуваної проблеми, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду; емпіричні методи збору інформації: бесіди, анкетування, спостереження, узагальнення передового педагогічного досвіду, вивчення педагогічної документації; статистичні – математична і статистична обробка отриманих упродовж дослідження результатів констатувального етапу педагогічного експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше розроблено, теоретично обґрунтовано модель інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку засобом LEGO-технологій; проаналізовано можливості використання LEGO-технологій, як засобу інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку; уточнено сутність поняття «інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку».

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці та аналізі рівня інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку засобом LEGO-технологій, визначення засобів розвитку.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, підсумовуючи все вищезазначене, визначимо поняття «інтелектуальний розвиток дітей старшого дошкільного віку» як багатокомпонентну динамічну рису особистості, що виявляється у здатності індивіда реалізовувати розумові процеси для розв'язання виникаючих проблем через задіяння здатності до швидкого сприйняття та обробки інформації; до логічного, абстрактного та

критичного мислення; до ефективної пізнавальної діяльності, що включає в себе залучення таких психічних процесів, як увага, увага, мовлення, пам'ять, відчуття, сприймання, допитливість, активність тощо, до мотиваційного супроводу розумових процесів.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко Т. К. Диференціація при здійсненні креативного розвитку дошкільників: досвід, проблеми, перспективи. ОПОПП. Черкаси, 2010. 226 с.
2. Андрущенко Т. К. Експериментальна модель процесу розвитку дітей дошкільного віку *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 26. Ужгород : Вид-во ДВНЗ Ужгородський національний університет, 2013. С. 15–18.
3. Коваленко-Кобилянська І. Г. Вплив ментальних моделей на розвиток інтелекту в період геронтогенезу. *Проблеми сучасної психології*. 2007. Вип 38. С. 227-236.
4. Затверджений Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) (нова редакція) від 22.05.2021 №615. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya> (дата звернення: 12.10.2021).

Верещінська Н. М.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Шулигіна Р. А.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ТЕАТРЕЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО-ЕСТЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Художньо-естетичне виховання підростаючого покоління лежить в основі будь-якої діяльності людини, формує її особистість, визначає систему цінностей і гартує характер. Нині перед українським суспільством все більшої значущості набуває проблема естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Педагогічна наука

розробляє нові ефективні методичні підходи до формування художньо-естетичного потенціалу дітей. Освітні заклади у взаємодії з батьками прагнуть прищепити сучасним дітям міцні культурні й духовні цінності, виховати особистість, яка розуміє красу.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя моніторингових досліджень становлять праці О. Березіна, О. Гніровська, І. Доброгорська, О. Дронова, Е. Нестерова та інші.

Метою дослідження є вивчення дієвості театралізованої діяльності як засобу формування художнього-естетичного потенціалу дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Художньо-естетичний розвиток, як один із основних засобів духовно-морального, культурного розвитку особистості, є актуальним напрямом реформування системи дошкільної освіти. Відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти художньо-естетичний розвиток передбачає [4]:

- розвиток передумов ціннісно-сміслового сприйняття та розуміння творів мистецтва (словесного, музичного, образотворчого), світу природи;
- становлення естетичного ставлення до навколишнього світу;
- формування елементарних уявлень про види мистецтва;
- сприйняття музики, художньої літератури, фольклору;
- стимулювання співпереживання персонажам художніх творів.

Театралізована діяльність відносять до одного із ефективних засобів педагогічного впливу на розвиток творчої особистості дошкільника. Вона сприяє вихованню у дітей художньо-естетичного потенціалу, залучає їх до мистецтва, світу прекрасного, розвиває вміння бачити, чути, розуміти красу слова, дії. Театральне мистецтво близьке і зрозуміле дошкільникам, оскільки в його основі лежить гра – найважливіший аспект діяльності, адже діти у грі всебічно розвиваються.

Важливість театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку як засобу художньо-естетичного виховання дітей обумовлює велику кількість публікацій з питань, що розглядаються. Зокрема, О. Березіна наголошує на величезному виховному потенціалі театралізованої діяльності в роботі з

дошкільниками. У зв'язку з тим, що розвиток та виховання особистості нерозривно пов'язані між собою, театралізована діяльність, на думку дослідниці, виступає ефективним інструментом формування та розвитку особистості дитини старшого дошкільного віку [1, с. 40]. Дослідники О. Березіна та О. Гніровська вказують на значення театрального мистецтва для розвитку творчих здібностей дітей. Ця діяльність сприяє не тільки розвитку творчої активності дітей старшого дошкільного віку, а й більш ефективній їхній соціалізації [1, с. 40]. Дитяча театралізована діяльність в умовах закладу дошкільної освіти підтримується наявністю музичних, театральних та художніх куточків. Це зумовлено і підтримується особливостями дошкільного віку, провідною діяльністю якого є гра.

На думку науковців О. Дронової, Е. Нестерової, організація театралізованої діяльності в закладах дошкільної освіти буде ефективною в естетичному вихованні дошкільників, якщо вона матиме системний характер; здійснюватиметься з урахуванням вікових особливостей дітей; реалізовуватиметься за наявності методично грамотного керівництва [3, с. 68].

Практика виховної роботи засобами театральної діяльності демонструє позитивний вплив такої діяльності на розвиток соціально-комунікативної діяльності й компетентності дошкільників: діти освоюють невербальні засоби спілкування; їхня мова стає більш зв'язною, розширюється словниковий запас, удосконалюється інтонаційний малюнок, що відточує темп, гучність голосу; діти стають стриманішими емоційно, вчаться висловлювати свої почуття, розуміти інших, співпереживати їм; у них розвивається впевненість у собі [3, с. 16].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, все це дозволяє зробити висновок про те, що театралізована діяльність має величезне значення у розвитку дитини, оскільки за її допомогою вирішуються різноманітні психолого-педагогічні питання. У такій діяльності відбувається розвиток когнітивних, емоційно-чуттєвих, мотиваційно-вольових процесів. Найефективніше проходить соціалізація дітей та відбувається розвиток комунікативних навичок та здібності до самореалізації.

Проблема формування художнього-естетичного потенціалу дітей старшого дошкільного віку засобом театралізованої діяльності на сьогодні залишається остаточно не розв'язаною, що мотивує до більш глибокого вивчення цього питання в подальших дослідженнях.

Список використаних джерел:

1. Березіна О. М., Гніровська О. З. Програма з організації театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 56 с.
2. Доброгорська І. О. Розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності. Добірка творів для театралізації: кваліфікаційна робота. Кривий Ріг: КДПУ, 2021. 157 с.
3. Дронова О. О., Нестерова Е. О. Компетентнісний підхід у педагогічній технології художньо-естетичного розвитку дошкільників. *Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні: збірник наукових робіт*. Хмельницький: ХГПА, 2017. Вип. 14. С. 89-93.
4. Державний стандарт дошкільної освіти: основні положення. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3UU4ZS2YNx4J:https://osvita.ua/school/reform/80932/+&cd=9&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>

Волощук І. Ю.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Довбня С. О.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ ДОРΟΣЛИХ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Найсприятливішим періодом для формування позитивного ставлення до праці дорослих є старший дошкільний вік. Саме в цьому віці під час праці діти старшого дошкільного віку набувають трудові навички та вміння. На думку науковців у процесі трудової діяльності формується загальне позитивне ставлення до навколишньої дійсності; тому

варто формувати культуру праці з дитинства. Згідно з основними положеннями теорії та практики, трудове виховання є складовою всебічного розвитку дитини, важливим компонентом морального виховання, засобом формування позитивних рис характеру таких як: самостійність, відповідальність, організованість, колективізм, цілеспрямованість та ін. [2, с. 18].

Аналіз досліджень і публікацій науковців засвідчує низький рівень уваги до питання трудового виховання дітей дошкільного віку протягом останніх двадцяти років. Діагностика обізнаності дітей з професіями батьків, представлена Г. Беленькою, дозволяє зазначити про недостатній рівень знань дітей та про негативне відношення дітей до необхідності працювати в майбутньому. Відзначається негативне відношення батьків до трудового виховання дітей [1, с. 42-49]. М. Машовець, досліджуючи місце трудового виховання сім'ї, зауважує, що це питання недооцінене з боку дорослих та досить часто невірно витлумачується. Варто згадати, що нагальною проблемою актуальною для всіх дошкільних закладів є те, що батьки приводять у садок дітей, які мають проблем з самообслуговуванням та відсутністю елементарних культурно-гігієнічних навичок [4, с. 50-55].

Метою дослідження є з'ясування особливостей формування позитивного ставлення дітей старшого дошкільного віку до праці під час трудового виховання.

Виклад основного матеріалу. Трудове виховання – важливий компонент розвитку і навчання дітей старшого дошкільного віку. На думку психологів необхідність в трудовій діяльності викликана природною пізнавальною активністю та прагненням дитини до самостійності (Д. Ельконін, С. Рубінштейн, О. Запорожець, І. Карабаєва, Ю. Приходько та ін.). Праця сприяє розвитку усіх психічних процесів, є засобом особистісного розвитку дитини та пов'язана з фізичним, моральним, розумовим та естетичним вихованням. В трудовій діяльності розвиваються вміння, навички дій, формуються ціннісні орієнтації, моральні якості (працелюбність, самостійність, охайність, впевненість, наполегливість), естетичні еталони та смаки. Все життя людини пов'язане з трудовою діяльністю, тому важливо щоб у дітей були закладені основи знань

про працю, сформовані елементарні уміння (самообслуговування, господарсько-побутова, ручна праця) та позитивне ставлення до праці.

Розвивальні можливості праці набагато ширші, тому варто більше звертати увагу на трудове виховання дітей дошкільного віку, а саме моральний аспект праці, важливість трудової діяльності для виховання позитивних рис особистості (самостійність, відповідальність, працелюбність та ін.) [3, с. 19].

Ознайомлення дітей із працею дорослих сприяє формуванню поваги до трудівників, дбайливого ставлення до результатів їх праці. У дітей виникає бажання наслідувати трудовим діям дорослих і їх взаєминам. Однак важливо, що позитивне ставлення дитини до праці сформується лише за умови безпосереднього виконання ним різноманітної роботи, що дає можливість на власному досвіді досягнути радості праці.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Висвітлено особливості сприйняття дошкільниками праці як цінності, естетичної та моральної її сторони. Схарактеризовано трудову діяльність як необхідний компонент у вихованні, що сприяє збагаченню внутрішнього світу дитини позитивними емоціями та насичує життя базовими вміннями і навичками у різних видах праці. Розглянуто специфіку залучення дітей дошкільного віку до основних видів праці вдома та у закладах дошкільної освіти. З'ясовано основні форми роботи батьків і вихователів, які сприяють вихованню позитивного ставлення дітей до трудової діяльності. Акцентовано увагу на сформованості у дошкільників елементарної обізнаності з працею дорослих, виховання поваги до неї та позитивного ставлення до результатів діяльності, бажання долучатися до посильних предметно-практичних дій.

Список використаних джерел:

1. Беленька Г. В. Формуємо комунікативні навички в праці. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2015. № 3. 42-49 с.
2. Васильєва М. А. Трудове виховання: навч. посіб. *Дошкільне виховання*. Миколаїв, 2005, № 4. С.18.
3. Вихрущ А. Н. Система трудового виховання: закономірності становлення і розвитку. *Трудова підготовка в закладах освіти*. Київ. 1998, №3.19 с.
4. Машовець М. А. Дитяча праця в сім'ї: за чи проти. Київ: 2015. 50-55 с.

Гарбарчук В. О.
*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Терещенко М. М.
*кандидат філософських наук, старший викладач кафедри менеджменту
та інноваційних технологій соціокультурної діяльності
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Останнім часом технологію LEGO все більше використовують у освітньому процесі в закладах дошкільної освіти. LEGO-Technic весело навчати, оскільки вона заснована на інтегративних принципах, поєднуючи елементи гри та експериментування. Технології LEGO-конструювання відносяться до ігрових технологій. У дошкільній освіті іграм з дітьми приділяють велику увагу. Це пояснюється тим, що ігрова діяльність є засобом пізнання навколишнього світу та засобом вираження ставлення дитини до інших. Педагоги організують і керують дитячою грою як інструментом розвитку, виховання та корекції.

Аналіз останніх публікацій. Дитячі психологами Н. Голота, А. Лурія, Т. Пекер, І. Резніченко, О. Терещенко демонструють, що якщо в житті дитини немає моментів образної гри, вона починає неправильно розуміти навколишній світ. Сучасні педагоги Ю. Демидов, О. Кононко, С. Ладивір, І. Мордоус, І. Морозова помітили, що в ігровій діяльності розвивається пізнавальна діяльність дітей. Вчений О. Кононко звернув увагу на те, що в розвитку пізнавальної діяльності дітей формується пізнавальна самостійність, і ця самостійність розглядається як якість особистості, що виявляється у готовності здобувати нові знання та оволодіти інструментами з різних джерел і здібностей.

Метою дослідження є аналіз розвитку інтелектуального потенціалу дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO-технологій.

Виклад основного матеріалу. Гра з LEGO-конструктором – це засіб вивчення та знаходження дітей у реальному світі. LEGO – це не тільки розумна іграшка, а методичний комплекс, що надає широкі можливості вчителям та батькам використовувати її у освітньому процесі. Він широко використовується при розробці курсів і розвитку розумових процесів, таких як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення. Проектування за моделями, схемами, кресленнями, схемами, зразками та спогадами є дуже ефективним засобом активізації мислення.

Також варто зазначити, що використання LEGO-конструктора досить широке з точки зору конструктивно-ігрової та адаптивної цінності для дошкільнят. Він широко використовується при розробці курсів і вирішенні наступних завдань: розвиток розумових (інтелектуальних) процесів (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, логічне мислення, пам'ять тощо); розвиток психічних процесів (пам'ять, увага, сприйняття); розвиток сенсорики, здібності (уява), розвиток креативності (діти мають можливість висловлювати свої ідеї та втілювати їх в життя); розвивають впевненість у собі, емоційний контроль, здатність перемагати і програвати, почуття власної гідності, вміння ставити та досягати цілей; Розвивати самостійність та вміння працювати в команді [2, с. 77].

На сьогоднішній день існує багато типів кубиків LEGO, які можна класифікувати за такими ознаками: конструктори для дітей раннього віку (1-3 роки); конструктори для дітей-дошкільнят (3-6 років); конструктори для молодших школярів (6-7 років); конструктори для дівчаток; набори для хлопчиків; тематика конструкторів; матеріали, з яких виготовляють конструктори.

У нашому теоретичному дослідженні ми вважаємо доцільним визначити принципи використання технології LEGO для сприяння інтелектуальному розвитку дошкільнят. На допомогу інтелектуальному розвитку дошкільнят за допомогою технології LEGO ґрунтуються наступні принципи [4]:

– принципи мотиваційного забезпечення навчально-виховного процесу, які передбачають формування у дошкільників позитивних установок, вирішення питань інтелектуального розвитку шляхом опори на усвідомлення їх необхідності як життєвої цінності особистості, природну допитливість, емоційність, інтелектуальний потенціал, дошкільнят, його самооцінку. збалансування системи цінностей, інтересів та прагнень дитини;

– принцип співпраці передбачає відкрите та довірливе ставлення вихователів до дітей дошкільного віку, створення доброї психологічної атмосфери для співпраці. Сильні сторони позитивного підходу до навчання, що створює у дітей відчуття ефективного інтелектуального розвитку, позитивно впливає на самопочуття, залучає дошкільників і дорослих до активізації та закріплення життєвих навичок в особистісному, організаційному та дисциплінарному просторах дошкільного закладу;

– принципи персоналізації та диференціації вимагають вивчення та врахування індивідуально-психологічних особливостей дитини для організації процесу. Інтелектуальний розвиток старших дошкільників на основі інтелектуальних здібностей і життєвого досвіду дитини;

– принцип комфорту забезпечує стимулювання та підтримку самостійної, усвідомленої інтелектуальної діяльності, створення «ситуацій успіху», формування образу «Я-себе» на основі позитивного ставлення до себе; оптимальне співвідношення активної діяльності та відпочинку, регулярного вільного та вільного часу. створення умов, щоб діти дошкільного віку могли самостійно вибирати, як і як виконувати завдання та задовольняти свої соціальні та особисті потреби;

– принципи усвідомлення та діяльності визнають виняткову роль власної діяльності дітей дошкільного віку в інтелектуальному розвитку та мають на меті забезпечити право свідомого вибору діяльності та прийняття самостійних рішень. Забезпечити збалансованість змісту та форми інформації та завдань;

– принципи вдосконалення життєвих навичок передбачають широкий розвиток і збагачення змісту різноманітних видів діяльності (ігрової, спортивної, природознавчої, дисциплінарної, художньої, музичної, драматургічної, літературної, мовленнєвої, соціальної культури тощо) інтелектуального розвитку життєвих навичок;

– принципи наступності та безперервності передбачають безперервний розвиток смислового контексту інтелектуального розвитку через поступальне ускладнення та урізноманітнення змісту навчально-виховного процесу з урахуванням вікових особливостей дитини; участь у наявному життєвому досвіді старших дошкільнят [4, с. 210].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Використання технології LEGO дозволяє оптимізувати процес адаптації дошкільників до умов навчальних закладів. Дуже важливо, щоб батьки дбайливо ставилися до своєї дитини в період адаптації та допомагали їй у важкі життєві часи. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у проведенні формувального і контрольного етапів експерименту, узагальненні та оприлюдненні результатів.

Список використаних джерел:

1. Демидова Ю. Визначення рівня сформованості пізнавальної самостійності старших дошкільників у конструктивній діяльності. *Педагогічний дискурс*. Хмельницьк: вид-во Національна академія педагогічних наук, Інститут педагогіки, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Вип. 13, 2012. С. 76-79.
2. Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації «Безмежний світ гри Lego» / О.Ю. Рома, В.Ю. Близнюк, О.П. Борук. The LEGO Foundation, 2016. 140 с.
3. Стеценко І.Б. Лего-конструювання як компонент stream-освіти для дошкільників. *Комп'ютер в школі та сім'ї*. 2016. №5. С. 37-41.
4. Фешина Є. Лего-конструювання в дитячому садку: посібник для педагогів. М: Сфера, 2011. 243 с.

Гладишенко Г. Ю.

аспірантка

спеціальності 011 «Освітні та педагогічні науки»

(дошкільна педагогіка)

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

Науковий керівник: Шулигіна Р. А.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У РОЗРІЗІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ

Постановка проблеми. Актуальність теми обумовлена зростанням останнім часом уваги до проблем теорії і практики художньо-естетичного виховання як найважливішого засобу формування ставлення особистості до дійсності. Ця проблематика стає більш затребуваною в умовах сьогодення, коли

саме естетичне сприйняття світу дітьми дошкільного віку, а різноманіття художньої діяльності дає можливість не тільки збалансувати психологічний стан зростаючої особистості дитини, а стає дієвим засобом морального виховання, активізації творчого мислення та сприйняття реалій картини світу.

Аналіз досліджень і публікацій. Підвищення якості естетичного виховання дітей дошкільного віку в сучасних умовах значною мірою залежить від вивчення, узагальнення та творчого переосмислення історико-педагогічного досвіду з названої проблеми та подальшого використання його окремих положень у закладах дошкільної освіти.

Різним аспектам проблеми естетичного виховання дітей присвячено історико-педагогічні праці З. Борисової, В. Ворожбіт, Т. Грищенко, О. Дубасеюк, Л. Жербіної, І. Зарудної, А. Калениченко, О. Котикової, Є. Марченка, О. Овчарук, Т. Тюльпи та ін. Внесок видатних вітчизняних освітян минулого у вирішення окремих проблем естетичного виховання підростаючого покоління розкрито в роботах Н. Дем'янко, Л. Іванової, С. Процика, О. Пшеврацької, А. Соколової, Є. Федотова та інших. Питання естетичного виховання дітей і молоді у теорії та практиці зарубіжної педагогіки розглянуто в дослідженнях П. Брайловської, О. Іонової, М. Лещенко, Г. Ніколаї, І. Сташевської, О. Тимошенко. Художньо-естетичне виховання, його засоби знайшли відображення в працях Н. Міропільської, О. Половіної, Є. Флоріної та ін.

Метою дослідження. Проаналізувати погляди учених з досліджуваної проблеми та окреслити ефективні шляхи художньо-естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Вчені різних країн визнають велике значення не тільки у художньо-естетичному, але й у загальному розвитку особистості. Накопичені вітчизняними та іноземними дослідниками факти дозволяють припустити, що художньо-естетична діяльність дитини позитивно впливає на розвиток інтелектуальних та творчих здібностей. Таким чином, залучення до мистецтва є потужним засобом впливу на становлення та розвиток особистості [3, с. 13].

У наш час проблема художньо-естетичного виховання в розвитку особистості, формування її естетичної культури – одне з пріоритетних завдань дошкільної освіти. Зазначена проблема розроблена досить повно в працях вітчизняних і зарубіжних педагогів і психологів. Серед них Д. Леонт'єв, Б. Лихачов, А. Макаренко, В. Сухомлинський та інші.

Існують різні визначення поняття «художньо-естетичне виховання», але розглянувши лише деякі з них, можна виокремити основні положення, що вказують на його сутність. *По-перше*, це процес цілеспрямованого виховання почуття прекрасного. *По-друге*, це формування здатності сприймати й бачити красу в мистецтві й житті, оцінювати її. *По-третє*, завдання художньо-естетичного виховання полягають у формуванні художнього смаку. І, *по-четверте*, – розвиток здатності до самостійної творчості й створення прекрасного, розвиток уміння творчо створювати продукти творчості. Своєрідне розуміння сутності художньо-естетичного виховання обумовлює й різні підходи до його цілей. Тому проблема цілей і завдань художньо-естетичного виховання вимагає особливої уваги.

Художньо-естетичне виховання складається з трьох основних видів діяльності: знайомство з художнім твором; отримання мистецтвознавчих знань; художня творчість. Успішний художньо-естетичний розвиток обдарованих дітей зумовлено дотриманням низки методичних принципів, це зокрема урахування вікових, індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку; врахування національних, культурних, регіональних традицій. Педагогу потрібно відчувати психологічну атмосферу в групі: вміти спостерігати за дітьми; сприймати вираз очей вихованців, звертати увагу на їхню поведінку і настрій; бачити себе з боку очима дітей; прагнути поставити себе на місце дитини; визнавати свої помилки; бути щедрим на схвалення, заохочення; звертати увагу на взаємини дітей у колективі [2].

Залучення дітей дошкільного віку до художньо-естетичної діяльності, яка включає зображувальну, музичну, театралізовану, художньо-мовленнєву діяльність є ефективним шляхом всебічного гармонійного розвитку особистості. Ці види діяльності виконують функцію позитивно-емоційного

збагачення, викликають емоції радості, захоплення, натхнення, витісняють тривожність, напругу, почуття безпорадності. Означена діяльність задовольняє гостру потребу дітей у самовиявленні, є одним із найулюбленіших занять та засобом позитивного психолого-педагогічного впливу на дитину.

Художньо-естетична діяльність є важливим елементом педагогічного процесу. Через неї здійснюється знайомство дитини з національними та світовими надбаннями культури, які знайшли своє відображення у різних видах мистецтва; розвиваються розумові здібності дітей, їх інтелект; збагачується емоційна сфера і культура почуттів; формується система моральних цінностей; з'являються можливості вибору дитиною виду і жанру мистецтва для творчості; розвиваються художні смаки, здібності, естетичні переваги.

Ми погоджуємося з багатьма вченими-дослідниками, що починати прилучати дитину до творів мистецтва треба якомога раніше – з дошкільного віку, який є сенситивним до сприйняття, усвідомлення прекрасного, формування художнього смаку й творчих здібностей, причому виховувати її не як споглядальника і слухача, а як активного творця краси.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, висновуючи можна констатувати, що художньо-естетичне виховання, формування творчих здібностей особистості, виховання естетичних смаків, почуттів, потреб набуває особливої значущості саме в дошкільному віці, оскільки знання, вміння та навички, отримані в ранньому дитинстві, значним чином впливають на її подальший розвиток.

У подальших пошуках можна спрямувати увагу на організації цілеспрямованої системи заходів з художньо-естетичного виховання дітей дошкільного віку, які будуть покликані пробудити у душі кожного вихованця потяг до краси, захоплення перед прекрасним, яке дозволить йому творити світ.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти [Електронний ресурс] / [Т. О. Піроженко, О. М. Байєр, О. К. Безсонова та ін.]. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Борин Г. Обдарована дитина: психолого-педагогічний аспект діяльності педагога в умовах ДНЗ. Матеріали II науково-практичної конференції «Соціальні трансформації у кризовий період». Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. С. 33-37.

3. Кожевнікова Т. Разом малюємо – мовлення активізуємо. *Палітра педагога*. 2018. №2. С. 13-17.
4. Половіна О. Дитина у світі мистецтва. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). *Дошкільне виховання*. 2021. №2. С. 3-8.

Дем'янчук К. В.
здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

Науковий керівник: Довбня С. О.
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ

Постанова проблеми. Модель сучасної дитини яка б відповідала вимогам суспільства та темпам його розвитку має бути творча особистість, інтелектуально та всебічно розвинена і готова до вирішення життєвих ситуацій. Різносторонність, креативність, сформованість інтелектуально-творчого підходу в діяльності є запорукою гармонійного розвитку людини. Повна чи часткова відсутність умінь та навичок сприймати різні види мистецтва гальмує творчий потенціал дитини.

Аналіз досліджень і публікацій. Творчий потенціал, як важливу складову щасливого існування дитини в суспільстві досліджували переважно педагоги-психологи та фізіологи. Сутність творчості та її механізми розкрили в своїх працях Г. Альтшуллера, Д. Богоявленської, І. Волкова, А. Шумиліна та ін. В напрямку психології творчості, а саме аналіз здібностей, що продуктивно розвиваються у відповідній діяльності висвітлив у своїх працях Г. Костюк.

Роботи І. Волкова, Л. Виготського, О. Лука, В. Моляко, Я. Пономарьова, В. Чудновського, збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. Костюка АПН України Проблеми сучасної психології.

Аспекти художньо-естетичного розвитку дітей з використанням нетрадиційних технік малювання висвітлено в публікаціях сучасних дослідників В. Мухіної, Т. Інспекторової, С. Нечай, розвиток творчих здібностей та креативності дошкільників досліджують В. Антипець, В. Антонішина, В. Кондратова, Н. Лук'янчук, Т. Піроженко, О. Семенов. Використання нетрадиційних технік малювання на практиці описали Л. Шульга, С. Чепурна, Л. Полякова, В. Рагозіна, О. Половіна та інші.

На сучасні вчені, педагоги все більше схиляються до думки, що найсприятливіший період для розвитку творчого потенціалу є дошкільний вік, оскільки діти стрімко, динамічно, всебічно розвиваються сприймаючи оточуючий світ. Проте залишається досі не вирішеним питання щодо визначення та використання ефективних методів та засобів розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку. І саме застосування в роботі з дітьми методу нетрадиційних технік малювання є доречним напрямом науково-дослідницького вирішення проблеми.

Незважаючи на значну кількість публікацій, проблема розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобом нетрадиційних технік малювання висвітлена в науковій літературі недостатньо. Це пов'язано саме з тим, що нетрадиційне малювання сприймають як метод розвитку художніх навичок, вміння зображувати той чи інший предмет, явище, не метод розвитку творчого потенціалу дитини як особистості в цілому.

Мета дослідження аналіз проблеми, пов'язаною зі стратегією розвитку творчого потенціалу дітей старшого дошкільного віку засобом нетрадиційних технік малювання.

Виклад основного матеріалу. Діти свій творчий потенціал розвивають в ігровій, музичній, театралізованій, образотворчій діяльності. Саме вони є

провідними галузями для всебічного розвитку, набуття досвіду, оволодіння навичками та здобуття нових знань.

Впровадження нетрадиційні техніки малювання – це крок дітей дошкільного віку в світ культури та мистецтва, дає змогу осучаснити та урізноманітнити сучасну дошкільну освіту. Це шлях пізнання оточуючого світу використовуючи предмети щоденного вжитку для створення власного шедеву при цьому пізнаючи всі його функції (як свічка може замінити олівець чи звичайний листочок з дерева – готовий трафарет). Це чудова можливість розвивати в дітей творчу уяву, мислення, креативність, фантазію при цьому ламаючи стереотипи звичної, повсякденної образотворчої діяльності (використання розмальовок чи готових шаблонів створених дорослим. Для дошкільнят малювання – це захопливий світ яскравих, дивовижних образів. Створені дітьми малюнки вражають дорослих своєю безпосередністю, оригінальністю, бурхливістю фантазії. Особливий інтерес викликають у дошкільників нетрадиційні техніки малювання. Адже процес творчості за допомогою нетрадиційних інструментів – зовсім не складний, нагадує цікаву гру, а результат його – завжди позитивний незалежно від здібностей та обдарувань дитини.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, вирішуючи проблему розвитку творчого потенціалу старших дошкільнят потрібно враховувати психофізіологічні особливості дитини. Створити сприятливі умови для творчої самореалізації. А найголовніше врахувати вікові можливості дітей під час складання плану що до вирішення даної проблеми. Кожне маля природа наділила потенціалом який потрібно допомогти розкрити, сприяти розвитку розвивати, адже від цього залежить майбутнє життя дитини в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Новий Базовий компонент дошкільної освіти (Нова редакція від 12.01.2021 р.) URL <https://mon.gov.ua>
2. Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості» / Р.М. Борщ, Д.В. Самойлик. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 72 с.
3. Програма «Світ фарб на долонці». URL <http://vihovateli.com.ua>
4. Стаття «Нетрадиційні техніки малювання дітей дошкільного віку.» Портал освітян України ПЕДРАДА. URL <https://www.pedrada.com.ua>

Десятка Т. В.
*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Ступак О. Ю.
*доктор педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ФОРМУВАННІ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Постановка проблеми. Процес становлення сучасного суспільства потребує розвитку української національної системи виховання, в основу якої будуть покладені провідні принципи гуманізму та демократизації. Стає очевидним, що активним суспільним суб'єктом має бути людина з високим рівнем свідомості, творчої активності, відповідальності, яка керується у своїй діяльності і поведінці гуманістичними цінностями.

Спираючись на філософські, соціологічні та психологічні дослідження, педагогічна наука все активніше шукає шляхи виховання гуманної людини. Особливу увагу вчені приділяють проблемі формування гуманістичних цінностей у дітей дошкільного віку, оскільки саме цей вік є визначальним у формуванні моральності особистості.

Аналіз досліджень і публікацій. В педагогіці особливості морального виховання дітей у дусі гуманізму досліджували: Н. Болдирєв, М. Духовний, А. Макаренко, Л. Рувинський, В. Сухомлинський та інші.

Проблема формування гуманістичних цінностей у дошкільників в науковій літературі розглядається переважно у таких аспектах: роль спілкування в особистісному становленні дошкільника (О. Кононко, В. Кузьменко, М. Лісіна, А. Рузьька, Т. Піроженко, Є. Суботський); особливості

становлення у дошкільному віці ціннісного ставлення до однолітків (В. Павленчик, Т. Поніманська, Ю. Приходько, Т. Репіна); вплив соціальних емоцій на взаємодію дітей дошкільного віку (О. Запорожець, В. Котирло, Г. Кошелева, Я. Неверович, Л. Стрелкова); специфіка прояву гуманних взаємин дошкільників у спільній діяльності (Л. Артемова, В. Котирло, О. Смирнова); статеві диференціація та міжособистісні взаємини в ранньому онтогенезі (В. Абраменкова, Я. Коломинський, Т. Репіна, Т. Титаренко); роль художньої літератури у становленні гуманістичної спрямованості (Н. Карпінська, Л. Стрелкова, Н. Химич).

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування ролі художньої літератури у формування гуманістичних цінностей у старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить наука та підтверджує практика, найефективнішим і найдоцільнішим засобом виховання дітей є художня література. Вона містить у собі невичерпні можливості по формуванню гуманістичних цінностей у старших дошкільників.

Морально-духовне виховання дитини дошкільного віку є складним за своїм характером, керованим і цілеспрямованим психолого-педагогічним процесом взаємодії дитини з елементами духовної культури, спрямованим на становлення внутрішньої системи духовних цінностей (абсолютних, загальнолюдських). Витоки виховання духовної культури дітей дошкільного віку започатковуються із засвоєння дитиною вічних людських цінностей: милосердя, співчуття, прагнення правди, добра, справедливості, руйнації зла, християнського ставлення до ближнього [2].

Виховний вплив художньої літератури на дитину дошкільного віку важко переоцінити. Дорослий вводить дитину у світ народної пісні, загадки, прислів'я, приказки, казки тощо. Дітей захоплюють улюблені герої казкових творів, благородні якості яких закладають основи морально-духовних цінностей. У фантазії та мрії, в іграх вони переносять на себе найкращі характеристики улюблених персонажів.

Підростаючому поколінню художня література відкриває широкий світ людських відносин і переживань, розкриваючи і тіньові сторони життя, і його труднощі, готуючи дітей до життя в соціумі.

Складний духовний світ літературних героїв збагачує почуття й розвиває свідомість дітей. Художня література допомагає їм оцінювати як свою поведінку, так і інших людей в різноманітних життєвих ситуаціях. Література, яка має величезний вплив на формування психічного, мовленнєвого, духовного розвитку дитини, сприяє поступовому входженню ще маленької людини у складний світ дорослого життя, взаємовідносин, співпраці [1].

У системі формування гуманістичних цінностей дитини дошкільного віку досить важливим є акцентування уваги саме на морально-духовному аспекті виховання шляхом використання усної народної творчості, зокрема дитячого фольклору. Його мета – дати дитині перші відомості про навколишній світ, людські стосунки, основи гуманних відносин засобами колисенок, забавлянок, потішок, казок тощо.

Для налагодження доброзичливих стосунків з дітьми вчать мирилки – короткі віршовані твори, які діти говорять на знак примирення і використовують із метою відновлення товариських взаємин.

Прислів'я та приказки передають у лаконічній формі суть істин, які треба розкрити дитині змалечку, щоб пам'ятала їх усе своє життя і завжди ними керувалася. Це загальнолюдські моральні поняття і категорії, свого роду заповіді, моральний кодекс народу. Вони вчать любити ближнього свого, як самого себе, шанувати батька і матір, любити рідну землю, бути справедливим, чесним, ввічливим, скромним, не залишати людину в біді: голодного нагодувати, спраглого напоїти, дати притулок подорожньому, співчутливо поставитися до скривдженого та багато інших. Вони є скарбами виховного досвіду народу, в яких влучно, змістовно і цікаво втілено моральні категорії добра і зла, правди і кривди, совісті й безчестя, працьовитості та ліні. В них народна мораль засуджує брехунів, нечем, тих, хто не поважає старших, зводить наклепи, кепкує з інших, не надає допомоги, зраджує, лицемірить.

Серед розмаїття жанрів дитячого фольклору можна виокремити народну казку як найбільш цікавий і доступний засіб морального виховання дошкільників. Саме українські народні казки доступні дітям уже з раннього віку в умовах родинного виховання. Вони захоплюють змістом, цікавою формою, чітким поділом персонажів на «добрих» і «поганих». Людські стосунки в казках прості і зрозумілі, дитина вчиться співпереживати, радіти разом із казковими героями. Зустріч дитини з казкою викликає почуття емпатії [3]. Художнє слово призводить до змін у емоційній сфері дитини, сприяє появі живого відгуку. У творах художньої літератури через його героїв яскраво постає ідеал національного виховання: здорова, розумна, духовна, гуманна, культурна, щаслива людина; вільна, оригінальна та неповторна особистість.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, завдяки виховному впливу художньої літератури, зокрема дитячому фольклору, старші дошкільники набувають сформованих уявлень про доброту, гуманність, щирість як важливі якості людини і людських взаємин; розуміють стан і почуття інших людей з їхнього вигляду, інтонації, дій; чуйно ставляться до інших людей залежно від віку і статі; виявляють прагнення бути людьми, тобто приймають гуманістичні цінності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в ознайомленні зацікавлених батьків дітей дошкільного віку із багатством виховних можливостей художньої літератури (вітчизняної, світової) та розробці методичних матеріалів щодо їх використання в сімейному вихованні.

Список використаних джерел:

1. Монке О. Світова література для дітей дошкільного віку: морально-ціннісні імперативи: навчальний посібник. Одеса: Чорномор'я, 2018. С.12.
2. Монке О.С. Українська література для дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Одеса: Видавець М.П. Черкасов, 2010. 349 с.
3. Сявавко Є. І. Українська етнопедagogіка в її історичному розвитку. Київ, 1974. С. 67-68.

Долга О. В.
*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Довбня С. О.
*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ

Постановка проблеми. Розвиток діалогічного мовлення є необхідною частиною мовленнєвого розвитку дитини старшого дошкільного віку. Для ведення діалогу необхідно розвивати у дітей знання мови, вміння словесно виражати свою думку, передавати почуття і встановлювати з партнером відносини в різних комунікативних ситуаціях. Одним із засобів його є застосування сюжетно-рольових ігор, оскільки гра займає основне місце в житті дитини. Через гру вона пізнає світ та навчається.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя розвитку діалогічного мовлення у дітей старшого дошкільного віку становлять праці українських та зарубіжних науковців, зокрема А. Аніщук, А. Богущ, Д. Ельконін, Т. Завязун, В. Любашина, Ж. Піаже, Т. Піроженко та інші, які наголошували на тому, що діалогічне мовлення є невід'ємним компонентом мовлення, провідною формою соціальної та мовленнєвої комунікації, основою співпраці та взаєморозуміння між людьми в процесі будь-якої діяльності, чим і обумовлюється необхідність та практична значущість його опанування дітьми старшого дошкільного віку.

Науковці (Л. Артемова, А. Богущ, К. Карасьова, Н. Кудикіна, Н. Луцан, Т. Піроженко, В. Захарченко та ін.) суголосні в думці, що сюжетно-рольові ігри є одним із дієвих засобів розвитку діалогічного мовлення дітей, оскільки у таких іграх найбільшою мірою створюються можливості вести діалог один з одним із власної ініціативи незалежно від дорослого.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування особливостей розвитку діалогічного мовлення в дітей старшого дошкільного віку засобом сюжетно-рольової гри.

Виклад основного матеріалу. Діалогічне мовлення є особливо яскравим проявом комунікативної функції мовлення. Такі вчені як О. Білан, А. Богуш, К. Крутій, визначають діалог як первинну природну форму мовного спілкування, класичну форму, при цьому її головною особливістю є чергування говоріння одного співрозмовника з прослуховуванням та наступним говорінням іншого.

У старшому дошкільному віці діалогічне мовлення допомагає дітям у подальшому говорити зв'язано, тобто є основою монологічного мовлення. Крім того, спілкування розширює та поглиблює знання дітей з рідної мови, прищеплює любов до рідного слова, розширює словниковий запас, розуміння значення слів, ознайомлює з елементарними правилами етикету під час бесіди.

У сучасній науковій літературі проблема становлення діалогічного мовлення старших дошкільників розглядається як складний процес, який не зводиться лише до відтворення дитиною почутої мови. Діалогічне мовлення старших дошкільнят, що реалізується в усній формі та в розмовному стилі, відображає сукупність діалогічних умінь, які необхідні для повноцінної участі в конструктивному діалозі.

Протягом періоду дошкільного дитинства провідною діяльністю дитини є ігрова, під час якої відбуваються найбільш важливі зміни в психіці дитини дошкільного віку, формуються та розвиваються різноманітні психічні процеси, які спрямовані на те, щоб підготувати її до переходу до вищого рівня розвитку. За допомогою гри дошкільник потрапляє в такі умови, які направлені на його соціалізацію, становлення й саморозвиток його особистості.

У старшому дошкільному віці сюжетно-рольова гра набуває найбільшого розвитку, ігрова діяльність залишається провідною. Саме сюжетно-рольову гру можна вважати ефективним способом для розвитку діалогічного мовлення у старших дошкільнят. Це пояснюється тим, що під час ігор дошкільнята набувають навичок слухати, правильно розуміти фрази та думки, які передають співрозмовники.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, важливе значення для гармонійного розвитку має діалогічне мовлення дітей старшого дошкільного віку. Гра є основною діяльністю дітей дошкільного віку. В процесі гри відбувається комплексний розвиток усіх психічних процесів, що сприяє розвитку діалогічного мовлення дітей. Сюжетно-рольова гра – один з найкращих засобів розвитку діалогічного мовлення і мислення дітей. Вона сприяє формуванню у дітей почуття радості, задоволення, а ці почуття є вагомими засобами, що покликані стимулювати активне сприйняття мови і породжують самостійну мовленнєву активність.

Список використаних джерел:

1. Аніщук А. М. Мовлення як засіб самовираження старшого дошкільника: навч.-метод. посіб. Ніжин, 2013. 113 с.
2. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. 2-е видання. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 374 с.
3. Григоренко Г. Сюжетно-рольова гра. Технологія педагогічного аналізу. *Палітра педагога*. 2001. № 4. С. 18–23.
4. Пантюк Т. І., Пантюк М. П. Організація ігрової діяльності в дошкільному віці: навч. посібник. Дрогобич, 2011. 146 с.
5. Сліпченко Л. І. Організація сюжетно-рольової гри з дошкільниками. Методичний посібник. Сміла, 2018. 159 с.

Дячук М. М.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Ступак О. Ю.

доктор педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

**НЕСКЛАДНІ ДОСЛІДИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ
АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Постановка проблеми. Формування пізнавальної активності дошкільників є неодмінною передумовою розвитку інтелектуальних та базових

якостей особистості, її креативності, самостійності, допитливості, ініціативності та сприйнятливості. В умовах сьогодення для вихователів ЗДО актуальним є питання вибору оптимально ефективних засобів впливу на дитину середнього дошкільного віку, тому особливої актуальності набуває пошук інноваційних форм розвитку, виховання та навчання, які сприятимуть формування пізнавальної активності дітей середнього дошкільного віку, їхній всебічний розвиток та особистісне зростання.

Аналіз досліджень і публікацій. У наукових працях Г. Беленької, І. Куликої, К. Крутій, О. Савенкова, Н. Совгір, О. Стасюк досліджено, що лише завдяки використанню інноваційних педагогічних технологій дослідно-експериментальна діяльність стає успішною, а дослідницька активність дітей відображає рівень їхнього пізнавального розвитку та соціалізації, здатність діяти відповідально, самостійно та креативно.

Вітчизняні (Г. Беленька, І. Біла, Н. Кот, Н. Лисенко, С. Ладивір, З. Плохій, А. Слюсар, Л. Шумей, Н. Яришева та ін.) та зарубіжні (О. Іванова, Л. Захаревич, В. Гринько, І. Куликова, Л. Прохорова, Л. Присяжнюк, Н. Рижова, Г. Тугушева, А. Чистякова та ін.) досліджують структуру та методику організації пошуково-дослідницької діяльності з дітьми дошкільного віку.

Дослід трактується, як спосіб практичного (матеріального) впливу особи на об'єкт із метою подальшого його вивчення та пізнання його властивостей. Таким чином, дослід передбачає проведення спостереження за спеціально створених умов. Основною метою проведення дослідів – є формування системи пропедевтичних наукових понять, дослідницьких умінь і навичок, освоєння яких дозволить дитині середнього дошкільного віку відчувати радість відкриття нового знання, пізнати себе та навколишній світ, формувати природничу та екологічну компетентність [2].

Метою дослідження є характеристика ролі нескладних дослідів у процесі формування пізнавальної активності дітей середнього дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Сьогодення вимагає приділення належної уваги освітянської спільноти до проблем організації та проведення нескладних

дослідів в закладі дошкільної освіти (далі – ЗДО). Використання нескладних дослідів у ЗДО важливе тим, що вони забезпечують доказовість, повноту і міцність знань, умінь дітей та сприяють розвитку базових якостей (сприйнятливості, допитливості, самостійності, самовладання, гідності, справедливості, відповідальності та креативності).

Використання нескладних дослідів із дітьми середнього дошкільного віку створюються передумови для емоційно-чуттєвого сприймання, пошуково-практичної діяльності дітей та вербального обґрунтування причинно-наслідкових зв'язків у природі. Такого роду інтегровано-органічний зв'язок сприяє максимальній активізації когнітивної діяльності дітей середнього дошкільного віку, оскільки відповідає характеру мислення дошкільників цього віку.

Ураховуючи теоретичний аналіз провідних наукових розвідок охарактеризуємо структуру нескладних дослідів у ЗДО:

1. Підготовка дітей до дослідів. Вихователь дітей раннього та дошкільного віку проводить з дітьми бесіду, щоб зацікавити їх дослідом, мотивує на успішну діяльність та виявляє наявні знання з запланованої дослідницької діяльності, її теми. Наприклад: «Як ви думаєте, діти, чи живі взимку дерева? Чому, на вашу думку, вони не замерзають взимку?» тощо.

2. Початок дослідів: обговорення умов і висунування припущень (гіпотези дослідження): «Я читала в енциклопедії, діти, що дерева взимку не замерзають, бо в їхньому соку є багато цукру. Давайте винесемо на двір (на мороз) дві скляночки з водою: в одній буде звичайна вода, а в другій – підсолоджена (з цукром). Як ви думаєте, яка вода швидше замерзне і чому?»

3. Хід дослідів: спостереження дітей за перебігом дослідів, обмін думками, обговорення. Перевірка висунутої гіпотези дослідження.

4. Заключний: обговорення наслідків дослідів, чи підтвердилася висунута гіпотеза, висновки [1, с. 20].

Зміст та характер пізнавальної активності дитини під час нескладних дослідів має такі зовнішні прояви:

1. активна увага й особливий інтерес до явища чи об'єкту природи;
2. емоційне ставлення до явища чи об'єкту природи, багатоманіття емоцій, що викликав об'єкт (здивування, захоплення, радість, сміх тощо);
3. практичні дії, спрямовані на знайомство, розпізнавання нового предмету чи об'єкту, усвідомлення його функцій та призначення, способи нетрадиційного використання; тривалість інтересу дитини до нового [56, с. 22].

Найбільше нескладних дослідів у ЗДО проводиться задля вирішення освітніх завдань, пов'язаних із вивченням властивостей об'єктів неживої природи: сонця, води, повітря, ґрунту тощо. Дітей середнього дошкільного віку шляхом проведення дослідів зазвичай легко переконати в перетвореннях води в твердий, рідкий та газоподібний стани. Можемо продемонструвати дітям дослід, який переконає їх у здатності повітря заповнювати предмети, які нас оточують: у порожню склянку покласти сухий папірець.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, середній дошкільний вік є оптимальним періодом задля здійснення та залучення дітей до різних видів дослідів, бо діти перебувають в періоді «чомуток», яких цікавить все, що їх оточує. Врахування вікових особливостей дітей цього періоду забезпечує ефективну дослідницьку діяльність дітей в середніх групах та активно впливає на формування у дітей пізнавальної активності. Перспективою подальших досліджень є розробка та апробація методики нескладних дослідів у процесі формування пізнавальної активності дітей середнього дошкільного віку.

Список використаних джерел:

1. Бабюк Т. Й. Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей у природі. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2012. 64 с.
2. Буздуган О. А., Єгорова Г. М. Педагогічні умови виховання пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку у процесі ознайомлення з оточуючою дійсністю. *Дошкільна освіта у вимірі сучасності: педагогічний альманах*. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2019. С. 11-16.

Ілляшенко В. С.
*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Ходунова В. Л.
*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ

Постановка проблеми. Останнім часом зростає перевага виховання дитини в сім'ї. Проте, на жаль, потенційні можливості сім'ї не завжди реалізуються. Зміни у Законі України «Про дошкільну освіту» щодо обов'язкового отримання дошкільної освіти, які підкреслюють її важливість у державній системі освіти для формування життєздатної, творчої особистості, відображено і у програмних документах дошкільної освіти. Так, в оновленій освітній програмі «Я у Світі» зазначено, що модернізація дошкільної освіти не може не торкнутися сучасної сім'ї, лишити родину стороннім спостерігачем змін, що відбуваються у першій її ланці, обмежувати її інтереси.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз сучасних досліджень у галузі дошкільного дитинства свідчить про такі аспекти окресленої проблеми: загальнопедагогічні аспекти гуманізації освіти (М. Берулава, С. Бондар, Т. Буяльська, В. Лозова, А. Сущенко, Г. Троцько та інш.); етико-педагогічні вимоги до взаємин із дітьми та їх батьками (Т. Кирієнко, Л. Сухарева); зміст і методи педагогічної взаємодії з батьками (О. Долинна, М. Спичак, О. Низковська); умови для спільної роботи сім'ї і педагогічного колективу дошкільного закладу у формуванні моральних якостей особистості дитини (Т. Алексеєнко, Л. Божович, В. Постовий); особливості взаємодії з батьками дітей раннього віку (Н. Аксаріна, Т. Науменко, Т. Маркова) тощо.

Метою дослідження є аналіз взаємодії вихователів з батьками в період адаптації дітей 3-4 року життя до умов закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Як засвідчують сучасні дослідження, одним із найважливіших завдань розвитку дітей на етапі переходу від раннього до дошкільного віку є формування самосвідомості у дітей дошкільного віку – розуміння власного «Я», усвідомлення себе як індивідуальності, а також як учасника соціальних відносин, який має підкорятися певним соціальним нормам.

О. Кононко вказує на важливість появи позиції «Я-у-Світі», яка акумулює його життєвий досвід, характеризує ступінь орієнтованості в різних життєвих ситуаціях, синтезує ціннісні ставлення до предметного та людського світів, власного Я [1].

О. Богініч, М. Ефіменко, О. Кочерга наголошують на необхідності забезпечити адекватний віковій дитини гармонійний розвиток через задоволення її провідних потреб, що полягають у пізнанні світу через практичні дії з предметами: у контактах, увазі, спілкування з близькими дорослими та однолітками, у фізичній активності.

Т. Піроженко наголошує, що дитина досягає більш високого рівня розвитку там, де близьке й далеке оточення надає їй найбільш сприятливі для цього умови [2].

О. Кочерга, О. Хартман стверджують, що емоційний характер відносин з близькими дорослими, заснованих на любові, довірі, взаємній зацікавленості, – те головне, що визначає становлення вільної, компетентної, впевненої в собі, самостійної особистості.

Таким чином, проблема формування у батьків педагогічної культури, застосування найбільш ефективних способів дії, надання допомоги родині у створенні сприятливих для розвитку малюка умов є актуальною в поступовому розширенні соціального досвіду дитини, оволодінні нею повною мірою сімейними стосунками і нормами, засвоєнні елементів соціальної компетентності.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Намагання зробити короткий огляд наукової літератури утворює теоретичну платформу вивчення

проблеми соціальної адаптації малюка до дошкільного закладу, яка ґрунтується на позитивному ставленні, довіри собі та іншим.

Список використаних джерел:

1. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника: дис. доктора психол. наук: 19.00.07 / Олена Леонтіївна Кононко. Інститут психології ім. Г. Костюка АПН України. Київ, 2001. 21 с.
2. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку. Науково-методичний посібник. Серія «Дитина замовляє розвиток». Тернопіль: Мандрівець. 2010. – 140 с. Рекомендовано Міністерством освіти і науки, лист № 1/11- 877 від 15.02.2010 р.)

Замуангана Фоло О. М.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Довбня С. О.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

**ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКА ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЕКСПРЕСИВНОЮ ЛЕКСИКОЮ ЗАСОБАМИ
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ: ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ**

Постановка проблеми. Великий словниковий запас є провідною ознакою високого розвитку мовлення дітей. Експресивна лексика є обов'язковою ознакою якості мовлення і розглядається як важливий показник мовної культури особистості. Збагачення словникового запасу дітей словами різних тематичних груп, а також експресивною лексикою, має стилістичне та емоційно-експресивне забарвлення, що являється необхідною умовою розвитку комунікативної компетентності особистості.

Українські народні казки мають величезні потенційні можливості, вони служать могутнім, дієвим засобом формування виразних засобів мовлення, у тому числі сприяють збагаченню словника експресивною лексикою.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема формування експресивності дитячої мови знайшла відбиток у працях відомих науковців, таких як: О. Амацьєва, Ю. Аркін, А. Аніщук, В. Гербова, Г. Григор'єва, Т. Казакова, О. Ковшар, В. Коник, А. Богущ, та ін. Проте, можливості українських народних казок ще недостатньо вивчені в галузі збагачення словника дітей середнього дошкільного віку. Тому, попри гостру практичну потрібність досліджень в даній області, кількість дослідних робіт у цьому напрямку незначне, що розширює поле дослідницької діяльності з цієї проблематики.

Метою дослідження є обґрунтування педагогічних умов зі збагачення словника дітей середнього дошкільного віку експресивною лексикою засобами української народної казки.

Виклад основного матеріалу. У дошкільному віці закладається фундамент мовного розвитку особистості. Мовленнєвий розвиток дитини є досить складним процесом, що включає безліч різних аспектів.

Виразне мовлення дошкільників – це обов'язкова характеристика мови для спілкування, з проявом у ній суб'єктивності ставлення дитини до навколишнього. Виразність мови у середній групі дітей дошкільного віку (вік від 4 до 5 років) складається зі слухання мови та постановки правильного мовного дихання, які є початком зародження мови [1, с. 25].

Формування емоційної лексики дитини пов'язані з засвоєнням нею знань про норми та правила моралі, так як слово може бути засвоєне тільки тоді, коли у дитини є уявлення про їх значення, коли вона розуміє зв'язок цих явищ, має уявлення про корисність чи небезпеку їх функціонування. Найбільш органічними за своїми акустичними характеристиками та близькими в історичному аспекті для розвитку довільної виразності є засоби усної народної творчості. У нашій роботі нас цікавить саме українська народна казка [3, с. 38].

Народна казка – це жанр фольклору, казка, що виникає та побутує в народному середовищі. Її головними особливостями є наявність традиційних мотивів, персонажів, словесних виразів, та відсутність достеменно відомого автора. Казка покликана надавати емоційний вплив. Тому мовна

експресивність, що виражається на різних мовних рівнях, одна з основних властивостей казки [2, с. 42-43].

Дослідно-експериментальна робота з проблеми дослідження проходила у три етапи: констатувальний етап експерименту, формувальний етап експерименту та контрольний етап експерименту. Аналіз результатів проведених методик показав, що в дітей ЕГ переважає середній та низький рівень сформованості словника, у КГ переважає середній рівень. В цілому проведене дослідження свідчить про недостатній рівень сформованості словника у дітей середнього дошкільного віку, що послужило основою для розробки педагогічних умов збагачення словника дітей середнього дошкільного віку експресивною лексикою засобами української народної казки.

Педагогічними умовами є: використання програмового матеріалу щодо збагачення словника дітей дошкільного віку українськими народними казками, методика ознайомлення дітей з українськими народними казками, розповідання казок з метою збагачення словника дітей дошкільного віку експресивною лексикою. Провідними методами і прийомами виступали: читання та обговорення українських народних казок, перегляд мультфільмів, дидактичні ігри, рухливі ігри, систематичні заняття на народознавчу тематику.

Ми апробували на практиці розглянуті педагогічні умови. Щоб перевірити їх ефективність нами був проведений контрольний етап експерименту. Узагальнення результатів проведених методик показало, що в дітей ЕГ підвищився рівень сформованості словника, а також засвідчене загальне збагачення словника експресивною лексикою. У контрольній групі за всіма показниками сформованості словника суттєвих змін не виявлено.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, апробовані педагогічні умови зі збагачення словника дітей середнього дошкільного віку експресивною лексикою засобами української народної казки показав свою ефективність та був продуктивний. Таким чином, рівні сформованості словника дітей ЕГ значно підвищилися, що і було головною ціллю нашого дослідження. Проте, перспективними залишаються такі аспекти подальшого дослідження, як

збагачення словника дітей старшого дошкільного віку образними висловами, збагачення словника дітей засобами сюжетно-рольової гри, розвиток словника дітей раннього віку та ін.

Список використаних джерел:

1. Богуш А. М., Руденко Ю. А. Збагачення словника дошкільників експресивною лексикою народних казок. Одеса: Поліграф, 2005. 254 с.
2. Дідус І. Казка в системі мовленнєвого розвитку дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. №5. С. 42-43.
3. Руденко Ю. А. Збагачення словника дітей старшого дошкільного віку експресивною лексикою засобами української народної казки: дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К.Д.Ушинського. Одеса, 2009. 247 с.

Кошіль Т. П.

аспірантка

спеціальності 011 «Освітні та педагогічні науки»

(дошкільна педагогіка)

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

Науковий керівник: Цветкова Г. Г.

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ
LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства у освітньому процесі школи активно використовуються LEGO-технології, які сприяють розвитку конструктивного мислення, уяви, бажання досліджувати та експериментувати. LEGO-технології дають змогу створити мотивуюче, захопливе освітнє середовище не лише для оволодіння ключовими предметами шкільної програми, а й для розвитку найважливіших навичок XXI століття: критичного і творчого мислення, вирішення завдань, вміння працювати в команді, вести дискусію, знаходити єдине рішення в спірній ситуації. LEGO-

технології сприяють застосуванню сучасних комунікаційних та інформаційних технологій для розвитку навичок спілкування, творчих здібностей молодших школярів, для вирішення пізнавальних, дослідницьких і комунікативних завдань.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя використання LEGO-технологій пропонують багато педагогів: Т. Биковський, Т. Вихренко, Д. Денисюк, Ю. Іванов, С. Кучер, Л. Павлюк, О. Петегирич, Т. Полянська, Г. Рілле, В. Ткачук, О. Тополюкова, Н. Чигрин. Автори наголошують на ідеї, що використання LEGO на уроках своїм змістом, формою організації та результативністю сприяє формуванню вміння аналізувати, порівнювати, зіставляти, виділяючи характерні особливості героїв, подій, що впливає на розвиток уваги, спостережливості, пам'яті, просторових уявлень, уяви.

Метою дослідження є теоретичний аналіз компетентнісного потенціалу використання LEGO-технологій в освітньому просторі Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Основне завдання сучасної освіти – створити середовище, що полегшує для молодшого школяра можливість розкриття власного потенціалу. Це дозволить йому вільно діяти, пізнаючи це середовище, а через нього і навколишній світ. Освітнє середовище LEGO об'єднує в собі спеціально скомпоновані для уроків комплекти LEGO, ретельно продуману систему завдань для учнів та чітко сформульовану освітню концепцію [3].

LEGO-педагогіка – одна з найвідоміших і поширених нині педагогічних систем, що використовує тривимірні моделі реального світу і предметно-ігрове середовище навчання і розвитку дитини. Конструктор допомагає дітям втілювати в життя свої задумки, будувати і фантазувати, захоплено працюючи і бачачи кінцевий результат. Він дозволяє вчитися граючи і навчатися в грі (LEGO – від дат. Leggodt – гра, задоволення).

Програму LEGO Education впевнено можна віднести до STEM-освіти, яку часто називають «навчанням навпаки». Рух від теорії до практики у STEM, зазвичай, зворотний: спочатку – гра, придумування та майстрування пристроїв і механізмів, а вже потім, у процесі цієї діяльності, – опанування теорії і нових

знань. Впровадження LEGO-технологій у освітній процес сприяє інтеграції предметів, тобто LEGO-технології стали інструментами запровадження STEM-освіти, що передбачає розв'язання однієї з освітніх проблем – перехід від знанневої парадигми освіти до компетентнісної [1].

Використання LEGO-технологій дозволяє поглянути на шкільні предмети по-новому. За допомогою LEGO-технологій вирішуються завдання освітньої діяльності за наступними напрямками:

- Навчання правильному і швидкому орієнтуванню в просторі.
- Розвиток дрібної моторики рук, стимулювання в майбутньому загального мовленнєвого розвитку і розумових здібностей.
- Отримання та розширення математичних знань про лічбу, форми, пропорції, симетрії.
- Розширення уявлень про навколишній світ, архітектуру, транспорт, ландшафт.
- Розвиток уваги, здатності зосередитися, пам'яті, мислення.
- Навчання уяві, творчому мисленню.
- Оволодіння умінням подумки розділити предмет на складові частини і зібрати з частин ціле.
- Навчання спілкуванню один із одним, повага до своєї та чужої праці [2, с. 6].

Ефективність навчання із використанням LEGO-технологій залежить і від організації уроків що проводяться із застосуванням таких методів:

- пояснювально-ілюстративний (пред'явлення інформації різними способами: пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, демонстрація, робота з технологічними картами);
- евристичний – метод творчої діяльності (створення творчих моделей);
- проблемний – постановка проблеми та самостійний пошук її вирішення учнями;
- програмований – набір операцій, які необхідно виконати в ході виконання практичних робіт;

- репродуктивний – відтворення знань і способів діяльності; збирання моделей і конструкцій за зразком, вправи по аналогії;
- частково-пошуковий – вирішення проблемних завдань за допомогою вчителя.

Висновки та перспективи подальших пошуків. LEGO Education-одна із інноваційних технологій, яка дає допомогає створити нове освітнє середовище, підвищує мотивацію дітей до навчання, сприяє формуванню навичок наукової діяльності та винахідництва, допомагає втілювати положення Нової української школи.

Використання конструктора LEGO сприяє досягненню цілей навчання:

- Дослідження, моделювання та конструювання рішень.
- Залучення учнів до вивчення предметів за допомогою практико-орієнтованого підходу.
- Розвиток базових навичок програмування і алгоритмічного мислення.
- Розвиток навичок спільної роботи, комунікативних та презентаційних компетенцій, вміння аргументовано представити свою точку зору.
- Розвиток критичного мислення, навичок пошуку рішень поставлених завдань.
- Використання наукового підходу при вивченні природних явищ і законів.

За рахунок активної, захоплюючої діяльності із використанням LEGO-технологій в учнів початкової школи формують навички, необхідні для успішного розвитку протягом усього життя. Практико-орієнтовані рішення пробуджують у дітей природну тягу до досліджень і відкриттів. Завдяки використанню LEGO-технологій учні ефективніше засвоюють мови, математику, із захопленням вивчають літературу, навколишній світ.

Таким чином, LEGO-технології можуть органічно зв'язати усі без винятку освітні галузі та навчальні предмети, сприяючи формуванню ключових компетентностей молодших школярів.

Список використаних джерел:

1. Вольянська С.Є. STEM-освіта. Довідник сучасного педагога. Управління школою. Харків: Основа. 2016. Вип. 5. С. 124-125.
2. Кошелєв О. Л., Грицай С. М. Компетентнісний потенціал LEGO EDUCATION у початковій школі. *Молодий вчений*. 2017. №9.2 (49.2). С. 5-8.
3. Нова українська школа: основи стандарту освіти. Львів. 2016. 64 с.
4. Lego wedo книга для вчителя. Данія: LEGO Group. 2009. URL: http://soiro.ru/sites/default/files/lego_wedo_-_kniga_uchitelya.pdf

Кравченко Н. В.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Ходунова В. Л.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки і психології дошкільної освіти*

*Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми. Базовий компонент дошкільної освіти, Коментар до Базового компонента, виокремлюють сенсорний розвиток як базову основу формування всіх ключових компетентностей дитини дошкільного віку. Саме ранній дитячий вік найбільш сприятливий для формування та удосконалення діяльності органів чуття людини, накопичення нею знань про оточуючий світ. Отже, одним з головних завдань, що стоїть перед закладом дошкільної освіти, вважається сенсорне виховання, спрямоване на забезпечення повноцінного сенсорного розвитку дитини.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретико-методичні основи використання засобів образотворчої діяльності у процесі формування сенсорних еталонів дошкільників розкривають сучасні науковці: І. Бабій, В. Баранова, Т. Денисенко, В. Кащук, В. Кліш, М. Кривоніс, Ю. Малікова, О. Плотникова, О. Половіна, Г. Сухорукова та ін.

Метою дослідження є визначення та обґрунтування ролі сенсорного розвитку дітей молодшого дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва.

Виклад основного матеріалу. У Психологічному словнику «сенсорний розвиток» визначається як розвиток сприймань дитини і формування уявлень про зовнішні якості предметів, оволодіння сенсорними еталонами.

За визначенням Н. Грами, сенсорним називається «розвиток у дитини відчуттів і сприймання, утворення уявлень про властивості предметів (форму, колір, розмір, положення у просторі). Щодня дитина в житті стикається з різноманіттям форм, фарб та інших властивостей. Її оточує природа з усіма її сенсорними ознаками – багатоцвіттям, запахами, шумами. Завдяки сенсорному розвитку дитина знайомиться і з творами мистецтва – музикою, живописом, скульптурою» [1, с. 51]. Все це забезпечується завдяки сформованості в неї здатності до сприймання, розпізнавання форм і еталонів, розуміння кольору, розміру, просторових відношень тощо.

За ствердженням Г. Молодецької, сенсорний розвиток становить фундамент розумового розвитку дитини дошкільного віку, адже «від того наскільки точно дитина навчиться сприймати предмети і керувати засвоєними знаннями, залежить процес навчання у майбутньому». Тому сенсорний розвиток є необхідним для оволодіння практичною діяльністю, розвитку логічного пізнання [2, с. 126].

Погоджуємося із думкою Н. Максименко: «оскільки в дошкільному дитинстві сенсорні процеси набувають інтенсивного розвитку, то й сенсорне виховання у цей період набуває особливо важливого значення. Завдяки активній участі в різних видах діяльності (у конструюванні, малюванні, ліпленні) дитина навчається узагальнених способів спостереження (розглядання і порівняння) предметів. Значну роль у сенсорному вихованні дітей відіграє мовлення, використовувані вихователем словесні вказівки й позначення. Сенсорне виховання має важливе значення для практичної, особливо художньо-творчої діяльності дітей дошкільного віку» [3, с. 59].

Одним із провідних видів діяльності дітей дошкільного віку, яка захоплює їх своїм цікавим змістом і надає змогу сприятливо впливати на всі сфери їх розвитку, є образотворча діяльність. В. Варанова підтверджує, що

образотворча діяльність впливає на сенсорний розвиток дітей: «дитина в малюванні переходить від дифузних (невизначених) графічних образів до зображення конкретного предмета, що потребує від неї розвитку сприйняття і мислення, уміння не тільки дивитись, але і бачити, що дозволяє передавати предметний світ за прийнятими образотворчими законами [4].

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, серед засобів активізації сенсорного розвитку дітей молодшого дошкільного віку важливе місце займає образотворча діяльність (малювання, ліплення, конструювання), яка сприятливо впливає на психічний розвиток дітей, забезпечує оптимальне засвоєння сенсорних еталонів та гармонійне становлення особистості.

Список використаних джерел:

1. Грама Н. Г. Сенсорний розвиток дітей раннього віку: теорія і практика: Монографія. Одеса, 2018. 239 с.
2. Молодецька Г. І. Сенсорний розвиток дітей 3-го року життя в іграх з природними матеріалами. *Педагогічний альманах*: зб. наук. праць. Одеса: ПНПУ ім. К.Д. Ушинського, 2017. С. 126-132.
3. Максименко Н. Л. Сенсорне виховання дошкільників з порушеннями слуху. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2013. № 4 (1). С. 58-66.
4. Баранова В. В. Сутність образотворчої діяльності. *Наука і освіта*. 2012. №8. С. 11-14.

Кремінська Т. В

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Пригодій М. А.

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри промислової інженерії та сервісу

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

**ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ОДНОЛІТКІВ
В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Постановка проблеми. Дедалі більше вчених й педагогів схилиються до думки, що дану моральну якість необхідно виховувати в дітей із раннього віку. Оскільки час дошкільного дитинства є найбільш оптимальним для закладання базових основ майбутньої високоморальної особистості.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема виховання соціально-моральної особистості дошкільників сучасними вченими і дослідниками розглядалася переважно в таких чинниках: морально-духовний розвиток особистості (І. Бех, О. Сухомлинська, Н. Химич), особливості становлення в дошкільному віці ціннісного ставлення до однолітків, виховання людяності (Т. Поніманська, Ю. Приходько та ін.);

Метою дослідження є дослідження виховання толерантного ставлення дітей дошкільного віку до однолітків в умовах закладу дошкільної освіти старшої групи.

Виклад основного матеріалу. Головними чинниками в формуванні толерантності дітей дошкільного віку до однолітків О. Грива вважає:

1. Формування самосвідомості-за допомогою освіти й виховання, застосування конкретних методів та прийомів.

Метою є створення толерантної самосвідомості, ціннісних установок на толерантне спілкування й ін. позитивних соціальних установок.

2. Виховання почуттів-за допомогою механізмів співпереживання, співчуття.

Метою є утворення емоційної готовності до толерантного існування.

3. Створення поведінкових моделей.

Метою є утворення навичок толерантної поведінки, а також звичок [1 с. 31].

Враховуючи дані чинники, ми виділили 3 головних компонента сформованості толерантної особистості: емоційно-ціннісний, когнітивний й поведінковий. Оскільки в старшому дошкільному віці відбувається не лише загальне й характерне для даного віку накопичення деяких знань про моральні поняття, проте і диференціація їх в утворених деяких соціально-педагогічних умовах й закріплення в практичній діяльності.

В відповідності до даних компонентів нами були розроблені ряд педагогічних засобів і рекомендацій для оптимального утворення основ толерантності в дітей дошкільного віку. Таким чином, дослідимо їхній зміст й когнітивний компонент:

1. Ознайомити дітей з різноманітними моральними характеристиками і якостями людини у тому числі із терміном терпимість. Для цього нами була запропонована гра «Барвисте намисто». На кожному занятті, коли дошкільнята ознайомлюються з новою моральною якістю, вони нанизують на стрічку кольоровий кружечок (на ньому схематично зображене обличчя, що передає відповідне почуття й розфарбоване тим кольором, яким визначають самі діти). З часом діти збирають «кольорову гірлянду з моральними якостями», серед яких є характерні й для толерантної особистості. Діти дошкільного віку до одностітків визначають ті, що їм найбільше подобаються, що хотіли би мати самі, пояснюють чому. Тобто, дітей дошкільного віку засвоюють характеристику моральних якостей людини [2 с. 74].

2. Навчати дітей дошкільного віку усвідомлювати й надавати характеристику моральним вчинкам. Найдоцільніше для цього застосовувати літературні твори й твори мистецтва, при обговоренні яких дитину навчають співчувати героям казок, оповідань, віршів та музичних творів, використовуючи прийом емпатії.

3. Надати знання про навколишній світ за такими темами як: «Суспільство»; «Традиції»; «Національність»; «Особистість»; «Я сам»; «Сім'я»; «Релігія»; «Культура»; «Стать». Найкращі засоби тут, на нашу думку, бесіди, читання літературних й народних творів, екскурсії, а також спостереження.

4. Надати поняття про різноманітність та багатонаціональність людського суспільства. Вчити дітей дошкільного віку розуміти, поважати, а також сприймати культуру й традиції власного і ін. народів, які живуть як на території нашої держави, так й за її межами. Знайомити із характерними елементами різноманітних культур (народна творчість, мова, декоративно-прикладне мистецтво, а також народні ігри й ін.) [3 с. 161]. Важливо пояснити дитині дошкільного віку, що це навіть цікаво й прекрасно пізнавати ін. людей.

5. Утворювати в дитини усвідомлення самого себе, як особистості, що має свою гідність, права та обов'язки. Пояснити, що кожна особа відрізняється від ін. зовнішністю, можливостями, вміннями, проте в той же час, схожа на ін. осіб й має, так як й усі, певні недоліки та проблеми [4 с. 83]. Звичайно ж, усе це

можна пояснити дитині дошкільного віку на прикладах з життя групи, аналізуючи різні ситуації.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, одним з важливих чинників виконання соціально-моральної і емоційно-ціннісної складових Базової Програми розвитку дитини дошкільного віку «Я й світ» є утворення толерантного середовища.

Досліджуючи цю проблематику, нами були встановлені аспекти й відповідно них розроблені завдання й рекомендації для оптимального утворення основ толерантності в дітей старшого дошкільного віку.

Список використаних джерел:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. 2-ге вид., випр. Київ: Світоч, 2008. 430 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти), нова редакція. Затверджено наказом МОН №33 від 12.01.2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/nakaz-33-bazovyykomponent-doshk-osv.pdf>
3. Баранова Н. Толерантне спілкування. тренінг для вчителів. *Шкільному психологу усе для роботи*. 2009. №3. 21-27 с.
4. Белинська Є. П., Тихомандрицька О. А. Соціальна психологія особистості. Київ: Аспект Пресс, 2001. 301 с.

Куцюруба А. С.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Цветкова Г. Г.

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВИХ УЯВЛЕНЬ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Формування просторових уявлень у дітей одна із найактуальніших питань педагогіки. Сформоване просторове уявлення – це запоруку успішної діяльності, як до підготовки в школу, так і до майбутнього життя загалом. Для дітей дошкільного віку поняття простору досить складне,

саме тому необхідно формувати його за допомогою цікавої гри. Одним із таких видів є – LEGO-технологія, яка на нашу думку полегшує засвоєння просторових позначень.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблему формування уявлень про простір у дітей старшого дошкільного віку досліджували Т. Мусейібова, І. Павлов, І. Сеченов, Є. Тихеева, К. Щербакова та ін. Аналіз цих досліджень дає нам можливість визначити ті аспекти, які слід враховувати на сучасному етапі дослідження даної проблеми: в наукових роботах визначені особливості сприйняття простору дітьми дошкільного віку, етапи формування уявлень про нього, методи та засоби формування просторових понять у дітей старшого дошкільного віку.

Метою дослідження є вивчення ефективності використання Lego-технологій у формуванні просторових уявлень у дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Сенситивним періодом формування уявлень про простір є- дошкільний вік, в цей період закладаються основи, які згодом тільки вдосконалюються та набувають нового виду. Е. Тихеева вказувала: «Орієнтування в просторі розвивається у дітей повільніше, ніж орієнтування в інших сенсорних уявленнях (кольорі, формі предмет). Тим часом, розвиток у дітей просторового орієнтування надто необхідно починати в дошкільному віці» [5, с. 82].

Інформація про формування уявлень про простір знайшли своє відображення в Базовому компоненті дошкільної освіти (Нової редакції 2021) , в освітньому напрямі «Дитина в сенсорно- пізнавальному просторі». До кінця дошкільного віку дитина повинна вміти:

- орієнтування в просторі безпосередньо та за словесною вказівкою дорослого;
- зазначати своє знаходження відповідно до місцезнаходження іншого об'єкта;
- правильно використовувати прислівники, які позначають просторові орієнтири;

– визначати місцезнаходження об'єктів за далечиною (далеко, близько).

Саме при систематичній та цілеспрямованій роботі педагога старший дошкільник закріплює основні поняття про простір. Проте, для того, щоб дитині легше засвоювалось таке недосить просте поняття «простір», необхідно його подавати в такому форматі, щоб діти могли граючись формувати уявлення про простір. На нашу думку, як було зазначено вище, це LEGO-технології. LEGO – це універсальний засіб, що являє собою величезний потенціал із різноманітними цеглинками різного кольору, форми та розміру.

І. Павлов та І. Сеченов неодноразово підкреслював, що взаємодія зору і дотику створює необхідні умови для розвитку просторового орієнтування [3, с. 178].

Робота з цеглинками Lego сприяє активізації усіх психічних процесів, розвитку моторики рук, розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку.

1. Розвиток моторики рук. Під час роботи із конструктором діти маніпулюють цеглинками різного розміру, кольору, форми. В процесі таких дій відбувається засвоєння сенсорних еталонів, розвивається дрібна моторика рук.

2. Розвиток мовлення дитини. Процес гри передбачає взаємодію між дошкільника, узгодження плану дій, визначення правил, що допомагає формувати не тільки вміння співпрацювати між собою, а й використовувати у своєму мовленні поняття, які позначають простір: на, біля, навколо, зліва, справа.

3. Розвиток психічних процесів: пам'ять, увага, мислення, уява. Під час роботи з Lego-конструктором діти задіюють всі аналізатори, що безперечно впливає на розвиток розумової діяльності дитини.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, зважаючи на складність та актуальність зазначеної теми, можна прийти до висновку, що з Lego-конструктор –це універсальний засіб, якій сприяє засвоєнню просторових уявлень та позначень в дітей дошкільного віку. Крім цього, в цей же час допомагає формуванню всіх психічних процесів. В процесі роботи із конструктором старший дошкільник в прихованій для себе формі навчається,

при цьому отримує задоволення, бо відчуває себе справжнім творцем маленької моделі світу.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти), нова редакція. Затверджено наказом МОН № 33 від 12.01.2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/nakaz-33-bazovyykomponent-doshk-osv.pdf>
2. Брежнева О. Г. Теорія і практика математичного розвитку дітей 3-6 років у системі дошкільної освіти: дис. докт. пед. наук. Київ, 2019. 665 с.
3. Павлов И. П. Полное собрание починений в 6 томах. Москва-Ленинград: Академия наук СССР, 1952. Т.1. 68 с.
4. Щербакова К. Й. Теорія і методика математичного розвитку. 2005. Київ: Євр. університет. 261 с.

Липовенко Габорець Д. Р.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Шулигіна Р. А.,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ

НА ЕТАПІ РАННЬОГО ДИТИНСТВА

Постановка проблеми. Інтерес до проблеми виховання самостійності на етапі раннього дитинства обумовлений, тим, що прагнення самостійності властиве маленьким дітям й визначається їх природою. Це внутрішня потреба дитини, що зростає й розвивається. Проте цей процес необхідно скеровувати, оскільки він має свої специфічні особливості.

Аналіз дослідження і публікацій. У вітчизняній психолого-педагогічній літературі самостійність сприймається як стрижнева особистісна якість. Її значення для розвитку дитини відзначали вітчизняні й зарубіжні психологи та педагоги-практики, зокрема: Л. Виготський, А. С. Макаренко, Марія Монтесорі, С. Л. Рубінштейн, В. О. Сухомлинський та ін., які вказували на самостійність як

суспільний прояв особистості, що характеризує тип її ставлення до праці, людей, природи, культури, держави, суспільства, самої себе.

Метою дослідження є аналіз особливостей виховання самостійності на етапі раннього дитинства.

Виклад основного матеріалу. Самостійність – це не стільки вміння виконувати певні дії без сторонньої допомоги, скільки здатність постійно виходити за межі своїх можливостей, ставити собі нові завдання та шукати їх вирішення. Самостійність не означає повної свободи дії та вчинків, вона завжди укладена у рамки прийнятих у суспільстві норм. Кожній дитині важлива оцінка її дій дорослим мамою чи татом. Їй важливо радувати батьків своїми новими успіхами та досягненнями [1].

Багатьма науковцями історичного минулого і сучасності (А. М. Ільченко, В. З. Горюнова, З. В. Гуріна та інші) доведено, що витoki самостійності зароджуються у ранньому віці, на стику першого та другого років життя дитини. Саме тут беруть початок шляхи формування самостійних дій та вмінь, що поступово ускладнюються у грі та заняттях, у сприйнятті навколишнього та у спілкуванні. За допомогою дорослого самостійні вміння дитини закріплюються, проявляються у різноманітних видах діяльності, поступово набуваючи статусу якості особистості. Дитина опановує все необхідне на власному досвіді. І якщо такого досвіду вона не отримає, то просто не знатиме, що голка – гостра, вогонь – палить тощо. Дитина має спробувати пальчиком доторкнутися до кінчика голки і відчутти, що їй боляче, а наступного разу обережно поводитися з цим предметом. Аналогічно дитину потрібно вводити й у світ інших небезпечних речей. Важливо не вберегти малюка від падіння, адже це просто неможливо, оскільки ніхто з батьків не зможе бути з дитиною постійно, але якщо навчити дитину бути обережною, або, інакше кажучи, пояснити, як правильно падати, то тоді можна бути впевненим в тому, що вона не буде наражатися на постійну небезпеку.

Такі елементарні навички самостійності дозволять виховати у малюка почуття впевненості у собі й це стане дуже корисним вже найближчим часом,

якщо він відвідуватиме заклад дошкільної освіти. Через деякий час після проявів «кризової» поведінки, зазнавши терпіння батьків, дізнавшись про певні межі дозволеного у своїй поведінці, дитина стає вже набагато самостійною і дорослішою, продовжує розвиватися і змінюватися, але відбувається це на найвищому рівні. Адже тепер ця маленька особа вже багато знає і може, вона навчилася важливих речей, які потрібні для життя у світі людей: вміє говорити, досить впевнено ходить і робить стільки всього, що рік тому їй було недоступне [2].

Виховання самостійності через формування навичок самообслуговування – це перший ступінь формування самостійності як якості особистості в ранньому віці. Успішне формування у дитини раннього віку навичок самообслуговування можливе за умови використання форм та методів організації самостійності дітей, створення предметно-просторового середовища, а також тісної взаємодії вихователя, психолога, медичного працівника та батьків дитини [3, с. 54].

Відповідно основними видами діяльності для дітей раннього віку є:

- предметна діяльність та ігри зі складовими та динамічними іграшками;
- експериментування з матеріалами та речовинами (пісок, вода, тісто тощо);
- спілкування з дорослим;
- спільні ігри з однолітками під керівництвом дорослого;
- самообслуговування та дії з побутовими предметами-гарматами (ложка, совок, лопатка та ін.);
- сприйняття сенсу музики, казок, віршів, розгляд картинок;
- рухова активність [4, с. 35].

Найголовніше виявляти терпіння і не робити за дитину те, з чим вона може впоратися сама. У ранньому віці інтенсивно розвивається центральна нервова система малюків, формується мозок («вчиться» відбивати навколишній світ), психіка – як відбивна здатність мозку. Іншими словами, щоб розвивався

мозок, він повинен відображати яскравий, насичений враженнями світ, що викликає у маленької дитини емоційний відгук, а також активізує слух, зір, тактильну чутливість, тобто всі види сприйняття [5, с. 225].

Роль дорослого як «соціального провідника» у вихованні дитини дуже важлива та відповідальна. Завдання дорослого – визначити, чому, як і коли вчити дитину, щоб її адаптація до людського світу відбулася та пройшла безболісно. Міцність, стійкість сформованої якості залежать від того, як вона формувалася, який механізм було покладено в основу психолого-педагогічного впливу.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, ранній етап дитинства найкращий період для формування вмій та навичок, прояву самостійності. Діти раннього віку мають завищені потреби у прояві власного «Я сам/сама», що є важливою передумовою для вияву самостійності на більш ранніх етапах дошкільного дитинства.

Окреслені у цьому доробку особливості виховання самостійності дитини на більш ранніх етапах розвитку можуть слугувати основою для вивчення ініціативності в різних видах діяльності, прояву лідерських якостей дитини у більш старшому віці та дістати своє продовження у подальших дослідженнях.

Список використаних джерел:

1. Савченко М. Вивчення проблеми виховання самостійності в сучасній практиці дошкільного навчального закладу. Гуманітарний вісник. №26.
2. Демидова Ю. О. Формування першооснов пізнавальної самостійності старших дошкільників у конструктивній діяльності: дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Інститут проблем виховання АПН України, Київ, 2007.
3. Іванова В. В., Запорожану М. І. Формування ініціативності як важливої якості особистості дитини. *Наука в інформаційному просторі: матеріали XI Міжн. наук.-практ. конф., 23-24 груд. 2015 р.: у 2 т. Т. 2: Актуальні питання сьогодення.* Дніпропетровськ: Біла К. О., 2015. С. 54-58.
4. Ільченко А. М. Доцільність використання принципів Монтессорі-педагогіки у навчанні дітей з порушеннями психофізичного розвитку. *Підвищення ефективності логопедичної роботи в умовах здійснення дошкільної та початкової освіти: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції.* Херсон: Айлант, 2006. С. 34-39.
5. Лісовець О. В. Комплексний підхід до виховання самостійності дітей різної статі 5-7 років. *Науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення: зб. матеріалів IV Міжн. наук.-практ. конф. 30 квітня 2020 р., м. Ніжин / за ред. О. В. Лісовця, С. О. Борисюк.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С. 225-226.

Лисенко Г. Ю.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Пригодій М. А.

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри промислової інженерії та сервісу

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ЗНАЧЕННЯ ГРИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Починаючи з самого народження дитина проходить період соціалізації в суспільстві. Під цим розуміється інтеріоризація індивідом певних соціальних норм, моральних правил, ціннісних орієнтацій, настанов, знань та навичок, які забезпечать його активне залучення до життєдіяльності конкретного суспільства та взаємодію з ним. Соціальний розвиток дітей дошкільного віку включає процес засвоєння дітьми цінностей, традицій, культури свого народу, а також соціальних якостей особистості, які допоможуть їм жити в суспільстві. Одним із головних завдань дошкільної освіти, як зазначено в Законі України «Про дошкільну освіту», є формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду.

Гра має особливо важливе значення в житті дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Перш за все гра – своєрідне відображення життя, засіб пізнання дітьми навколишнього світу і підготовки їх до навчання і праці. В активній ігровій формі дитина глибше пізнає явища життя, суспільні відносини людей, трудові процеси. Гра – засіб виховання. Вона є одним з найголовніших засобів розвитку соціально-комунікативних здібностей. Діти різних вікових категорій стикаються з проблемами у спілкуванні, а гра допомагає не тільки сформувати необхідні комунікативні вміння, а й стає

стартовим майданчиком для подальшого розвитку особистості, її соціалізації та самореалізації в суспільстві.

Гра та її дія все більше і більше виходять за межі наших колишніх уявлень про її роль і значення в розвитку дитини дошкільного віку. Гра, що різнопланово вивчається, залишається загадкою для розуміння, недостатньо дослідженим явищем соціальної сфери. Упродовж життя людина грає ту чи іншу соціальну роль, що відведена їй у суспільстві і до виконання кожної із них готується сама або її готує суспільство.

Таким чином, проблема вивчення та розвитку гри, як засобу формування соціально-комунікативних навичок дитини, залишається постійно актуальною.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанням впливу ігрової діяльності на соціалізацію дошкільників займалися психологи і педагоги, зокрема Л. Артемова, А. Богущ, Л. Виготський, Г. Григоренко, О. Запорожець, Т. Колесіна, Д. Менджеричька, В. Павленчик, С. Русова, К. Щербакова та ін.

Про вплив гри на особистість дитини в процесі виховання й навчання неодноразово писала О. Усова: «У грі формуються всі сторони душі людської, її розум, її серце і воля, і якщо говорять, що ігри передбачають майбутній характер і майбутню долю дитини, то це правильно у двоякому значенні: не тільки в грі висловлюються схильності дитини й відносна сила її душі, але сама гра має великий вплив на формування дитячих здібностей, а отже, і на її майбутню долю» [2].

С. Шмаков у своїх працях зазначав, що гра – головна сфера спілкування дітей. У ній розв'язуються проблеми міжособистісних взаємин, сумісності, партнерства, дружби, товариства. У грі пізнається й отримується соціальний досвід стосунків людей. Гра соціальна за своєю природою й безпосередньому насиченню, будучи відображеною моделлю поведінки, вияву й розвитку складних самоорганізуючих систем і практикою творчих рішень, переваг, виборів вільної поведінки дитини, сферою неповторної людської активності [3, с. 56].

Сучасні українські науковці Л. Артемова, Г. Григоренко, К. Щербакова та ін. досліджують формування суспільної спрямованості дитини дошкільного

віку у грі, розвиток моральних стосунків у творчих іграх. За їхніми твердженнями, гра містить більші можливості для формування особистості дошкільників, ніж будь-яка інша діяльність, оскільки мотиви її мають велику спонукальну силу і дітям зрозуміле співвідношення мотиву і мети гри.

Метою дослідження є вивчення в теоретичному і прикладному аспектах проблеми використання гри як засобу формування соціально-комунікативних навичок дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Старший дошкільний вік є надзвичайно важливим і відповідальним періодом у розвитку дитини. Виховання всебічно розвиненої особистості, підготовленої до шкільного навчання, як з позиції пізнавального розвитку, так і з позиції соціалізації в суспільстві є важливим напрямком в сучасній дошкільній освіті.

Гра, як провідний вид діяльності дітей старшого дошкільного віку проектує дитину на сприйняття зовнішнього світу. Це засіб для розумового, етичного, фізичного, естетичного розвитку особистості. Гра - це свого роду соціалізація, у процесі якої відбувається формування життєвої позиції. Ігрова діяльність сприяє залученню дитини до цінностей культури й відображає певні ідеали й культурні цінності, що існують у суспільстві. Колективна гра виконує психотерапевтичну функцію, тобто сприяє пристосовуванню до умов соціального життя надалі.

В старшому дошкільному віці гра впливає на зміст та форми оволодіння стосунками між однолітками та дорослими. У процесі ігрової діяльності дитина пізнає світ який її оточує, відносини людей, норми, що є обов'язковими для життя в тому чи іншому суспільстві, усвідомлює себе як частину суспільства та починає розуміти свою роль та функції в соціумі. Завдяки ігровому наслідуванню і рольовому перевтіленню дитина знайомиться з моделями людської діяльності та взаємовідносинами, які стають зразками для її власної поведінки.

Дитина долає різні складнощі коли стикається з комунікативними бар'єрами або нерозумінням з боку інших. Ігрова ситуація спрямована на

формування власної позиції з того чи іншого питання дозволяє дитині донести «правильність» своєї думки, свою правоту і логіку суджень. І якщо ігрова ситуація заздалегідь грамотно продумана і сконструйована вихователем, то ігрова задача буде досягнута, сформується нові навички завдяки гнучкості спілкування і комунікації.

Гра навчає дітей старшого дошкільного віку взаємодії в колективі, виховує повагу до окремої особистості зокрема, до партнера по грі, до групи загалом, почуття відповідальності за доручену справу. Діти старшого дошкільного віку, котрі багато часу проводять у колективі, граючись з ровесниками, краще та швидше адаптуються у суспільстві. У грі дитина старшого дошкільного віку виявляє свою самостійність значно більше, ніж у будь-якій іншій діяльності, а це надзвичайно важливо для формування її як особистості. Саме в грі активізується суспільне життя майбутніх учнів. Досвід, який дитина отримує у грі, поступово «переноситься» нею на всю подальшу життєдіяльність.

Потреба в обміні думками, емоціями, переживаннями та враженнями виникає саме в процесі ігрової діяльності. Участь старших дошкільників у грі впливає на формування здатності узгоджувати свої наміри та бажання. Діти отримують досвід обговорення, аналізу, навіть дискусій щодо різних життєвих подій та фактів. Взаємопередача знань в процесі ігрового спілкування удосконалюється під час ігор. Діти вже досить сміливо та впевнено висловлюють власні думки на різні теми, пов'язані з життям та діяльністю людей. Вони мають певні знання щодо явищ природи, закономірностей рослинного та тваринного світу. В процесі ігор, під час розмов одне з одним, обговорення сюжетних ситуацій діти в невимушений спосіб здобувають багато відомостей про життя, працю, побут [1].

Висновки та перспективи подальших пошуків. Основною метою формування соціально-комунікативних навичок в дошкільному віці є безболісна та своєчасна соціалізація дитини, шляхом залучення її до прийнятих норм спілкування, взаємовідносин між однолітками та дорослими, а також до прийнятих загальнокультурних традицій у сім'ї та державі в цілому.

Гра – справжня соціальна практика дитини, її реальне життя в суспільстві однолітків, тому настільки актуальною для дошкільної педагогіки є проблема використання гри з метою всебічного виховання, і в першу чергу формування соціально-комунікативних навичок. В даний час перед дошкільними фахівцями стоїть завдання подальшого вивчення гри як форми організації життя і діяльності дітей [4, с. 8-11]. Якщо дорослий у грі «пробує», «переживає» вже не використані можливості життя, то дитина програє, «приміряє» ще не використані, не вибрані можливості. Саме це й робить гру могутнім засобом соціалізації дитини, залучення її до норм і цінностей суспільства.

Виконання цього завдання покладається на заклад дошкільної освіти, оскільки саме там значною мірою відбувається формування соціально-комунікативних навичок у дитини, чому особливо сприяє ігрова діяльність, адже досвід, який дитина набуває у грі, вона поступово використовує у своєму житті.

Список використаних джерел:

1. Артемова Л., Ждан Л. Відображення знань дітей у спільних іграх. *Дошкільне виховання*. 1993. №9 (386). С. 10.
2. Історія педагогіки, курс лекцій: Навчальний посібник. Київ, 2004. 171 с.
3. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене. Київ: КДНК, 2001. 608 с.
4. Поніманська Т. Дитина в соціумі: робота за освітньою лінією. *Дошкільне виховання*, 2012. №9. С. 8-11.

Мамай Т. Г.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Довбня С. О.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ЛЯЛЬКОВИЙ ТЕАТР ЯК ЗАСІБ РОЗВИТОК ЕМПАТІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Розвиток дітей дошкільного віку відбувається в процесі взаємовідносин з іншими людьми, а формування емоційної сфери,

гуманних почуттів дитини починається з перших її контактів з однолітками, дорослими, молодшими дітьми. Наявність емоцій, гуманних почуттів є важливим показником морального розвитку особистості [3].

Молодший дошкільний вік – найоптимальніший для прояву перших творчих експериментів, реалізації потенціалу, формування здібностей, самостійності вихованців і готовності до свободи вибору. А театралізована діяльність як мистецький простір, наповнений емоціями та різноманітними можливостями для самовираження й саморозгортання кожної дитини, здатна задовільнити інтереси, потреби й запити дітей молодшого дошкільного віку.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку вивчало багато науковців, серед них: Ю. Волинець, Т. Поніманська, Т. Пономаренко, В. Скрипник, В. Сучок та інші.

Наукові праці (Л. Артемова, Р. Жуковська, Ю. Косенко, Т. Маркова, В. Ядешко та ін.) присвячено проблемі театралізованої діяльності як творчій, синкретичній за своєю природою діяльності, що спонукає особистість до виконання творчих завдань і театралізації творів із залученням різних видів мистецтва.

Метою дослідження є визначення особливостей використання лялькового театру як засобу розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Найважливішим компонентом дитячої емоційної сприйнятливості є емпатія, тобто здатність дітей співчувати та співпереживати іншим людям, при цьому розуміючи їх стан. На основі емпатійного процесу у дитини виникає імпульс до спільної роботи з оточуючими, що спонукає її до конкретних дій [1].

Ефективним засобом педагогічного впливу на розвиток емпатії дитини дошкільного віку є театралізована діяльність як один із найпопулярніших видів творчості [2]. Вона є джерелом розвитку почуттів, глибоких переживань дитини, розвиває емоційну сферу, створює умови для вияву співчуття і співпереживання.

У ляльковому театрі вистави характеризуються вільним поєднанням різних видів ляльок, а також різноманітних прийомів і засобів, які переносять

дітей у чарівний світ, де все казкове є реальним та фантастичним. Діти сприймають ляльок як живих істот, з цікавістю спостерігають за їхніми діями, що викликає в них жваву реакцію, яскраве емоційне ставлення до дійових осіб та бажання стати безпосереднім учасником подій. З віком дітей більше цікавлять сюжети п'єс, стосунки між акторами, їхні успіхи і невдачі. Тому ляльковий театр використовується не тільки як розвага для дітей, але й як засіб виховання високих моральних якостей та позитивних рис характеру.

Для визначення особливостей розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку засобами лялькового театру було проведено експериментальне дослідження. Формувальний експеримент передбачав реалізацію проєкту «Запрошуємо до театру», окрім того, робота з дітьми організовувалася шляхом циклу послідовних театралізованих ігор-подорожей. Результати експерименту показали значні зміни у взаєминах дітей молодшого дошкільного віку, пов'язані з проявами емпатії, доброти, чуйності, співчуття та допомоги, розуміння один одного. Цілеспрямований систематичний вплив використаних форм, методів і прийомів роботи з дітьми, залишили позитивний слід у свідомості дітей.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, слід відзначити, що засоби лялькового театру позитивно впливають на розвиток емпатії у дітей молодшого дошкільного віку. Це було встановлено експериментальним шляхом. Тому зважаючи на ефективність впроваджених методів та форм роботи з дітьми засоби лялькового театру, можна запропонувати що їхнє подальшого практичного впровадження у роботу закладів дошкільної освіти під час організації освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. пос. для студ. вищих навч. закладів. Київ: Академвидав, 2018. 408 с.
2. Пономаренко Т. О., Волинець Ю. О. Розвиток емпатії у старших дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти. *Молодий вчений* №11(63). 2018. С. 256-262.
3. Скрипник В. В. Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку: навч.-метод. пос. / уклад.: В. В. Скрипник, В. Є. Сучок; за ред. В. М. Жуковського. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. 184 с.

Мочульська Г. Ю.
*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: **Бабійчук С. М.**
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри ЮНЕСКО
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. У сучасних реаліях роль духовного збагачення дітей дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу значно зростає. Тому однією з основних ланок діяльності освітньої системи є виховання національної свідомості дошкільників.

Виховним фактором є кобзарське середовище: історія кобзарства як явища, музично-пісенна спадщина, кобзарська культура, побут, світоглядні переконання тощо. Проте модель сучасного освітньо-виховного процесу передбачає наявність педагогічних умов, що визначають цілі та завдання формування національної свідомості дітей дошкільного віку.

Аналіз досліджень і публікацій. Поняття «національна самосвідомість» та її формування у підростаючого покоління широко розглядаються в працях українських науковців психолого-педагогічного профілю (М. Антонєць, І. Бєх, М. Боришевський, В. Войтенко, Л. Грицюк, Г. Гуменюк, В. Жмир). Учені (В. Войтенко, Л. Грицюк, М. Каратаєва) під національною свідомістю і самосвідомістю розуміють самоусвідомлення як частини національної (етнічної) спільності та самооцінку як носія національних (етнічних) цінностей, які виробилися в процесі тривалого історичного розвитку національної спільності, реалізація його як суб'єкта соціальної діяльності.

Метою дослідження є вивчення особливостей формування національної свідомості дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Основою національно-патріотичного виховання є національна свідомість і самосвідомість. Вчені (Д. Ельконін, Г. Костюк, О. Лурія, С. Рубінштейн та ін.) зазначали, що свідомість розвивається як совість – ставлення індивіда до навколишнього середовища, яке виявляється в різноманітних переживаннях, це водночас є стимулом до діяльності. і нове його регулювання завдяки передбаченню не тільки найвищих результатів, а й далеких від власних дій, усвідомлення норм, правил поведінки, обов'язків щодо інших. Важливою в дослідницькому плані є думка О. Гуляра щодо таких компонентів свідомості, як знання, досвід та оцінка. На думку вченого, свідомість виявляється не лише в узагальненому пізнанні навколишнього середовища, а й у певному оцінно-практичному ставленні до нього. О. Гуляр підкреслює, що, «відображаючи світ у формі переживань, людина оцінює його, виявляє своє ставлення до обставин, які вже існують або передбачаються нею, до власної діяльності та її результатів, до інших людей, до чого чи чи не задовольняє воно їхні потреби, відповідає чи не відповідає їхнім інтересам, уявленням і поняттям» [2, с. 312]. Ми погоджуємося з думкою вченого, що самосвідомість, на відміну від свідомості, полягає в розумінні індивід своїх почуттів, інтересів, думок, актів власної поведінки.

Свідомість І. Єгорова трактує як результат пізнання людиною навколишнього середовища, самосвідомість спрямована на себе, внутрішній світ людини, дослідження Я-образу, а національний елемент дозволяє самосвідомості розвиватися. певне ставлення Я-образу до самої нації. [4] Самосвідомість є похідною від свідомості, вторинної щодо об'єктивних умов життя нації. Основою, на якій тримається національне самоусвідомлення, є здатність особистості ідентифікуватися з представниками своєї нації. Такої ж думки дотримується І. Газіна, яка вважає, що між свідомістю і самосвідомістю існують причинно-наслідкові зв'язки, це взаємопов'язані та взаємодоповнювальні явища, тобто національне самоусвідомлення є не лише результатом, а й результатом. також передумова розвитку національної свідомості і навпаки. Самосвідомість, як і свідомість, має три основні форми прояву: пізнавальну, емоційну та вольову.

С. Бойко зазначає, що поняття «національна свідомість» і «національна самосвідомість» не є синонімами. На думку автора, перше поняття є ширшим, а друге є складовою першого, це саморефлексія національних відносин, з'ясування свого місця і становища в системі міжнародних відносин, усвідомлення себе як представник і підданий національної спільноти та готовність відстоювати її інтереси [1]. Національна свідомість вказує на почуття приналежності до певної нації, що виявляється в етнічному самовизначенні (віднесення себе до певної етнічної групи (Т. Поніманська). Досить вичерпним є поняття «національна самосвідомість» та її формування.

Г. Гуменюк вважає національну самосвідомість найвищою формою розвитку свідомості, важливою світоглядною ознакою суспільного життя, що передбачає усвідомлення національно-культурної та мовної єдності українців, приналежності до власної нації, своєї індивідуальності та неповторності; любов до рідної мови; інтерес до історії свого народу, культурно-освітніх традицій, сприйняття та шанобливе ставлення до всього культурного надбання минулого і сьогодення, інтересів корінного населення та потреб розвитку своєї нації та держави; налаштованість на самовіддану працю на благо народу, здатність підпорядкувати особисті інтереси інтересам нації [3, с. 6].

Національна самосвідомість не є вродженою якістю і потребує формування, вона діє на двох рівнях:

- первинні (чуттєві, де почуття національної приналежності виявляється лише як емоція (закоханість в природу рідного краю, улюбленість у мову, звичаї, обряди);
- вищий (емоційно-логічний), передумовою якого є розуміння своїх почуттів, а не лише почуття національної приналежності, розуміння необхідності власної держави та бажання бути державою [3, с. 6].

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, враховуючи настанови вчених щодо провідного засобу національної самосвідомості дитини й залежності її формування від задуму певної діяльності тема потребує подальшого розроблення.

Список використаних джерел:

1. Бойко С. М. Становлення і розвиток національної самосвідомості українського народу: ціннісний вимір : дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.12. Київ, 2005. 200 с.
2. Гуляр О. Психологічні аспекти розвитку національного свідомості та самосвідомості в умовах сучасної школи. *Гуманізація навчально-виховного процесу*: збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. Вип. LIX. Слов'янськ: СДПУ, 2012. С. 307-314.
3. Гуменюк Г. М. Формування національної самосвідомості в учнів середнього шкільного віку засобами туристсько-краєзнавчої роботи: дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «теорія виховання». Івано-Франківськ: Прикарпатський університет імені Василя Стефаника, 2000. 210 с.
4. Єгорова І. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні. *Світ виховання*. 2004. №415. С. 7-30.

Олійник О. О.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Левінець Н. В.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Формування здорового способу життя, відповідального ставлення до свого здоров'я в дітей дошкільного віку наразі є одним із найбільш важливих завдань закладів дошкільної освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. У нормативних документах дошкільної освіти – Базовому компоненті дошкільної освіти, чинних програмах «Впевнений старт», «Українське дошкілля» та ін. – передбачене ознайомлення дошкільнят із розділами «Основи здоров'я», «Фізичний розвиток» тощо, які містять згадки про необхідність формування системи уявлень про організм, здоров'я, його збереженням та зміцненням, підвищенням опірності організму

тощо. На важливості формування здорового способу життя в дошкільників наголошують також багато сучасних дослідників, серед них, такі як Т. Бабюк, Г. Беленька, Л. Геращенко, Н. Денисенко, О. Іванашко, Л. Касьянова, Л. Лохвицька, І. Новікова, І. Папроцька, К. Савчук, О. Сорочинська, Н. Труш та ін. При цьому на важливості та ефективності використання при цьому інноваційних технологій наголошують такі науковці, як Н. Гавриш, Є. Гончарова, Т. Дука, О. Ємчик, Л. Калмикова, К. Крутій, О. Максимова, Г. Сиротенко та ін.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування основ, формування здорового способу життя в дітей старшого дошкільного віку засобами інноваційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Основи здорового способу життя закладаються саме в дошкільному дитинстві. Заклади дошкільної освіти мають створити сприятливі умови для оптимального фізичного розвитку дошкільника, здобуття ним знань про людський організм, про важливість міцного здоров'я, відсутність шкідливих звичок, опанування основних санітарно-гігієнічних навичок тощо. Проте маємо констатувати: наразі формування здорового способу життя не становить важливої життєвої цінності, що спричинене недостатнім розумінням і осмисленням важливості цього питання.

Для того щоб сформувати здоровий спосіб життя в дітей старшого дошкільного віку, необхідно розповідати їм про будову тіла, про те, якими засобами можна зберігати та зміцнювати своє здоров'я, як важливо дбайливо ставитись до власного здоров'я. При цьому доцільно дотримуватися таких умов:

- інформація має відповідати індивідуальним та віковим особливостям дітей старшого дошкільного віку;
- потрібно обирати найбільш доцільні форми, методи та прийоми організації пізнавальної діяльності старших дошкільників, забезпечувати здобуття ними науково достовірних знань;
- застосовувати комплекс педагогічних засобів для засвоєння старшими дошкільниками знань про основи здоров'я, формування позитивної мотивації до здорового способу життя;

– поєднувати пізнавальну та практичну діяльність, яка спрямована на забезпечення формування здорового способу життя в дітей старшого дошкільного віку [1, с. 154].

Успішність та ефективність формування здорового способу життя у дітей старшого дошкільного віку багато в чому залежить від відповідної поведінки дорослих, які знаходяться в найближчому оточенні дитини. Це передбачає дотримання такими дорослими необхідних санітарно-гігієнічних умов, уникнення шкідливих звичок, показ на власному прикладі гармонійних відносин із живою та неживою природою, основних правил збереження та підтримки власного здоров'я.

Здоровий спосіб життя в дітей старшого дошкільного віку не формується за допомогою окремих заходів. Перебування дитини в закладі дошкільної освіти загалом має сприяти вирішенню цього завдання, яке здійснюється за такими напрямками:

- 1) набуття дітьми стійких культурно-гігієнічних навичок;
- 2) навчання догляду за своїм тілом, навичкам надання елементарної допомоги;
- 3) формування знань та уявлень про довкілля, навколишнє середовище;
- 4) формування звички робити щоденно фізкультурні вправи;
- 5) розвиток знань про власне тіло, його будову, органи;
- 6) формування знань про те, що корисно і що шкідливо для організму;
- 7) вироблення в дитини усвідомленого ставлення до свого здоров'я, уміння визначити своє самопочуття та відчуття;
- 8) навчання дітей правилам дорожнього руху, безпечної поведінки на вулицях та дорогах;
- 9) систематична робота з основ безпеки життєдіяльності, вироблення знань та умінь діяти в небезпечних життєвих ситуаціях [2, с. 103].

Розвиток сучасної дошкільної освіти та удосконалення освітньої діяльності в закладі дошкільної освіти нині неможливо уявити без створення та впровадження інноваційних технологій, які найбільш оптимальні для дітей

дошкільного віку та відповідають поставленій меті розвитку особистісних якостей дошкільнят. Інноваційні технології в закладі дошкільної освіти спрямовані на створення сучасних компонентів та прийомів, основною метою яких є модернізація освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

Серед інноваційних технологій, які застосовуються в освітньому процесі ЗДО, є також такі, за допомогою яких можна ефективно формувати знання про здоров'я та здоровий спосіб життя в дітей старшого дошкільного віку. Зокрема, до них належать інноваційні здоров'язберігаючі технології. Вони являють собою систему заходів, що передбачає взаємозв'язок і взаємодію всіх факторів освітнього середовища, спрямованих на збереження здоров'я дитини на всіх етапах її навчання та розвитку, формування в неї необхідних знань, умінь, навичок про здоровий спосіб життя.

Серед здоров'язбережувальних технологій можна виокремити медичні (проводяться медичним персоналом закладу дошкільної освіти (долі – ЗДО) – лікувальна фізкультура, масаж, водні процедури та ін.) та педагогічні (здійснюються вихователями та педагогами ЗДО усіх спеціальностей). Вибір педагогічних здоров'язбережувальних технологій залежить від типу закладу дошкільної освіти, від тривалості перебування в ньому дитини, від освітньої програми, за якою працюють вихователі, конкретних умов ЗДО, професійної компетентності вихователів, індивідуальних показників здоров'я дітей тощо.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Інноваційні технології в ЗДО спрямовані на створення сучасних методів, форм та прийомів, основною метою яких є модернізація освітнього процесу закладу дошкільної освіти. Вони дозволяють успішно вирішувати нестандартні завдання, навчають дітей та дорослих співпраці та спільній роботі, залучаючи кожного з них індивідуально. У роботі розглянуто такі інноваційні технології, як технології проектної діяльності, ігрові педагогічні технології, інформаційно-комунікаційні технології, інноваційні технології дослідницької діяльності тощо.

Список використаних джерел:

1. Труш Н. Здоровий спосіб життя у системі чинників формування здоров'я дітей дошкільного віку. *Освітній простір України*. 2017. №9. С. 151-155.

2. Формування здорового способу життя : навч. посіб. для слухачів курсів підвищ. кваліфікації / О. Яременко, О. Вакуленко, Л. Жаліло та ін. Київ: Укр. Інститут соціальних досліджень, 2000. 232 с.

3. Ємчик О. Г. Вплив комплексного використання здоров'язбережувальних педагогічних технологій в закладі дошкільної освіти на адаптацію дитини до школи. *Інноваційні технології в дошкільній освіті*: Збірник наукових статей за матеріалами III Міжнародної науково-практичної інтернетконференції, м. Переяслав-Хмельницький, 28–29 квітня 2020 р. / за заг. ред. Л.О. Калмикової, Н.В. Гавриш. Переяслав-Хмельницький. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2020. С. 61-64.

Поліщук К. М.

старший викладач

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

ОСВІТНІЙ ХАБ ЯК ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ФОРМА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА» ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Практична підготовка студентів закладів вищої освіти є однією з форм організації освітнього процесу та обов'язковим компонентом освітньо-професійних програм для всіх освітніх ступенів. У період довготривалих карантинних обмежень та воєнного стану в країні традиційні форми організації педагогічної практики зазнали суттєвих трансформацій.

Аналіз досліджень і публікацій. Розробка проблеми модернізації змісту загальнотеоретичної та практичної підготовки різних аспектів фахового становлення майбутніх вихователів ЗДО представлена в працях Л. Артемової, Г. Беленької, О. Богініч, А. Богуш, З. Борисової, С. Довбні, Л. Загородньої, Н. Денисенко, Є. Карпової, К. Крутій, О. Кононко, Н. Кот, Н. Левінець, І. Луценко, М. Машовець, І. Мордоус, Т. Поніманської, Г. Сухорукової, Г. Цветкової, Р. Шулигіної та ін.

Метою дослідження є аналіз можливостей використання Освітнього хабу як однієї з форм підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта» до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Довготривалі карантинні обмеження суттєво вплинули на організацію освітнього процесу в закладах освіти. Студенти ЗВО та учні шкіл продовжили навчання у дистанційному, а пізніше і у змішаному форматі. Заклади дошкільної освіти (далі – ЗДО) у переважній більшості працювали з дотриманням усіх карантинних вимог. Відповідно до них відвідування приміщень ЗДО батьками та іншими особами, крім працівників заборонено [2]. Ці фактори, у поєднанні з кардинальними змінами у житті суспільства, позначилися на практичній підготовці студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Зокрема, практика студентів усіх курсів змінила свій формат на дистанційний. Дистанційне проходження практики передбачало виконання її основних завдань з використанням сучасних інноваційних технологій. Студенти здійснювали аналіз інформації про впровадження освітніх інновацій у роботі з дітьми представлений на сайтах ЗДО, управлінь освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, МОН України. Цінним для вивчення практики роботи освітніх закладів стали відео занять, режимних моментів, різних форм корекційно-розвивальної роботи, історій окремих родин, які діляться власним досвідом «входження» в інклюзивне освітнє середовище розташованих на сайтах ЗДО, в соціальних мережах, YouTube тощо [1; 3].

З початком повномасштабних військових дій на території України освітній процес був тимчасово призупинений і відновився завдяки діяльності Освітніх хабів. Одним з них став Освітній хаб НПУ, створений на базі педагогічного факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Викладачі та студенти педагогічного закладу вищої освіти проводили дистанційні заняття для дітей переселенців та дітей, що знаходяться в особливих умовах і не мають змоги навчатися у своєму класі, з використанням інноваційних методик, сучасних педагогічних технологій, долучаючи психологів для роботи з дітьми різного віку та їх батьками [1]. Для студентів та викладачів спеціальності «Дошкільна освіта» Освітній хаб, як волонтерська ініціатива НПУ, стали можливістю здобуття нового практичного

досвіду в непередбачуваних умовах. Робота Освітнього хабу НПУ з дітьми дошкільного віку передбачала проведення студентами старших курсів двічі на тиждень інтегрованих онлайн занять у форматі живого спілкування. До них можна було долучитися за постійним посиланням, представленим на сайтах та телеграм каналах педагогічного факультету і кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти. В умовах Освітнього хабу у студентів з'явилась можливість проходження практики в активній формі. Для студентів старших курсів процес методичної підготовки до занять, тестування свого технічного забезпечення і пошуку оптимальних форм взаємодії з учасниками освітнього процесу завершувався проведенням онлайн занять. Спілкування з групою дітей дошкільного віку в реальному часі дозволило спробувати себе в ролі вихователя ЗДО, який виступає організатором (а не лише спостерігачем) різних видів активності. Майбутні вихователі мали змогу побачити результати своєї підготовки і оцінити ефективність обраних методів і прийомів роботи з дітьми. Присутність елемента несподіванки, зумовлена зовнішніми обставинами сприяла формуванню уміння швидко орієнтуватися в ситуації та реагувати на неї відповідно до умов. Здійснити аналіз проведених занять могли студенти молодших курсів, які долучались до їх перегляду в межах виконання завдань своєї практики. Це дозволило їм побачити «живі» заняття з дітьми дошкільного віку та зробити висновки щодо особливостей реалізації в практику теоретичного матеріалу.

Висновки та перспективи подальших пошуків. В умовах сьогодення Освітній хаб став ефективною практико-орієнтованою формою підготовки студентів до професійної діяльності, оскільки дозволив забезпечити безпечні організаційні умови проходження практики, оптимальну реалізацію найдосконаліших методів і прийомів роботи в конкретних умовах.

Список використаних джерел:

1. Освітній хаб драгомановців: навчання й підтримка дітей у воєнний час. URL: <https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/osvitniy-hab-dragomanovciv-navchannya-y-pidtrimka-ditey-u-vo-nniy-chas>
2. Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах дошкільної освіти на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Постанова від 25 серпня 2021 р. №8. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya->

[protiepidemichnih-zahodiv-u-zakladah-doshkilnoyi-osviti-na-period-karantinu-u-zvyazku-poshirennyam-koronavirusnoyi-hvorob-covid-19](https://pf.npu.edu.ua/images/Programy)

3. Робоча програма з виробничої практики зі спеціалізації / виробничої практики для студентів освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 012 «Дошкільна освіта» на 2019/2020 н.р. URL: <https://pf.npu.edu.ua/images/Programy>

Пономаренко А. А.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Падалка О. С.

доктор педагогічних наук, професор,

*член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри економіки освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ГОТОВНІСТЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

Постановка проблеми. Особливого значення в умовах модернізації освіти набуває проблема дошкільної освіти, ядром якої є готовність дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі. Підготовка дітей до навчання у школі завжди була важливим педагогічним завданням закладів дошкільної освіти. Доцільним є коригування застосування педагогічних умов організації системи дошкільної освіти щодо забезпечення комплексної готовності дітей до навчання у школі, як запоруки успішного навчання.

Аналіз досліджень і публікацій. У працях А. Богущ, Н. Бібик, Т. Піроженко, К. Прищепи та ін., досліджено проблему підготовки дитини старшого дошкільного віку до шкільного навчання, а також звернено увагу на перевантаження дитини, яке має негативні наслідки на її розвиток.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі.

Виклад основного матеріалу. Дошкільний вік – це початковий етап становлення основ індивідуальності дитини та її розвитку в різних видах діяльності. Проблема готовності до навчання у школі в педагогіці та психології одна з найбільш дискусійних та неоднозначно розв’язуваних авторами у рамках різних трактувань: загально-психологічного, особистісно-діяльнісного, психофізіологічного.

Готовність дитини до навчання у школі визначається сукупністю її особистісної, інтелектуальної та психологічної підготовки. Психологічна готовність до навчання у школі виникає у дітей не сама по собі, а утворюється поступово і потребує спеціальних занять із дитиною. Це складний комплекс психофізичного розвитку, сформованості знань, умінь та навичок. Від того, наскільки добре дитина готова до навчання у школі, залежить її подальше навчання. Чим впевненіше та спокійніше почнеться шкільне життя, тим більше шансів на те, що навчання буде успішним.

Під готовністю до навчання у школі, як правило, розуміють досягнення певного рівня нервово-психічного розвитку, коли дитина стає здатною брати участь у шкільному навчанні в колективі однолітків без шкоди для свого фізичного та психічного здоров’я.

Правильно організоване середовище несе в собі ефект виховного впливу, спрямованого на формування активного пізнавального ставлення навколишнього світу. Важливо зазначити, що спільна робота фахівців та вихователів забезпечує педагогічний супровід сім’ї на всіх етапах підготовки дітей до навчання у школі, робить батьків повноправними учасниками педагогічного процесу, що в свою чергу забезпечує комплексне формування для дитини готовності до навчання у школі.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Виходячи з результатів дослідження, що засвідчує успішне виконання поставлених завдань та створює підґрунтя для переконливих і аргументованих висновків: досягнута позитивна динаміка готовності до навчання у школі старших дошкільників, що доводить ефективність використання активних форм та методів роботи із формування

готовності дітей до навчання у школі та організація розвиваючого предметно-просторового середовища у закладі дошкільної освіти.

Процес ефективного формування готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі в умовах закладу дошкільної освіти передбачає застосування певних педагогічних умов: використання різноманітних форм та методів роботи; створення предметного середовища; взаємодія педагогів та батьків у питаннях формування готовності до навчання у школі.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Державний стандарт дошкільної освіти нова редакція від 12.01.2021 р. №33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Кравчук Л. Про готовність дитини до шкільного навчання. *Початкова освіта*. 2016. №15. С. 36-41.
3. Марущак К. Психологічна готовність старших дошкільників до школи. *Психологія дошкільника: зб. наук.-метод. пр.* Житомир, 2016. С. 60-63.
4. Черепаня Н. І. Підготовка дитини до школи: методичні рекомендації. Херсон: Айлант, 2003. 34 с.

Радимська Т. В.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Левінець Н. В.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ПРЕДМЕТНО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Постановка проблеми. Здорова молода особистість є запорукою стабільного розвитку нашої країни. Ось чому формування належного ставлення до власного здоров'я важливо починати з дитячого садка, бо це єдина

структура, через яку «проходить» все населення країни, а освітній процес – цілеспрямований, систематичний і керований процес, за допомогою якого можливо створити умови для його збереження та укріплення.

У Законі України «Про дошкільну освіту» окреслені обов'язки держави щодо піклування про збереження та зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку, забезпечення їхнього психічного та фізичного розвитку. Цілісний розвиток дитини як особистості – головна мета модернізації дошкільної освіти на сучасному етапі розвитку держави, а це, зокрема, передбачає турботу про здоров'я дошкільника – стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, психічний комфорт, позитивне самопочуття, спокій, рівновагу, задоволення, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад [4]. Дошкільний вік є вирішальним у формуванні фундаменту фізичного та психічного здоров'я. Дуже важливо саме на цьому етапі сформувати у дітей базу знань та практичних навичок здорового способу життя. Дослідження науковців свідчать, що у формуванні здоров'я дітей 20 % належить спадковості, 20% – екологічному чиннику, 10% – медичному забезпеченню, а 50% – умовам навчання і виховання та способу життя дітей. Таким чином, збереження і зміцнення здоров'я вихованців, як основне завдання закладу дошкільної освіти, має базуватися на усвідомленому ставленні дитини до свого здоров'я, яке, у свою чергу, має стати системоутворюючим фактором модернізованої фізкультурно-оздоровчої діяльності [5]. Формування здоров'язберігаючих компетенцій починається з моменту народження людини й триває все життя. Основним критерієм здоров'язберігаючої компетенції є стан оптимальної відповідності, гармонії між біологічним, психологічним і соціальним у житті і діяльності людини. Відомо, що для збереження й зміцнення здоров'я необхідні рухова активність, повноцінне харчування, додержання режиму праці. Змушувати дитину вести здоровий спосіб життя неможливо, але прищеплювати, виховувати здоров'язберігаючі компетенції необхідно [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що українські науковці не обходять увагою проблему збереження і зміцнення здоров'я дітей, формування культури здоров'я і навичок здорового способу життя. Проблеми

збереження психічного і фізичного здоров'я дошкільників присвячені роботи І. Беха, О. Кононко, В. Кузьменко, Л. Терещенко та ін.

Ефективність методики формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку залежить від умов її впровадження в навчально-виховний процес. Серед них виділяємо: врахування вікових і психологічних особливостей дітей молодшого, середнього і старшого дошкільного віку; взаємозв'язок організованої навчальної і самостійної діяльності вихованців; використання прикладів здорового способу життя дорослих і дітей тощо. Результат освітньої діяльності багато в чому залежить від вдало дібраних методів навчання дітей, що є способами роботи вихователя, завдяки яким дошкільники засвоюють знання, уміння, навички, розвивають свої пізнавальні здібності.

Метою дослідження є формування навичок здоров'язбережувальної поведінки дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Наразі при побудові освітнього процесу в закладах дошкільної освіти пріоритетною має стати діяльність педагогів з формування у дітей життєвих навичок, що сприяють фізичному, соціальному, психічному і духовному здоров'ю.

Центр фізкультурно-оздоровчої активності залучає старших дошкільників до фізичної культури, допомагає освоювати збереження свого здоров'я. У центрі можна створити спортивний куточок для самостійної рухової діяльності дітей: гімнастична стінка, драбина, дуги, навісні мішені, гойдалки, ребриста дошка, традиційні і нетрадиційні тренажери та обладнання (доріжка здоров'я, кольорові шнури, палички, коні, моталочки, прапорці, хустинки, стрічки, м'ячі, кубики, мішечки з піском, шишки, горіхи, скакалки, обручі тощо); спортивні іграшки та атрибути до рухливих ігор.

Валеологічний куточок: дидактичні ігри, посібники з основ здоров'я; ігровий комплекс «Зелений вогник»: макет з розміткою дороги, іграшкові будинки, макети дерев, набір дорожніх знаків, різні види іграшкового транспорту; фланелеграф з набором дорожніх знаків, площинні будинки, фрагменти вулиць, плакати, настільні ігри; модель світлофора.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, розвивальне-предметне середовище – це сукупність умов, як забезпечують різнобічний розвиток дітей; це система матеріальних об'єктів їхньої діяльності. Створення в закладі дошкільної освіти повноцінного розвивального предметно-ігрового середовища та забезпечення відповідної позиції вихователя в організації діяльності дітей – провідний засіб реалізації завдань сучасного реформування освіти. Адже правильно організоване розвивальне середовище сприяє соціалізації дитини, впливає на всі аспекти її розвитку і здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Булич Е. Г., Муравов І. В. Валеологія. Теоретичні основи валеології: навч. посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 224 с.
2. Кузьменко В. Виховна психологічна ситуація – засіб розвитку індивідуальності. *Дошкільне виховання*. 2007. №9. С. 7-10.
3. Кулик В. Як зберегти здоров'я дітей? *Дефектолог*. 2008. №8. С. 9.
4. Організація оздоровчої роботи в ДНЗ / *Упоряд. Л. А. Швайка*. Харків: Вид. група «Основа», 2011. С. 111- 153.

Рибарчук Я. А.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Падалка О. С.

доктор педагогічних наук, професор,

член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри економіки освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ГРИ

Постановка проблеми. Формування культури спілкування у дітей дошкільного віку є однією з найважливіших науково-педагогічних проблем, що знайшли відображення в теорії та практиці дошкільної освіти. Велика роль у формуванні культури спілкування дітей старшого дошкільного віку належить грі – найважливішому та пріоритетному виду дитячої діяльності у дошкільному

віці. Саме тому, проблема формування культури спілкування дітей дошкільного віку засобами гри набуває все більшої актуальності.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні засади культури спілкування окреслено в працях таких вчених: М. Бахтіна, І. Беха, А. Богуш, А. Мудрика, Н. Побірченко, І. Риданової, В. Сухомлинського, К. Ушинського.

Проблема використання ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку порушена у працях Л. Виготського, К. Зворигіної, О. Кравцової, Г. Кравцова, С. Новосолової, О. Смирнової та ін. Проте, вивчення культури спілкування, саме у дітей старшого дошкільного віку, засобами ігрової діяльності ще не знайшли свого висвітлення у достатньої кількості праць, тому воно потребує детального вивчення та аналізу.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити методику формування культури спілкування у дітей старшого дошкільного віку засобами гри.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження свідчить про те, що культура спілкування – це найважливіша умова задоволеності індивіда відносинами з оточуючими людьми та життям в цілому, необхідна передумова ефективної трудової діяльності, одна з неодмінних умов психічного, емоційного, інтелектуального, соціального розвитку особистості.

В педагогічному розумінні культура спілкування дошкільників, що формується в результаті засвоєння духовно наповненого комунікативного досвіду, є складним особистісним утворенням, яке охоплює знання про способи його реалізації, готовність дотримуватись моральних норм та етикетних приписів, спроможність використовувати й збагачувати вербальний ресурс, продуктивно реалізувати комунікативну поведінку, взаємодіючи з дітьми й дорослими на гуманістичних засадах[1, с. 20-21].

Для формування культури спілкування у старшого дошкільника використовуються різні методи та прийоми. Найбільш сприятливі умови для формування комунікативних умінь створюються за умов провідної діяльності дітей дошкільного віку, а саме – гри.

Освоєння культури спілкування через гру характеризується позитивним ставленням до отриманих навичок, креативним використанням комунікативних умінь у взаєминах з дорослими та однолітками. Формувати навички культури спілкування в дошкільників можна через наступні ігри: рухливі, дидактичні, театралізовані [2, с. 85-86].

Аналіз наукової літератури дав змогу виявити критерії сформованості культури спілкування дітей старшого дошкільного віку, а саме: когнітивний критерій, діяльнісно-мовний критерій, комунікативний критерій. На підставі запропонованих критеріїв визначено рівні сформованості культури спілкування у дітей старшого дошкільного віку: низький, середній та високий. Виходячи з отриманих результатів проведеного нами дослідження, можна зробити висновок, про недостатній рівень сформованості культури спілкування у дітей, що послужило основою для розробки методики з використанням комплексу ігор, яка була спрямована на формування культури спілкування дітей старшого дошкільного віку.

За результатами проведених діагностичних процедур було розроблено методику, яка включала комплекс ігор, спрямованих на формування культури спілкування дошкільників. Ігри застосовувалися в розпорядку дня, у різних видах діяльності в ЗДО: у регламентованій діяльності: програвання проблемних ситуацій, ігри-тренінги; у спільній діяльності вихователя з дітьми: дидактичні ігри, ігри-драматизації; у самостійній діяльності дітей: ігри парами, рольові ігри, ігри-драматизації.

Ми апробували на практиці методику формування культури спілкування у дітей старшого дошкільного віку засобами ігор. Щоб переконатися в ефективності методики, що включала комплекс впроваджених ігор, було проведено зіставну характеристику сформованості рівнів досліджуваної характеристики в експериментальній групі порівняно з констатувальним етапом експерименту. Контрольний етап експерименту підтвердив ефективність проведеної нами роботи. Узагальнення результатів проведених методик показало, що в дітей старшого дошкільного віку експериментальної групи тепер

переважає високий рівень сформованості культури спілкування. У контрольній групі за всіма показниками культури спілкування суттєвих змін не виявлено.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, апробована методика з формування культури спілкування у дітей старшого дошкільного віку засобами гри показала свою ефективність та була продуктивною. Таким чином, рівні сформованості культури спілкування дітей ЕГ значно підвищилися, що і було головною ціллю нашого дослідження. Проведене нами дослідження свідчить про те, що систематична, цілеспрямована робота з використанням можливостей різних ігор в ЗДО, призводить до чітко виражених позитивних результатів: до підвищення рівня сформованості культури спілкування дітей старшого дошкільного віку. Вважаємо, що подальших пошуків потребує формування навичок спілкування дітей у процесі ігрової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Желан А. В. Формування культури спілкування дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Миколаївського національного ун-ту ім. В.О. Сухомлинського. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. 5. С. 20-21.
2. Піроженко Т. О. Ігрова діяльність дошкільника: молодший дошкільний вік. Київ: Генеза. 2016. С. 85-86.

Рудкіна А. М.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Падалка О. С.

доктор педагогічних наук, професор,

член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри економіки освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБОМ НАРОДНИХ КАЗОК

Постановка проблеми. У дітей дошкільного віку потрібно ненав'язливо сформуванати моральні почуття. Потрібно, щоб діти самостійно розуміли, як треба себе поводити у суспільстві та опанували загальнолюдські норми життя.

Аналіз досліджень та публікацій. Питанню формування моральних почуттів дошкільників присвячені роботи А. Богуш, С. Богданової, Л. Божович, І. Бужиної, Л. Висотіної, Т. Гризоглядової, М. Губрієнко, Т. Гуменнікової, В. Кузя, В. Петрової, Л. Пивовар, З. Файчак, А. Фон та ін.

Метою дослідження є визначення особливостей формування моральних почуттів у дітей старшого дошкільного віку засобом народної казки.

Виклад основного матеріалу. Моральне виховання завжди знаходилося у центрі уваги суспільства. У творчій спадщині філософів та педагогів-просвітителів минулого (М. Аркаса, М. Костомарова, Г. Сковороди, І. Франка) ми знаходимо багато цінних ідей морального виховання особистості.

І. Бех наводить таке визначення: «Моральні почуття – це почуття, які відображають стійке ставлення людини до суспільних подій, до інших людей, до самої себе. Його джерелом є спільне життя людей, їхні стосунки, боротьба за досягнення суспільних цілей. Моральні почуття людини формувались у суспільно-історичному житті людей у процесі їхнього спілкування і ставали важливим засобом оцінки вчинків і поведінки, регулювання особистих стосунків» [2, с. 26].

Н. Чернега зазначає, що «до моральних почуттів належать почуття, які виникають при оцінці вчинків людей, аналізі умов життя, вчиненні моральних вчинків. Особливе місце серед них займає почуття обов'язку. Воно базується на досвіді суспільних потреб і необхідності їх задоволення. До моральних почуттів належать також почуття доброзичливості до людей, співчуття, обурення несправедливістю, аморальним вчинком тощо» [4, с. 9].

Виховання моральних почуттів засобами народної казки у дітей старшого дошкільного віку не новітня, але дуже актуальна в наш час методика. Казка відома дітям з раннього дитинства. Важливою рисою казкового епосу є яскраво виражена дидактична спрямованість оповідань. Це своєрідна життєва історія, яка в доступній формі доносить до дітей історичні істини, інформацію про історію життя українського народу. У казках зібрано й збережено все, що варте

уваги нащадків, це своєрідне злиття життєвого досвіду й мрій, реальності й вигадки, що навчає дітей і є скарбницею дидактики.

При зацікавленій роботі дітей над казкою створюються сприятливі умови для розкриття перед ними особливостей цього виду літературної та народної творчості.

До повчальних засобів народних казок належать: алегоричність: в казках звірі, птахи, явища природи розмовляють по-людськи; гіперболізація: в дідову рукавичку вміщається багато дрібних і великих звірів та ін.; ретардація: лисиця тричі вмовляє півня відчинити віконце тощо. Привертають увагу дошкільнят традиційні зачини і кінцівки казок: «Жив собі», «Був собі», «Жили-були», «Вам казка, а мені бубликів в'язка» та ін. Щодо сприйняття казки дітьми, то слід зазначити, що діти дошкільного віку свідомо сприймають казкову умовність і тому чітко відрізняють фантазію від реальності. Вони сприймають фантазію як гру. Для них фантазування має ігрове значення.

Для формування моральних почуттів у дітей старшого дошкільного віку, нами проведені заняття з вивченням народних казок, наприклад, на тему «Мандрі у світ казок». Таке заняття можна провести одне, а можна розробити цикл занять. Через основну тему дітям передаються загальні моральні цінності, стилі поведінки і взаємодії з оточуючими. Дітям буде цікаво послухати про різних казкових, чудернацьких, відважних, хоробрих, добрих та злих героїв, які опиняються у різних пригодах. В основу занять доцільно покласти тезу про те, що народні казки легко сприймаються завдяки своєрідним художнім засобам та гуманістичному спрямуванню.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, для формування моральних почуттів у дітей старшого дошкільного віку було проведено ряд тематичних занять з вивчення народних казок та використанням ігрових засобів роботи. Використання на заняттях народних казок як основи для теоретичного і практичного матеріалу дало позитивні результати у формуванні моральності дітей. Дошкільники на прикладі казкових героїв навчились товаришувати, допомагати, співчувати та ін.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Державний стандарт дошкільної освіти нова редакція від 12.01.2021 р. №33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Бех І. Виховання особистості: Сходження до духовності : наук. видання. Вид. 2. Київ: Либідь, 2015. 272 с.
3. Міронова Н. Вплив казки на особистість дитини. *Дошкільне виховання*. 2017. №5. С. 12-13.
4. Чернега Н. Морально-етичне виховання дітей дошкільного віку. Адаптована програма щодо морально-етичного виховання дітей дошкільного віку. Сквира: Джерело, 2019. 40 с.

Рябцева А. О.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Падалка О. С.

доктор педагогічних наук, професор,

член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри економіки освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні існує проблема погіршення здоров'я дітей, що пов'язано з негативним впливом екологічних факторів, генетичними проблемами, чинниками середовища. Зважаючи на це, гостро постає проблема цілеспрямованого виховання свідомого ставлення дітей старшого дошкільного віку до власного здоров'я та формування у них необхідних навичок здорового способу життя (надалі ЗСЖ). Цілеспрямоване формування основ ЗСЖ в практиці закладів дошкільної освіти повинно забезпечити ціннісне ставлення дітей до власного здоров'я, його збереження та

укріплення, а це є запорукою міцної і здорової нації, яка здатна успішно вирішувати нагальні проблеми українського суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню питань формування ЗСЖ дітей дошкільного віку присвячені праці таких науковців, як В.П. Горащук, І.В. Козубовська, Р.В. Козубовський, О. В. Шелевер та ін.

Окремі питання формування ЗСЖ у дітей дошкільного віку знайшли відображення у теоретичних положеннях і працях методичного характеру (Т.К. Андрющенко, Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Л.В. Калуська, Н.В. Левінець, Л.В. Лохвицька та ін.).

Метою дослідження є визначення особливостей формування основ здорового способу життя у дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Сучасні заклади дошкільної освіти мають створити таке середовища, яке б передбачало розвиток здорових дітей, формування в них свідомого ставлення до власного здоров'я, оволодіння навичками ЗСЖ. Здоровий спосіб життя – це діяльність, яка спрямована на формування і збереження, зміцнення та відновлення здоров'я людей, як умови й передумови здійснення, розвитку інших сторін і аспектів способу життя [1, с. 4]. Щодо дітей дошкільного віку не можна однозначно сказати, що вони свідомо можуть дотримуватися правил ЗСЖ, однак варто намагатися прищепити їм свідоме ставлення до свого здоров'я та прагнення його зберігати й укріплювати, знайомити дошкільників із заходами, які допомагають в цьому.

У дошкільному віці створюються оптимальні умови для формування основ ЗСЖ у дітей, що обумовлено їхніми психофізіологічними властивостями, зокрема: інтенсивним розвитком образних форм пізнання світу, що вказує на готовність до оволодіння інформацією про ЗСЖ; діяльність дошкільників уже починає підпорядковуватися мотивами, які активно розвиваються і вдосконалюються; також відбуваються якісні зміни в емоційно-вольовій сфері дітей [2, с. 14].

Ключовим напрямом формування ЗСЖ у дітей старшого дошкільного віку є активізація їх рухової діяльності, що сприятливо впливає на організм,

який формується. Отримуючи в процесі занять фізичною культурою інформацію про необхідність правильного рухового режиму, діти мають змогу усвідомити значення виконуваних рухів, і залежно від якості сприймання цієї інформації, вони докладають більших або менших зусиль для виконання певного руху [3].

Для визначення особливостей сформованості основ ЗСЖ у дітей старшого дошкільного віку було проведено педагогічний експеримент. Результати експерименту показали, що в дітей значно підвищилися знання про здоров'я і здоровий спосіб життя, вони активніше пояснювали важливість здоров'я для людини, потребу дотримання правил ЗСЖ, виявляли інтерес до свого здоров'я та діяльності з його зміцнення та збереження. Це підтверджує високу ефективність впровадження методики формування основ ЗСЖ у дітей старшого дошкільного віку, та дозволяє рекомендувати розроблену та апробовану методику формування основ ЗСЖ у дошкільників до використання в практиці вихователів закладів дошкільної освіти з вихованцями старших груп.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, здоровий спосіб життя визначається як діяльність особистості, спрямована на зміцнення і розвиток здоров'я. особливостей формування основ здорового способу життя у дітей старшого дошкільного віку. Особливостями формування основ здорового способу життя у дітей старшого дошкільного віку є, фізична активність, дотримання режиму дня, раціональне харчування, позитивні емоції, контроль за станом здоров'я з боку дорослих та вживання необхідних заходів з його збереження і зміцнення.

Список використаних джерел:

1. Горащук В. П. Теоретичні і методологічні засади формування культури здоров'я школярів автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Харків, 2004. 40 с.
2. Козубовська І. В., Козубовський Р. В., Шелевер О. В. Формування здорового способу життя дошкільників у дитячих будинках. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal)*. 2020. Вип. 5(57). С. 14-18.
3. Хлус Н. О. Здоровий спосіб життя майбутніх вихователів як умова успішної міжособистісної професійної взаємодії. URL: <https://www.sworld.com.ua/simpoz9/50.pdf>.

Савлук Г. І.
аспірантка
спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» (дошкільна педагогіка)
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

Науковий керівник: **Цветкова Г. Г.**
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
м. Київ, Україна

СУЧАСНИЙ КЕРІВНИК ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: НОВИЙ ПОГЛЯД

Постановка проблеми. Становлення цілісної особистості – це довгий шлях відкриттів, щирості й хоробрості, який ми проходимо в інтеграції й гармонії з собою та із зовнішнім світом, накопичуємо рівень гнучкості й свободи, щоб стати тим, ким хочемо бути у подальшому житті.

Освіта покликана формувати особистість, індивідуальність, яка зможе жити в умовах виклику часу. Сучасному керівнику закладу дошкільної освіти необхідний великий запас складних управлінських рішень та практико-орієнтованих умінь і навичок для організації та моніторингу освітнього процесу, фінансово-господарської діяльності, харчування та оздоровлення дітей, психологічної і медичної служби.

Аналіз досліджень і публікацій. Науковці Л. Балабанова, К. Крутій, О. Кузьмін, Н. Мала, Н. Маковецька, О. Мельник, І. Процик, Л. Пшенична, О. Саврук, Г. Цветкова, Кауфман Скотт розглядають керівника як творчого управлінця, організатора, менеджера.

Окреслена проблема певною мірою визначається в працях сучасних українських учених, а саме: актуалізація функцій управління керівниками закладів дошкільної освіти (К. Крутій, Н. Маковецька, Г. Цветкова та ін.).

Метою дослідження є розкриття сутності поняття «сучасний керівник» та обґрунтування його трудових функцій у закладі дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Актуальною проблемою дошкільної освіти, яка вивчається багатьма дослідниками-науковцями (Л. Балабанова, Л. Пшенична, О. Саврук, Кауфман Скотт) є сутність поняття «сучасний керівник».

Л. Пшенична трактує, що сучасний керівник – це психолог, який прагне вислухати колег, налаштований на прийняття пропозицій, ентузіаст, який бачить перспективу розвитку закладу на кілька років уперед, виходячи з наявних умов і ресурсів [4].

О. Саврук розкриває стилі керівництва, сутність та характерні риси, а саме: керівництво – це вид управлінської діяльності, формування методів менеджменту та їх трансформацію в управлінські рішення шляхом використання комунікацій [5].

Л. Балабанова обґрунтовує управлінську діяльність сучасного керівника закладу дошкільної освіти як цілеспрямовану активну взаємодію директора і всіх учасників педагогічного процесу щодо його упорядкування та переходу у новий якісний стан. Саме такий підхід вимагає від нього пошуку колегіальних, демократичних методів у роботі з кадрами тощо [2].

Кауфман Скотт уважав, що невід’ємним елементом розвитку керівника є гнучкість у здійсненні цілей і прагнень. Мета надає сил, допомагає зорганізуватися та слугує основним джерелом сенсу й значущості [3].

Таким чином, враховуючи вище зазначений аналіз наукового доробку, з’ясовуємо, що сучасний керівник – це творча, професійно підготовлена, високоморальна особистість, яка виконує з працівниками певну діяльність, перебуває в безпосередніх контактах з ними щодо вирішення поставлених завдань, умілий організатор і наставник [6].

У професійному стандарті «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» визначено трудові функції для директора ЗДО, які ми розглянемо як стратегічний розвиток закладу дошкільної освіти; організація здорового, безпечного, розвивального, освітнього середовища; управління закладом дошкільної освіти; лідера, який вміє взаємодіяти з партнерами [1].

Стратегію закладу дошкільної освіти окреслено як цілеспрямовану спільну діяльність адміністрації та педагогічного колективу на підвищення

якості освіти; здійснення місії закладу та досягнення її цілей; комплексний план діяльності закладу, який розробляють на основі творчого науково обґрунтованого підходу (річний план ЗДО); внутрішній аналіз та моніторинг освітнього процесу ЗДО.

Сучасний керівник уміє проєктувати і аналізувати ефективність організації освітнього простору; створювати безпечне середовище для дошкільників та нешкідливі умови праці колективу.

Директор ЗДО ефективно управляє закладом дошкільної освіти – інноваційний, високопрофесійний, духовний, гуманний. Справедливість та об'єктивність у стосунках із працівниками закладу, сприяє підвищенню продуктивності праці, вияву творчості, нового ставлення до форм і видів ефективної діяльності та праці.

Керівник – це лідер, який здатний до самопрезентації та презентації діяльності закладу, швидко реагує на зміни під час професійної діяльності, вміє врегульовувати конфлікти.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, сучасний керівник – це особистість, яка зосереджується на найбільш актуальних завданнях; свідомо планує дії та тримає в оперативній пам'яті кілька джерел інформації; уміє ставити цілі, конкретизувати їх у вигляді завдань, проєктувати і планувати та організовувати освітній процес, діагностувати, аналізувати, здійснювати моніторинг і ухвалювати управлінські рішення; володіти собою, бути готовим до саморозвитку, мати творчий підхід та навички керівника, розумітися в управлінській праці, вирішувати проблеми та здатний формувати колектив.

Список використаних джерел:

1. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти», затверджений Міністерством економіки України Відповідно наказу №620-21 від 28.09.2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijnij-standart-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
2. Л Балабанова, О Сардак. Організація праці менеджера. Підручник. 2-ге видання, перероб. та доп. Київ: ВД «Професіонал», 2007. 416 ст.
3. Кауфман Скотт. За межами піраміди потреб. Новий погляд на самореалізацію / пер. з англ. Анна Марховська. Київ: Лабораторія, 2021. 432 с.
4. Пшенична Л. Керівник навчального закладу: навч. посіб.. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 520 с.

5. О. Саврук Стилі керівництва: сутність та характерні риси / Держава та регіони, №8 2009. С. 387-393.

6. Savluk, H., Dovbnia, S., Tsvietkova, H., Olefirenko, T., Voityuk, I. (2022). Reshaping the preservice preschool teachers' curriculum to give the emphasis to the managerial domain. European Journal of Educational Research, 11(3), 1273-1287. URL: <https://doi.org/10.12973/eujer.11.3.1273>

Саврій Ю. Ф.

*доктор філософії, викладач
кафедри педагогіки, психології та фахових методик
КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж
імені Михайла Грушевського»,
м. Бар, Україна*

ВНЕСОК С. РУСОВОЇ В ОРГАНІЗАЦІЮ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗМІСТУ

Постановка проблеми. Сьогодні однією із стратегічних цілей розвитку вищої освіти України є інтеграція у європейський і світовий освітній простір з урахуванням національних інтересів. Залучення нашої країни до процесів європейської та євроатлантичної інтеграції відкриває широкі можливості для розвитку та оновлення усіх складових системи освіти.

Поряд із вищезазначеним помічаємо, що російська агресія проти України, частково продиктована відсутністю бажання визнавати українську національну ідентичність та обраний європейський курс, породжує глибокий інтерес до історії та культури, піднімає питання збереження і дослідження духовної спадщини української держави.

Звертаючись до національної спадщини минулого серед плеяди педагогів і психологів, які зробили вагомий внесок у розвиток освіти взагалі і дошкільної зокрема, а також наукової психологічної та педагогічної думки в Україні, особливе місце займає Софія Федорівна Русова. Видатний педагог і громадська діячка України, вона увійшла в історію українського народу, насамперед, як творець та провідник національної системи освіти і виховання, концепції дошкільного виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перші дослідження участі прогресивної інтелігенції в розбудові системи дошкільної освіти в дореволюційні часи відбулося на початку 90-х рр. ХХ ст. У цей час з'являються праці О. Балицької, Л. Вовк, Г. Груць, С. Золотухіної, Т. Коломієць, Н. Побірченко, О. Попової, О. Сухомлинської, М. Стельмаховича, Н. Туренко, Н. Якушко та ін.

Дослідженню педагогічної діяльності С. Русової присвячені праці українських педагогів, зокрема, проблеми освіти дорослого населення висвітлені у монографічній праці Л. Вовк. Педагогічну концепцію дошкільної педагогіки досліджували Н. Маліновська, О. Пшеврацька, В. Сергєєва. О. Сухомлинська дослідила роль С. Русової в історії української педагогіки. Окремі напрями педагогічної діяльності просвітительки досліджували також О. Губко, Н. Дичек, О. Локшина, О. Лахтадир, М. Мельничук, Г. Міленіна, О. Таран, О. Фролова та ін. Громадсько-політична та культурно-просвітницька робота стала предметом дослідження Л. Гонюкової і Г. Груць.

Метою дослідження є розкриття ролі С. Русової у формуванні національної системи освіти та ідеї українського дитячого садка.

Виклад основного матеріалу. У першій половині ХІХ ст. в Україні, з метою вирішення важливих проблем суспільного життя, яким уряд не приділяв належної уваги, свідомі верстви населення почали створювати свої громади, неурядові організації, товариства найрізноманітніших напрямів. Зокрема, суспільне дошкільне виховання бере початок із закладів для сиріт і безпритульних дітей, що створюються на громадські кошти такими товариствами. Перші приватні дитячі садки з'являються у Полтаві, Миколаєві, Одесі. У 1871 році С. Русова разом із старшою сестрою Марією відкрили у Києві перший приватний дитячий садок.

У 1907 р. на базі Київського товариства сприяння вихованню й захисту дітей виникає Київське товариство народних дитячих садків, яке очолювала Н. Лубенець. Його діяльність була спрямована на розвиток дошкільного виховання, відкриття народних дитячих садків для дітей бідноти, притулків для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячих

майданчиків, моральну й матеріальну підтримку колишніх вихованців дитячих садків, а також безпритульним дітям [1, с. 130].

Національну освіту С. Русова вважає головною умовою становлення та розвитку як нації, так і держави. Обстоюючи важливість для держави національної системи освіти, опрацьовуючи концепцію національного дошкільного виховання і школи, С. Русова разом з тим постійно залучає до аналізу і використання найкращі здобутки світової наукової думки і практики (О. Декролі, Д. Дьюї, М. Монтезорі, Ф. Фребель та ін.) та на їх основі формує власну ідею українського дитячого садка. Відтак, педагог зазначала, що «дитячий садок – це установа цілком самостійна, яка має свою власну, незалежну, високу цінність, оскільки дошкільне виховання дає дітям найкращі засоби, щоб прожити вік у найбільш сприятливих для їх розвитку умовах..., навчаючись шанувати громадянство» [2, с. 75].

Оцінюючи внесок С. Русової у розвиток педагогічної думки, О. Сухомлинська підкреслює сучасність думок і поглядів С. Русової. Вона пише: «Прислухаймося ж до неї, котра, висуваючи на перше місце своє, національне, народне, толерантно, уважно й неупереджено ставилась до чужого, пропагувала, переносила на національний ґрунт те, що видалося їй корисним, значущим для розвитку науки, освіти, культури» [2, с. 56].

Вважаємо, що розв'язання проблем культури й освіти генерується переважно через широке використання національних цінностей, традицій, звичаїв, прогресивного досвіду минулого; відродженню та впровадженню ідей видатних особистостей української нації. Серед таких особистостей Софія Русова, наукова, педагогічна та громадсько-просвітницька діяльності якої відіграли значущу роль у формуванні системи освіти та ідеї українського дитячого садка національного змісту.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, видатна українка С. Русова, що стояла у витоків просвітительського руху, розробила власну педагогічну теорію і практику дошкільного виховання, концепцію національної освіти і нової школи. Педагогічні праці С. Русової – це не тільки історія педагогічної і психологічної думки, а й цілком сучасний погляд на

проблему дошкільної освіти, визначення її цілей, завдань, основних принципів побудови змісту, форм і методів організації освіти дітей дошкільного віку, що сформовані на основі української народної педагогіки.

Вивчення праць С. Русової з теорії і практики дошкільного виховання є здобутком історії української педагогічної думки і водночас є актуальними для розв'язування проблем організації сучасної дошкільної освіти європейського рівня. Перспективи подальших пошуків вбачаємо у дослідженні шляхів впровадження у практику роботи закладу дошкільної освіти педагогічних ідей Софії Русової.

Список використаних джерел:

1. Денисюк О. М. Роль просвітницьких товариств та громадських організацій кінця ХІХ-початку ХХ ст. у попередженні бродяжництва та бездоглядності дітей. *Український соціум*. 2003. №1 (2). С. 129-136
2. Якименко С. І. Педагогічні ідеї Софії Русової та Марії Монтесорі: порівняльний аналіз: монографія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 296 с.

Скуратівська М. М.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Падалка О. С.

доктор педагогічних наук, професор,

*член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри економіки освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Проблема адаптації дітей раннього віку до умов закладу дошкільної освіти виникла дуже давно, з початку існування закладів дошкільних і дотепер вона залишається актуальною в реаліях ХХІ століття. У Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти одним із основних завдань визначено збереження та

зміцнення фізичного, психічного й духовного-морального здоров'я дитини. Досить складним для дітей раннього віку є перший етап суспільного життя дитини адже він пов'язаний з пристосуванням до нових умов, нових форм співжиття з однолітками, нового режиму, нових знайомств та відносин з дорослими.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень та публікацій показує, що більшістю науковців було розглянуто фактори фізіологічного характеру процесу адаптації (А. Белов, Ю. Бяловський, Л. Дика, С. Шапкін), а також індивідуально-психологічні особливості дитини (Т. Гурковська, Л. Дика, В. Іллічова, А. Фурман, С. Шапкін). Соціально-психологічні умови аналізуються лише з позиції своєрідності нового соціального середовища, в яке потрапляють діти раннього віку (М. Безруких, Н. Дубровінська, А. Захаров, Є. Сазонова, Н. Шкляр).

Над проблемою адаптації, її видів та рівнів працювали такі науковці: П. Анохін, Н. Ватутіна, В. Войтко, А. Налчаджян, Г. Царегородцев та інші. В наукових працях Т. Алексєєнко та В. Постового досліджено вплив особливостей виховання в сім'ї на адаптацію дитини.

Метою дослідження є аналіз й обґрунтування засад процесу адаптації дітей раннього віку до умов закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Процес адаптації дітей раннього віку до умов закладу дошкільної освіти зазвичай визначається їх вступом до закладу, тому це є насамперед процесом, а також результатом координації дитини з довкіллям закладу дошкільної освіти, акліматизацією до нових умов, до організації нових відносин з однолітками та педагогами, встановлення адекватності поведінки відповідно до правил і норм, які є чинними в групі.

Опираючись на наукові дослідження можна зазначити, що процес адаптації є досить вагомою ознакою онтогенетичного розвитку дітей раннього віку.

Соціально-психологічна адаптація зводиться до взаємного пристосування дітей шляхом прийняття норм, ролей, форм та способів взаємодії в певних ситуаціях [1].

Науково підтверджений, той факт, що у дітей раннього віку адаптація до умов закладу дошкільної освіти є важкою, тривалою та досить часто супроводжується різноманітними хворобами. На період адаптації у дітей відбувається дозрівання психічних процесів, фізичний розвиток інтенсивно розвивається. Перебуваючи на певному етапі становлення, діти можуть бути схильними до емоційних коливань та зривів. Зміна звичних умов середовища у дітей та необхідність створення нових форм поведінки вимагає від дитини старань та викликає появу стадії напруженої адаптації. Наскільки емоційно дитина підготовлена в сім'ї до вступу в заклад дошкільної освіти залежить подальший її розвиток та тривалість процесу адаптації, який може коливатися від декількох тижнів, а іноді аж до півроку [4].

Основними напрямками роботи педагога з дітьми в період адаптації є:

- зняття психічного та емоційного напруження у дитини;
- встановлення емоційного контакту з дитиною;
- знайомство дитини з умовами ЗДО;
- зближення сім'ї та закладу дошкільної освіти;
- допомога дитині у встановлення адекватних стосунків з однолітками

[2; 3].

Важливим завдання вихователя є правильна організація будь-якої діяльності дітей. Від педагогічної майстерності, вміння прийти на допомогу, аналізування й враховування індивідуальних особливостей характеру і темпераменту кожної дитини, її потенційних можливостей залежить успіх усієї виховної роботи та адаптаційного процесу.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, можемо зробити висновок, що адаптація це процес який завжди був і є важким періодом для дітей, батьків та педагогів, і якщо враховувати специфіку процесу адаптації, то можна не лише відшукати вірний підхід до дитини, але також сформувати перші сходинки для майбутньої соціалізації особистості.

Список використаних джерел:

1. Выготский Л. С. Вопросы детской психологии: СОЮЗ. 2012. 224 с.
2. Гураш Л. Кто поможет малышку. *Дошкільне виховання*. 1999. №3. С. 5-7.

3. Гурковська Т. Проблеми раннього віку. *Дошкільне виховання*. 2001. №12. С. 23.
4. Стреж Л. Сходінки до адаптації дітей раннього віку. Київ: *Шк. світ*, 2009. 128 с.
5. Прибора Т. Індивідуальний підхід до дітей дошкільного віку з різними видами адаптації у ДНЗ. 2013. №44. С. 180-185.

Стоян І. Є.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Ходунова В. Л.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Постановка проблеми. Важлива роль у правовій соціалізації молодого покоління належить їх адаптація до суспільно-правових норм і цінностей, формування гуманістично зорієнтованої, законослухняної особистості з розвиненим правовим світоглядом, громадянськими якостями, почуттям власної гідності, поваги до закону, відповідального ставлення до прав і свобод інших людей. У зв'язку з цим особливого значення набуває правове виховання дітей дошкільного віку, коли закладається фундамент громадянськості, моральності, правової вихованості, від ефективності яких залежить результативність процесу становлення відповідального громадянина країни. Доцільність ознайомлення дітей із моральними і правовими нормами саме у дошкільному віці пояснюється їхньою сенситивністю до формування ціннісного ставлення до морально-правових явищ, оцінки морально-правових ситуацій, вироблення навичок і формування готовності до правомірної поведінки.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить про значний інтерес учених до проблеми правового виховання дітей дошкільного віку (В. Дубровський, Г. Давидов, В. Квасов, І. Котюк, В. Оржиховська, М. Подберезський, О. Пометун, Т. Ремех, Л. Твердохліб, Н. Ткачова, М. Фіцула, М. Щербань та ін.) свідчить про підвищений науковий інтерес до пошуку ефективних засобів правового виховання дітей дошкільного і шкільного віку.

Метою дослідження є визначення напрямків сумісної роботи батьків і педагогів щодо формування ціннісного ставлення до морально-правових норм у дітей та вироблення навичок і формування готовності до правомірної поведінки дітьми.

Виклад основного матеріалу. У Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді наголошується, що «серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу (patria) як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін» [1]. Пріоритетними напрямками, що потребують особливої уваги, в Концепції визначено такі:

- повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);
- участь у громадсько-політичному житті країни;
- повага до прав людини;
- верховенство права;
- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;
- рівність всіх перед законом;
- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

За дослідженнями Г. Задорожньої, «моральні вимоги ширше правових, вони засуджують будь-які прояви нечесності, неправди, тоді як правові норми лише найбільш шкідливі їх прояви в стосунках між людьми, між особистістю і державою» [2, с. 12]. За думкою вченої, правове виховання дітей має триєдину мету і передбачає: 1) формування уявлень про права і закони, підвищення їхньої правової грамотності, розуміння необхідності дотримання норм цих законів, що сприятиме розвитку почуття власної гідності, поваги до себе, своїх батьків, до інших людей, формуванню правильного «правового» спілкування з іншими дітьми, спроможності захистити себе з правової позиції; 2) формування правової свідомості як сукупності правових уявлень, поглядів, переконань, почуттів, які визначають ставлення особистості до вимог законів і регулюють поведінку в конкретній правовій ситуації; 3) формування правомірної поведінки, негативного ставлення до фактів правопорушень і злочинів, що дозволить дитині аналізувати власні вчинки і поведінку інших дітей і дорослих.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Для правового виховання дитини важливу роль відграє сім'я. Заклад дошкільної освіти –перша ланка неперервної системи правового виховання і освіти дітей, які продовжує початкова школа. Тому важливим завданням, які мають вирішувати педагоги дошкільної та початкової освіти є формування у дітей уявлень про свої права і обов'язки, про правила і закони, формування їхньої правової свідомості, морально-правових якостей дітей, правоправної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL: mon.gov.ua/usi.../nacionalno-patriotichne-vihovannya/.
2. Задорожня Г. С. Сенситивність в аспекті формування ціннісного ставлення до морально-правових норм у дітей. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Київ: ЦДПУ, 2014. Вип. 204. С. 125-129.

Топалова М. Б.
аспірантка
спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» (дошкільна педагогіка)
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

Науковий керівник: **Довбня С. О.**
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ВПЛИВ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Стартовою платформою особистісного розвитку дитини є навички оволодіння грамотним зв'язним мовленням. Театралізована діяльність, сприяє розвитку мовлення, емоційно-вольової сфери, комунікативних навичок і розвитку дитини в цілому.

Актуальність цієї проблеми полягає в тому, що діти отримують модель правильного, красивого, емоційно забарвленого зв'язного мовлення, насиченого влучними образними виразами, фразеологізмами, вживають різні типи зв'язних висловлювань для вирішення конкретних ігрових комунікативних ситуацій (міркування, пояснення, відтворення діалогів) тощо.

Аналіз досліджень і публікацій. Численні наукові праці (Л. Артемова, Р. Жуковська, Ю. Косенко, Т. Маркова, В. Ядешко та ін.) присвячено проблемі театралізованої діяльності як творчій, синкретичній за своєю природою діяльності, що спонукає особистість до виконання творчих завдань і театралізації творів із залученням різних видів мистецтва.

Низка досліджень вітчизняних психологів (Л. Виготський, О. Запорожець, О. Леонт'єв) присвячена проблемі мовленнєвого розвитку у процесі театралізованої діяльності є провідним видом мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.

Розвиток мовлення дітей дошкільного віку засобом театральної діяльності досліджували: Т. Апляс, А. Богуш, Н. Водолага, Н. Гавриш, Н. Луцан, Н. Коньоса, Н. Потіпко та ін.

Метою дослідження є визначення впливу театралізованої діяльності у роботі з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного.

Виклад основного матеріалу. Дошкілля – це період гри, під час якого дитина пізнає навколишній світ, закони суспільства та вчиться будувати взаємини з оточуючими.

Театралізована діяльність є ефективним засобом розвитку мовлення старших дошкільників, яка через призму практичних дій надає дитині таке:

- приклади правильного, красивого, емоційно забарвленого мовлення, насиченого влучними образними виразами. Вживання різних типів зв'язних висловлювань для вирішення конкретних ігрових комунікативних ситуацій (пояснення, відтворення діалогу);

- мовлення стає зрозумілішим, виразнішим. У процесі взаємодії у підготовці у дітей розвивається зв'язне мовлення.

Театралізована діяльність позитивно впливає на емоційну сферу дитини, акумулюють життєву мудрість та оптимізм.

Л. Артемова розрізняє театралізовані ігри залежно від виду гри та специфічного сюжетно-рольового змісту. Вона розподіляє на режисерські ігри та ігри-драматизації. При режисерських іграх на дитину покладається роль режисера та головний актор. При гри-драматизації акторами, сценаристами та режисерами виступають діти дошкільного віку, які при взаємодії домовляються між собою про розподіл ролей. [2, с. 118].

А. Богуш акцентує на тому, що театралізована діяльність – один з компонентів художньо-мовленнєвої діяльності, засіб розвитку гарного, образного літературного мовлення, що дає дитині змогу виразити свої емоції, ставлення до літературного образу, ввійти в роль казкового персонажа, самотійно.

За А. Кравченко, розглядаємо види театралізованої діяльності, а саме: розігрування та перегляд сценок, міні вистав, які діти дошкільного віку

самостійно вигадують; інсценування картин відомих художників; імпровізація; робота з ляльковим театром, за допомогою ляльок-маріонеток розігрування імпровізаційної вистави.

У дітей старшого дошкільного віку ігри відрізняються більш багатоплановими характеристиками героїв. У дітей виникає великий інтерес виготовлення ляльок, масок, декорацій, афіш, тощо.

У процесі підготовки та показу вистави в дітей розвивається зв'язне мовлення, яке має емоційно забарвлений характер та передбачає широке вживання вербальних та невербальних засобів виразності (адже під час відтворення художньо-мовленнєвих сюжетів діти засвоюють норми мовлення у її найвищому прояві). Таким чином, такий комплексний підхід до театралізованої діяльності розвиває мовлення та виховує здатність дитини до самовираження та самопізнання стає джерелом позитивних емоцій.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, серед складових розвитку дитини дошкільного віку особливе місце займає саме процес формування мовлення. Саме завдяки напочатку театралізованим іграм, а потім колективній театралізованій діяльності у дошкільника виникає бажання наслідувати (грати) героя та у процесі роботи збагачується словниковий запас.

Список використаних джерел:

1. Шершова Ю.С. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку засобами театралізованої діяльності. URL: <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-movlenna-ditej-doskilnogo-yiku-zasobami-teatralizovanoi-dialnosti-345077.html>
2. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Волощук В. О., 2017. 163 с.
3. Кондратець І., Довбня С., Топалова М. Формування глядацької та виконавської культур у дітей старшого дошкільного віку: змістовий контекст театрального образотворення. Педагогіка і психологія постмодернізму: цінності, компетентності, діджиталізація: колективна монографія / за наук. ред. проф. Цветкової Ганни. Aergen: Heilberg IT Solutions UG (haftungsbeschränkt) InterGING Verlag, 2021. С. 255-277.

Федорова С. О.
аспірантка
спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» (дошкільна педагогіка)
Київського університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Формування стосунків у дітей старшого дошкільного віку із оточуючими, заснованими на моральних засадах гуманізму, є дуже актуальною темою в теорії та практиці виховання сучасного підростаючого покоління. Наше суспільство будує ці стосунки на основі дружньої співпраці, взаємоповаги, уважного ставлення до людей та взаємопідтримки. Дошкільний вік характеризується закладенням основ соціального та громадянського виховання дітей, формуванням орієнтирів їх розвитку та успішної соціальної адаптації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику формування соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного віку вивчали О. Байєр, О. Безсонова, О. Брежнева, Н. Гавриш, Л. Загородня, О. Косенчук, О. Корнеєва, Г. Лисенко, Н. Левінець, М. Машовець, І. Мордоус, С. Нерянова, Т. Піроженко, О. Половіна, О. Рейпольська, А. Шевчук та інші.

Метою дослідження є аналіз комунікативної компетентності як засіб формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Соціально-громадянська компетентність дитини старшого дошкільного віку розвиваються в багатьох видах діяльності: в ігровій, комунікативній, художньо-естетичній, пошуковій та ін. [1, с. 3].

Результат формування соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного віку свідчать про наявність у дитини ціннісного

ставлення до себе, своїх прав і прав інших людей, наявність уявлень про правила і способи взаємодії з членами сім'ї, однолітками, іншими людьми. Уміння користуватися ними свідчить про безоцінне ставлення та повагу до культурної спадщини українців, представників різних національностей і культур [2, с. 16].

Комунікативна діяльність у контексті формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку передбачає [3, с. 145-146]:

1) емоційно-ціннісне ставлення: сприяння усвідомленню етики людських стосунків, вміння орієнтуватися у відмінностях людей, заохочувати повагу до прав інших і готовність прийняти індивідуальні відмінності; підвищення обізнаності про важливість всього, що стосується прав дітей/індивідів у суспільному житті; виховання людяності, справедливості, готовності сприймати погляди інших/дітей; формування самоповаги та вміння представляти український народ;

2) сформованість знань: зміцнення словникового запасу дітей та формування вміння вербалізувати основні поняття, пов'язані із суспільним життям; розуміння прав людини/прав дитини та необхідності їх захисту; формування базових знань про суспільні явища, події, стосунки, способи мирної та конструктивної взаємодії; розвиток розуміння переваг мирного вирішення конфліктів; сприяння свідомому набуттю культури спілкування з однолітками та дорослими; формування відкритості до спілкування та взаємодії з представниками різних національностей та культур;

3) сформованість життєвих навичок: формування доброзичливих стосунків у різних сферах життя, формування вміння активно взаємодіяти з дітьми та спілкуватися з дорослими; формування вміння визначати цінність демократії на рівні можливостей у шкільному віці (відповідальність, уміння висловлювати свою думку та приймати думку інших, уміння вирішувати конфлікти шляхом діалогу, слухати та спостерігати); вправляти у вживанні ввічливих слів: прохання, подяка, хвала; розвивати вміння поважати

співрозмовників, уважно слухати, відповідати на запитання, контролювати емоції, шукати та/або надавати допомогу колегам і знайомим; отримувати задоволення від допомоги іншим; формування вміння дотримуватися правил і методів міжособистісних стосунків у соціальному просторі;

4) участі батьків передбачає: навчання ідентифікації себе з певними соціальними ролями, такими як дочка/син, брат/сестра, онука/онук, друг/подруга, і діяти відповідно; демонструвати базові навички емоційної саморегуляції, вираження емоцій за допомогою мови, міміки та жестів; формування уявлень про правила і методи міжособистісної взаємодії членів сім'ї та інших осіб; надання можливості брати участь у встановленні та прийнятті правил сімейного співіснування; моделювання життєвих ситуацій для розвитку бажання дітей брати активну участь у демократичному процесі в дитячому садку, громаді та суспільстві.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, доцільно зауважити, що комунікативна діяльність виступає важливим засобом формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку. Однак, у перспективі подальших досліджень важливо розглянути практичний аспект формування соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного віку у контексті впливу на цей процес комунікативної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Косенчук О. Дитина в соціумі. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*. 2021. №4. С. 3-8.
2. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 р. №33. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
3. Косенчук О. Г. Формування соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного віку. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. Випуск 32. С. 138-155.

Фурсова А. С.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Цвєткова Г. Г.

доктор педагогічних наук, професор,

*завідувач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ АВТОРСЬКОЇ КАЗКИ

Постановка проблеми. Соціально-економічні перетворення у суспільстві диктують необхідність формування творчо активної особистості, що має здатність ефективно та нестандартно вирішувати нові життєві проблеми. У зв'язку з цим перед закладами дошкільної освіти (надалі ЗДО) постає важливе завдання розвитку творчого потенціалу підростаючого покоління, що, своєю чергою, потребує вдосконалення освітнього процесу з використання авторського казкового матеріалу. Сучасне суспільство стало порушувати питання творчому вихованні та розвитку особистості, у зв'язку з чим, виникає особлива необхідність у використанні засобу авторської казки.

Аналіз досліджень і публікацій. Особливості розвитку дитячої творчості у середовищі закладів дошкільної освіти досліджено у працях Г. Беленької, І. Біла, О. Гевко та ін. Серед дослідників, коло наукових зацікавлень яких свого часу торкалися авторської казки – О. Білан, О. Василевська О. орлова, В. Грищук, Ю. Демків, В. Кизиловой, Л. Перхун, Л. Калуцька, Н. Хараман та ін.

Метою дослідження є аналіз проблеми розвитку творчості дітей середнього дошкільного віку засобом авторської казки.

Виклад основного матеріалу. Дошкільна освіта – це рівень освіти, який дитина здобуває у ЗДО, сім'ї або за допомогою фізичної особи в результаті

послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння Базового компонента дошкільної освіти, який передбачає: формування основ соціальної адаптації та життєвої компетентності дитини; виховання елементів природо-доцільного світогляду, розвиток позитивного емоційно-ціннісного ставлення до довкілля; утвердження емоційно-ціннісного ставлення до практичної та духовної діяльності людини; розвиток потреби реалізації власних творчих здібностей. Законодавство України про дошкільну освіту базується на Конституції України і складається із Закону України «Про освіту», Закону України «Про дошкільну освіту», інших нормативно-правових актів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [2].

Поняття «творчість» має багато підходів щодо його визначення. Родовим компонентом, що визначає творчість, є діяльність. У спеціальній науковій літературі [2; 3] творчість найчастіше визначається як процес діяльності, наслідком якого є створення якісно нових матеріальних і духовних цінностей, які мають суспільну та особистісну значущість. Водночас, творчість – це здатність людини створювати з наявного матеріалу дійсності на основі пізнання закономірностей об'єктивного світу нову реальність, що задовольняє різноманітні суспільні та особистісні потреби [1, с. 279].

Творчість дитини, має визначатися, розкриватися і розвиватися в процесі спеціально організованого навчання і виховання дошкільників, в умовах набуття та використання ними власного досвіду творчої роботи, залучення їх до реальних творчих справ. У процесі цього розвитку дитина оволодіває необхідними способами орієнтації в оточуючій дійсності, нарощує творчі здібності у різних видах діяльності (ігровій, конструкторській, образотворчій, мовленнєвій тощо). Саме тому дорослим, що виховують дитину дуже важливо розуміти сутність психічного феномену дитячої творчості та знати необхідні умови її розвитку.

Творчі здібності по-різному проявляються в різні вікові періоди, мають свою специфіку і обумовлюють застосування особливих технологій у

формуванні складових компонентів, що входять в їх структуру; основна увага приділяється провідним характеристикам віку як головним психофізіологічним основам розвитку здібностей; механізм творчості дитини тісно пов'язаний з уявою, яка має пряму залежність від накопиченого раніше досвіду; середній дошкільний вік є сенситивним для розвитку творчості, так як в цей віковий період активно розвивається уява і образне мислення, що становлять основу розвитку творчості [1, с. 280].

Авторська казка використовуються в роботі з дітьми дошкільного віку. Мета авторської казки – передати дитині якусь нове знання, вміння, навик; показати сенс і важливість того чи іншого морального дії і вчинку. Найчастіше така казка закінчується невеликим завданням (пов'язаним з темою казки), яке дитина повинна виконати вдома[3, с. 19].

Авторська казка виявляє досить глибоку залежність від про жанру, що проявляється в її семантиці, структурі, історико-літературному функціонуванні. Однак справжня авторська казка – абсолютно самостійний твір з особливим художнім світом, оригінальною естетичною концепцією. Її мовленнєві прийоми почерпнуті в більшості своїй не з фольклорної основи, а з літературних джерел, оскільки оновлення жанрового архетипу – необхідна умова існування авторської казки як жанру [4, с.12].

Висновки та перспективи подальших пошуків. Таким чином, найголовнішим завданням у розвитку творчості дітей середнього дошкільного є формування морально гідної, інтелектуальної, естетично розвиненої творчої особистості, тому надзвичайно важливо правильно спрямувати творчі інтереси дітей в ранньому дошкільному віці.

Казки впливають на виховання та розвиток особистості дитини, спонукають дітей до фантазування, надихають самостійно здійснити якусь дію, бути активною. Слухаючи ці твори, діти дошкільного віку ототожнюють себе з головним героєм, таким чином навчаючись розпізнавати свої емоції та почуття. Джерелом яскравих вражень, незамінним способом збагачення уяви та зацікавлення до навколишнього світу для дошкільного віку, є казки. Це створює можливості для творчої діяльності.

Отже, можна зробити висновок, що, використовуючи авторську казку як засіб розвитку творчості дітей середнього дошкільного віку, враховано індивідуально-психологічні особливості дитини, тобто швидкість засвоєння знань, особливості емоцій, регуляцію поведінки; формуємо позитивне емоційне ставлення до будь-якої діяльності; використовуємо інтеграцію різних видів діяльності дітей. Робота з казкою не нова і не єдина форма розвитку дитячої творчості, але особливе поєднання технік і накладення їх на різні симптоми дає дивовижні результати.

Список використаних джерел:

1. Антипець В. П. Артюх М. Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів як основи креативної особистості. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 125. С. 279-282.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/proekt-bazovyy-komponent-doshkilnoyi-osvity_1.pdf (дата звернення 27.09.2022)
3. Борисенко О. М. Використання казки як засобу розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку. 2016. 79 с.
4. Горлова О. В. Жанрові особливості авторської казки. *Східнослов'янська філологія*. Літературознавство. 2015. Вип. 28. С. 10-17.

Хлопова Т. В.

здобувач вищої освіти II магістерського рівня спеціальності «Дошкільна освіта»

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Пригодій М. А.

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри промислової інженерії та сервісу

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ІГОР З ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Проблема ігрової діяльності дошкільників сьогодні стоїть особливо гостро через акцент на навчальній діяльності та меншу увагу на грі. Вирішити цю проблему можна тоді, коли ігри будуть

домінувати у освітньому процесі в закладах дошкільної освіти. Гра є одним із найцікавіших видів діяльності для людини, вона є домінантою діяльністю дітей дошкільного віку, засобом всебічного розвитку, важливим виховним методом. Дитяча гра – це діяльність, спрямована на локалізацію тематичних і соціальних реалій, у яких діти відображають свої враження від знань. Водночас ігри є потужним виховним засобом, що задовольняє потреби людини, на думку К. Ушинського. Все це свідчить про актуальність і практичність поставленого питання.

Працюючи з дітьми раннього віку, вихователі повинні зосередитися на збагаченні їхньої гри, розвитку різного характеру поведінки, вмінні підтримувати дружні стосунки. Вихователі, беручи участь у спільній грі дітей або ставлячи хореографію певних ігрових сценаріїв, допомагають утворювати асоціації імен персонажів з відповідними діями та ознаками, розрізняти паралельних і взаємодоповнюючих персонажів, відношення між різними типами позицій персонажів (управління, підкорення, рівноправний). Він використовує різноманітні прийоми для розвитку в дітей умінь організовувати спільні ігри

Аналіз останніх публікацій. Аналіз публікацій останніх років показує, що це питання є дуже актуальним. Дослідники Є. Аркін, Л. Виготський, Д. Ельконін, Д. Клоцц, А. Усова, К. Ушинський, Ф. Фребель, С. Холл, Ф. Шіллер вказують на те, що самостійні форми гри мають вирішальне значення в дитячій педагогіці, важливий розвиток. Сучасні українські вчені (Л. Артемова, Г. Григоренко, К. Щербакова) досліджують формування соціальної орієнтації в грі та розвиток моральних відносин у творчій грі у дітей дошкільного віку.

Метою дослідження є аналіз методики організації ігор з дітьми раннього віку.

Виклад основного змісту. Освітня ігрова діяльність дітей має враховувати основні вікові та особистісні особливості їхнього розвитку, а також розвиток їхньої ігрової діяльності в будь-якому віці. На думку

психологів, спроба керувати грою, не розуміючи внутрішніх законів її як діяльності, руйнує її.

Щоб успішно керувати дитячою грою, вихователі повинні володіти різноманітними навичками, найважливішими з яких є: аналітичні здібності – вміння аналізувати та діагностувати рівень розвитку ігрової діяльності для всієї групи, і для кожної дитини зокрема; проектування – вміння проектувати рівень розвитку ігрової діяльності дітей на найближче майбутнє; організація та спілкування – здатність організувати дітей, які справді зацікавлені в грі, брати участь у основних або другорядних ролях, якщо це необхідно, і впливати на процес гри за допомогою пропозицій, пропозицій, запитань тощо [2].

Ігрова діяльність дітей для кожної вікової групи має свої особливості, які передбачають навчання з використанням певних форм і методів. У той же час він повинен задовольняти наступним загальним характеристикам: систематичне навчання активно формує практичний досвід дітей; виокремлення основного змісту під час організації навчальних ігор; своєчасне оновлення ігрового середовища, підбір іграшок та ігрових матеріалів, зміст яких покликаний відтворити в пам'яті дитини останні враження, спрямовувати її до розв'язування ігрових завдань, заохочувати різні способи відтворення дійсності; організувати спілкування з дітьми, маючи на меті сформувати прогресивні ігри, відповідні кожній віковій групі [4].

Щоб збагатити ігрову діяльність дошкільнят, вихователі повинні сприяти стійкості ігрових ідей, розвивати їх в епізоди, а дошкільнят вчити грати пліч-о-пліч і згодом грати разом. Одним із основних методів педагогічного впливу є його рольова участь у грі, яка надає цілеспрямованості та змісту поведінці дітей, сприяє їх об'єднанню в спільній грі, збагачує ігрові поняття та поведінку. Його запитання, спрямовані на дітей як персонажів, сприяють формуванню сюжетно-рольової гри, оскільки збагачують гру різними діями, а зовнішній вигляд сюжету починає описувати їхніх героїв словами.

Основні прийоми, які можна використовувати для організації гри дітей раннього віку: несподівані моменти, пов'язані з несподіваною появою або

зникненням іграшок та предметів; використовуйте візуальні (картинки, ілюстрації, книги, предмети та іграшки), слухові (музика, мова, шум, записані на дисках), тактильні (предмети та іграшки різної фактури та фактури) прийоми у поєднанні з акомпанементом дії, коментарем дітей та дорослих; відвідайте дітей з іграшками чи героями в ляльковому театрі і попросіть про щось допомогти; спонукати дітей до наслідування дій; візуалізуйте показовий матеріал «Ой, а що у нас на таці?» (вихователь дивиться під серветку і каже дітям: «Діти, а ви знаєте, хто до вас у гості? Тварини. Приходять «Почекай...»); використовуйте загадки, жарти, романи як розважальний момент для стимулювання продуктивної пізнавальної діяльності («Падав сніг») [3].

Варто зазначити, що вимогами до гри є: кожна дитина повинна вміти грати в грі будь-яку роль; використовувати ввічливу мову – необхідна умова для спілкування з культурою; додавати кількість і розмір до сюжетно-рольової гри, переходячи від конкретних форм до більш абстрактних; ігровий матеріал повинен бути привабливим і поміщеним у доступному для дітей місці [4].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Педагогічна цінність ігор для дітей раннього віку значною мірою залежить від ефективності розв'язування ігрових завдань. Гра закінчена та казки повинні бути емоційними. Діти повинні розрізняти свої обов'язки в іграх і обов'язки в повсякденному житті, вчитися переходити від ігор до реальності. Найголовніше, що з кожним днем вони стають все більш незалежними та ініціативними, розширюючи свій погляд на світ і себе. Перспективи подальших досліджень передбачають продовження вивчення даної теми через практичне дослідження.

Список використаних джерел:

1. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника – перспективи розвитку: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 136 с.
2. Розвиток гри у дитини до 3-х років. URL: <http://medbib.in.ua/rozvitok-gri-ditini-39486.html>
3. Роль вихователя у розвитку ігрової діяльності дітей. URL: <https://www.ebk.net.ua/Book/synopsis/pedagogika/part4/043.htm>
4. Сучасні підходи до організація ігор-занять з дітьми раннього дошкільного віку. URL: <http://63.sadok.zt.ua/suchasni-pidhodi-do-organizatsiya-igor-zanyat-z-ditmi-rannogo-ta-molodshogo-doshkilnogo-viku-metodichni-rekomendatsiyi/>

Хрінник Є. О.
аспірант
спеціальності «ОІІ Освітні, педагогічні науки»(дошкільна педагогіка)
кафедри дошкільної освіти
Криворізького державного педагогічного університету,
м. Кривий Ріг, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження підготовки майбутніх вихователів до формування медіакультури у дітей старшого дошкільного віку як необхідної компетентності зумовлена вимогами Національної стратегії розвитку освіти в Україні, Державним стандартом вищої освіти, Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні, Концепцією розвитку освіти України на період 2015 – 2025 років, Законами України («Про освіту», «Про вищу освіту») та іншими державними нормативними документами.

Необхідно визначити, що медіаосвіта спирається на передові досягнення інформаційно-комунікаційних технологій, використовує їх для організації роботи медіапедагогів, формування спільних інформаційних ресурсів, полегшення комунікації та координації в середовищі взаємодії учасників медіаосвітнього руху.

Аналіз досліджень і публікацій. У вітчизняних і зарубіжних дослідженнях вивчалися різні аспекти проблеми формування медіакультури особистості: схарактеризовано роль засобів масової комунікації у вихованні молоді (С. Дорогий, В. Лизанчук, О. Невмержицька, Т. Свистельников та ін.), вивчено вітчизняний та світовий досвід медіаосвіти (А. Дилижан, О. Нечай, О. Самарцев, О. Шариков, Є. Черкашин та ін.); розкрито педагогічні умови підготовки студентів до реалізації медіаосвіти в закладах освіти (О. Кравчишина, Ю. Казаков, Н. Леготіна, О. Федоров та ін.); проблема розуміння медіа та шляхи їх упровадження в освітній процес (Б. Потятиник);

зарубіжний досвід упровадження медіаосвіти в навчальні заклади (О. Баришполець); перспективи розвитку медіаосвіти в контексті Болонського процесу (Л. Найдьонова); медіаосвітні технології та питання медіапедагогіки (Г. Онкович).

Заслугує уваги вивчення специфіки інформаційно-комунікаційної підготовки майбутніх вихователів (В. Бикова, Р. Гуревич, С. Дяченко, І. Тимофєєва, О. Чекан та ін.), особливостей соціалізації дитини в медіасередовищі (Б. Ломов, Н. Максимова, Л. Найдьонова, Р. Пацлаф, О. Петрунько, Б. Потятиник, М. Фішер та ін.).

Метою дослідження є опис педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування медіакультури у дітей старшого дошкільного віку. Основними завданнями медіаосвіти: підготувати нове покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різноманітної інформації, навчити людину пручатись наслідкам її впливу на психіку, оволодівати засобами спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів [3, с. 16].

Виклад основного матеріалу. Перша педагогічна умова – усвідомлення майбутніми вихователями необхідності формування медіакультури дітей старшого дошкільного віку.

Сучасному студенту під час навчання подекуди важко визначити, яка інформація необхідна, важлива, а великий її об'єм призводить до того, що він губиться в інформаційному просторі. Під час виконання індивідуальних, творчих завдань студенти подекуди обирають спотворену або брехливу інформацію з Інтернету, бо нажаль багато сучасних медіа не перевіряють достовірність надрукованих даних. Тому особливого значення набуває необхідність навчити майбутніх фахівців дошкільної освіти отримувати та працювати з інформацією, починаючи з перших курсів, бо у них бракує життєвого досвіду та навичок оброблення інформації. [4, с. 63-78]

Друга педагогічна умова – забезпечення міждисциплінарних зв'язків у підготовці майбутніх вихователів до формування медіакультури дітей старшого

дошкільного віку. Для реалізації означеної умови основним уважали координоване використання міжпредметних зв'язків та інтеграцію змісту навчання, задля чого було розроблено й упроваджено змістові модулі в освітні курси: Педагогіка дошкільна (Змістовний модуль «Сюжетно-рольові ігри в ознайомленні дітей з медіазасобами»), Дитяча психологія (Змістовний модуль «Вікові та психологічні особливості дошкільників у формуванні медіакультури»), Педагогіка дітей раннього віку (Змістовний модуль «Розвиток дітей раннього віку засобами медіапродукції»), Теорія та методика розвитку рідної мови дітей (Змістовний модуль «Розвиток мовлення дошкільників засобом медіаосвіти»), Література для дітей дошкільного віку (Змістовний модуль «Медіапродукція як засіб формування медіакультури дітей старшого дошкільного віку»).

Наступна педагогічна умова – наявність у майбутніх вихователів умінь у формуванні медіакультури дітей старшого дошкільного віку мала на меті підготувати у майбутніх вихователів професійні уміння та навички щодо формування у дітей старшого дошкільного віку медіакультури.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Визначено медіакультуру дитини передшкільного віку, як якість особистості, що формується та розвивається в освітній ігровій діяльності, володіє навичками аналізу, вибору, використання та оцінці отриманої інформації з медіасередовища.

Педагогічними умовами підготовки майбутніх вихователів до формування медіакультури у дітей старшого дошкільного віку визначено: усвідомлення майбутніми вихователями необхідності формування медіакультури дітей старшого дошкільного віку; забезпечення міждисциплінарних зв'язків у підготовці майбутніх вихователів до формування медіакультури дітей старшого дошкільного віку; наявність у майбутніх вихователів умінь у формуванні медіакультури дітей старшого дошкільного віку.

Звичайно, запропонований аналіз не вичерпує актуальних питань дослідженої проблеми. Поза увагою залишилися актуальні на сьогодні

проблема наступності у формуванні медіакультури дітей старшого дошкільного віку і молодших школярів; підготовка педагогів до реалізації наступності у визначеному процесі.

Список використаних джерел:

1. Богуш А. М. Гавриш Н. В. Формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. «Гуманність є людинолюбство, але розвинене свідомістю й освітою». Київ, 2016. 153 с.
2. Березенко В. В. Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень / за заг. наук.ред. К.Г. Сірінюк-Долгарьова. Запоріжжя: Кераміст, 2017. 309 с.
3. Вознесенська, О. Л. Спільне медіа-дозвілля родини. *Психологічні перспективи*. Спеціальний випуск «Психологія професійної діяльності працівників соціальної сфери», 2012. С. 100-110.
4. Крутій К. Л. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Сер. Педагогіка. 2013. Вип. 3. С. 85-90.

Шелепко Г. В.

аспірантка

спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» (дошкільна педагогіка)

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

Науковий керівник: Довбня С. О.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ОСНОВ
ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Постановка проблеми. Сучасне суспільство потребує креативних людей, які здатні жити та діяти в складному соціально-економічному середовищі. Серед педагогічних новацій великий потенціал мають дизайн-технології як прогресивний напрям художньої освіти особистості, проте досвід використання їх щодо формування основ художньо-конструкторських умінь у дітей старшого дошкільного віку вивчений недостатньо. Суперечністю між соціальною значущістю проблеми формування основ художньо-конструкторських умінь в

умовах закладу дошкільної освіти й відсутністю теоретично обґрунтованої методики їх реалізації визначається актуальність цього дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя формування основ художньо-конструкторських умінь дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти становлять праці С. Матвієнко, Н. Луцан, І. Уріс, В. Аронова, Л. Безмоздіного, В. Ванслового, О. Гервас, А. Івершинь, М. Кагана, К. Кантор, І. Масєєва, О. Пискун, В. Постнікового, В. Сидоренко, В. Тименко та ін. [1].

Методику формування основ художньо-конструкторських умінь дітей старшого дошкільного віку розглядали Т. Воропай, Н. Кириченко, Т. Науменко, С. Матвієнко, А. Івершинь, Л. Калуська, Н. Скляренко та ін.

Метою дослідження є розробка методики формування основ художньо-конструкторських умінь дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи поняття «методики», яке визначає В. Ягупов, розуміємо цей термін як сукупність систематизованих принципів, форм та засобів використання методів формування основ художньо-конструкторських умінь у дітей старшого дошкільного віку.

Ми вважаємо ефективними такі принципи формування основ художньо-конструкторських умінь у дітей старшого дошкільного віку, як-то:

– принцип мотивації дизайнерської діяльності (створення таких психолого-педагогічних умов, за яких дитина старшого дошкільного віку спроможна зайняти активну особистісну позицію і найбільш повною мірою розкритися як ландшафтний дизайнер);

– принцип активності, свідомості та самосвідомості (в основі якої лежить змістовна мотивація, спрямована на участь у художньо-конструкторській діяльності; активність тут проявляється в усвідомленні вихованцями цілей такої діяльності, вони планують, організують і контролюють дизайнерську діяльність, виявляють пізнавальний інтерес до ландшафтного дизайну, ставлять питання за темою та вміють їх вирішувати).

Важливим засобом ознайомлення дитини з основами художнього конструювання є гра, яка є й мотивом. У ході якої відбувається формування

основ художньо-конструкторської діяльності дітей старшого дошкільного віку, що може проявитися у створенні різноманітних споруд з будівельного та іншого матеріалу.

Ми погоджуємося з С. Матвієнко, яка вважає, що результативність дизайнерської роботи з дітьми повною мірою залежить від різноманітності та продуманості її тематики, добору матеріалів для художньо-перетворювальної діяльності, а також від проведення попередньої роботи з дітьми [1].

Основи художньо-конструкторських умінь дітей старшого дошкільного віку (моделювання, проектування, декорування) удосконалюються засобом ексцизування, головна функція якого – пошук творчих рішень (фіксація креативних ідей, оцінка певного вирішення, пошуковий метод в креативному процесі). При цьому доречним познайомити дітей із скетчингом, як засобом швидко візуалізувати ідею чи об'єкти.

До форм як зовнішнього боку організації освітнього процесу формування основ художньо-конструкторських умінь у дітей старшого дошкільного віку відносимо пішохідні переходи, прогулянки-походи, екскурсії, цільові прогулянки, походи вихідного дня разом з батьками, дидактичні ігри тощо.

Під час прогулянок-походів вихователь може організувати з дітьми своєрідні «хвилинки споглядання» ландшафтного дизайну рідного краю, наголошуючи на специфіці його матеріалів, флори та фауни. Такі моменти дозволять закарбувати позитивні враження, підвищити намагання до творчого самовираження, сформувати оцінне ставлення до навколишнього природного світу.

Екскурсії до музею дають змогу розглянути зразки старовинної архітектури (хати, садиби, зразки малих архітектурних форм) та архітектури сучасної (типового та оригінального); ознайомлюватися з різноманітністю фасадів і прикрас (вікон, фронтонів, дахів), з фактурою будівельних матеріалів (камінь, цеглина, дерево, черепиця, залізо, скло тощо) [1].

На наш погляд, у закладі дошкільної освіти варто застосовувати та форми артосвіти, як: мистецькі (арт) або художньо-педагогічні спілкування, творчі

проекти (артпроекти), комунікація в мистецтві, артекскурсії, артмайстерні, артігри, живописні перформанси.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Отже, методика формування основ художньо-конструкторських умінь у дітей старшого дошкільного віку полягає у цілісності взаємозв'язку застосування оригінальних принципів, засобів, форм організації дизайнерської діяльності у закладі дошкільної освіти. Перспективи подальших пошуків вбачаємо у розробці методичних рекомендацій формування основ художньо-конструкторських умінь у дітей старшого дошкільного віку.

Список використаних джерел:

1. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну: навч. посіб. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 201 с.
2. Половіна О., Кондратець І. Артосвіта: навчально-методичний посібник. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022. 556 с.
3. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. Київ: Либідь, 2002. 560 с.

Янчук Н. Є.

*здобувач вищої освіти II магістерського рівня
спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Падалка О. С.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки освіти*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

**МНЕМОТЕХНІКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК
ЕФЕКТИВНОГО ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ У ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Постановка проблеми. Сучасні діти зростають в складних умовах інформаційного суспільства, в період глобальних змін усіх сфер життя. Постійне збільшення кількості інформації, яка поєднується з вимогами сучасного суспільства, з одного боку, сприяє розвитку освітнього процесу, а з іншого – спричиняє порушення психологічного здоров'я. Наразі діти

дошкільного віку, вміють вільно користуватися гаджетами, мають доступ до мережі Інтернету, але все одно виникає проблема з узгодженням слів у реченні, недостатнім словниковим запасом та поганою пам'яттю. Отже, після аналізу методичних та наукових матеріалів з даної теми, ми дійшли висновку про потребу удосконалення теоретичного, та методичного матеріалу з врахуванням сучасних вимог.

Аналіз досліджень і публікацій. Ідеї першочергового значення пізнавальної активності у дошкільників та застосування мнемотехнічних прийомів в процесі розвитку пам'яті, уваги, мислення розкрито у працях А. Богуш, С. Козачук, С. Ладивір, Л. Мар'яненко, А. Палія, Л. Соловйової, Т. Піроженко, В. Чепурного та ін. Аналізуючи останні дослідження та публікації, ми дійшли висновку, що мнемотехніку у педагогіці трактують по-різному. В. Воробйова називає цю методику сенсорно-графічними схемами, а Т. Ткаченко – предметно-схематичними моделями. В. Глухов під мнемотехнікою розуміє блоки-квадрати, а Т. Большева – колажі. Для Л. Єфіменкової це схеми складання оповідання, а для К. Крутій та О. Білан це схеми-моделі. Узагальнивши досвід робіт науковців, ми визначаємо мнемотехніку, як засіб, який допомагає спростити процес запам'ятовування, розвинути асоціативне мислення і уяву, підвищити уважність, розширити словниковий запас, та знайти рівновагу між набутими та новими знаннями.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування ефективності використання мнемотехнічних засобів в процесі формування навичок запам'ятовування дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Одним із важливих принципів сучасної освіти є оптимізація, через застосування новітніх освітніх технологій, засобів [4, с. 7]. Оволодіти мнемотехнікою означає навчитися легко накопичувати великий обсяг корисної інформації для її відтворення у майбутньому, вміти «тренувати» увагу та мислення. Науковці, (О. Копилова, Т. Нікітіна, Г. Чепурний, А. Бабушкіна) наголошують на обов'язковому врахуванні під час запам'ятовування наявності враження (подив, радість, зацікавленість),

повторення, асоціацій (зав'язків нової інформації з образами, які існують внаслідок досвіду) [4, с. 20].

Робота дошкільників з піктограмами, символами, фрагментами схем сприяє перекодуванню інформації (абстрактні символи перетворюються в образи), що дозволяє дітям пригадати послідовність оповідання, створити власну розповідь за темою та ін. Емоційне забарвлення, яке супроводжує цей процес полегшує запам'ятовування і відтворення інформації, створює атмосферу творчості та позитивного психологічного мікроклімату. Відтак діти із задоволенням вчать вірші, скоромовки, переказують казки, складають загадки, готують повідомлення про тварин з енциклопедичними фактами. А за таких умов підвищується пізнавальна активність дітей та якість засвоєння нових знань, створюється комфортне середовище для ефективної роботи.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Використання різноманітних прийомів мнемотехніки дозволяє впорядкувати складну інформацію про навколишнє середовище, розташувати в певній послідовності. Це дає можливість дітям засвоїти потрібну інформацію значно краще та зберегти її на довгий термін, а пригадування не викликає в дитини значних зусиль.

Діти швидше оволодівають правильною звуковимовою, зв'язним мовленням. У свою чергу це не тільки впливає на успішність дитини, але й формує в неї бажання активно здобувати знання надалі. Діти долають боязкість, сором'язливість, в них з'являється впевненість, розвивається комунікативна мова. Досить хороший рівень розвитку промови допомагає спілкуванню, полегшує процес соціалізації. Регулярне застосування цієї техніки допомагає дитині збагатити свій словниковий запас, вчить вибудовувати грамотні, логічні ланцюжки.

У сучасній педагогіці є різні форми та методи спрямовані на розвиток пам'яті дітей дошкільного віку, серед яких мнемотехніка займає не достотне місце. Перспективи подальшого вивчення та поглибленого аналізу, дозволять розширити сферу використання методичних розробок на різних рівнях освіти.

Результати дослідження доводять, що ця техніка дуже продуктивна і при підготовці дітей до школи, і при навчанні у школі, і у корекційній роботі з дітьми, які мають особливі освітні потреби.

Список використаної літератури:

1. Волкова Т. Н. Творчі ігри, завдання і тести для розвитку пам'яті та уваги . Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. 240 с.
2. Полянська Т. Б. Використання методу мнемотехніки в навчанні дітей дошкільного віку: Навчально-методичний посібник. Спб.: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «ДИТИНСТВО-ПРЕС», 2010. 64 с.
3. Чепурний Г. А. Освітня мнемотехніка. Навчально-методичний посібник 3-тє вид. Тернопіль: Мандрівець, 2020. 152 с.
4. Чепурний Г. А., Шевчук Т. В. Класифікація методів і прийомів мнемотехніки як засобу попередження інформаційного перезавантаження. *Вісник Черкаського університету*. Вип. 191. Ч. III. 2010. С. 121-125.
5. Електронний архів DSpace (репозитарій). URL: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/11752/Marusan_ped_2020.pdf?sequence=2

Шулигіна Р. А.,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

Довбня С. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

Шелепко Г. В.,
асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти,
аспірантка спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
(дошкільна педагогіка)
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ РЕАЛІЙ СЬОГОДЕННЯ ТА СТРАТЕГІЙ МАЙБУТНЬОГО

на матеріалі 3-х денного Міжнародного online-марафону
«ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНІЗМУ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ»

В умовах сьогодення, невизначеної освітньої ситуації, увага науковців, педагогів-практиків, фахівців дошкільної галузі України фокусується на питаннях, пов'язаних з вивченням європейського досвіду, інноваційних практик щодо реалізації ціннісних пріоритетів зростаючої особистості.

Дошкільна освіта – це справжній стратегічний ресурс не тільки для забезпечення всебічного, гармонійного розвитку дитини в період дошкільного дитинства, її готовності до життєвих реалій сьогодення, а й підготовки конкурентноспроможних фахівців цієї галузі на засадах європейських вимірів якості освіти.

Кафедра педагогіки і психології дошкільної освіти педагогічного факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова вперше в Україні започаткувала формат кількадевного Міжнародного online-марафону, присвяченого тенденціям розвитку дошкільної освіти, модернізації її змісту, вивченню досвіду європейських країн, інновацій в галузі та іншим актуальним питанням сьогодення.

День перший.

З нагоди відзначення Всеукраїнського Дня дошкілля кафедрою педагогіки і психології дошкільної освіти Педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова 27-29 вересня 2022 року проведено триденний Міжнародний online-марафон **«Дошкільна освіта в епоху постмодернізму: європейський досвід, інноваційні практики»**.

Перший день марафону розпочався натхненним вітальним словом модератора, завідувача кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти, доктора педагогічних наук, професора Ганни Цветкової.

Урочисто привітав учасників наукового заходу декан Педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, професор Тарас Олефіренко та побажав плідної роботи, успіхів, нових відкриттів на освітянській ниві під мирним українським небом.

Також він наголосив на неоціненній ролі вихователя, який сприяє формуванню в дітей дошкільного віку ціннісних орієнтацій, життєво важливих компетентностей, що згодом реалізовуватимуться в початковій школі. Приємними фактами була відзначена діяльність випускової кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти, яка готує фахівців для галузі дошкільної освіти.

Учасників марафону привітав проректор з міжнародних зав'язків університету, професор Володимир Лавриненко, який звернув увагу наукової спільноти до проблем дошкільної освіти, адже це стосується майбутнього нашого суспільства, держави. Створення умов для дошкільної освіти – це створення умов для розвитку всіх обдарувань дитини в майбутньому, що в свою чергу має позитивно позначитися на благополуччі держави.

Заступник декана Педагогічного факультету з наукової роботи та міжнародних зв'язків, завідувач кафедри педагогіки і методик початкового навчання НПУ імені М.П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор Олена Матвієнко побажала усім учасникам гарних доповідей, нових позитивних емоцій та плідної співпраці. Освітнянська спільнота в умовах військової агресії робить надзвичайно потужну і важливу справу, а організований Міжнародний онлайн-марафон має закласти підвалини розв'язання проблем, які будуть поставлені перед вихователями, батьками дітей, суспільством.

У відеозаписі слухачі марафону мали змогу почути слова привітання академіка-секретаря Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України, заслуженого працівника освіти Світлану Сисоєву та директора Інституту проблем виховання НАПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, дійсного члена Національної академії педагогічних наук України, доктора психологічних наук, професора Івана Беха.

Із Всеукраїнським Днем дошкілля наукову спільноту душевно привітав завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор педагогічних наук, професор Олександр Семенов.

За тематичним напрямком **«Національний та європейський досвід організації дошкільної освіти та ціннісно-смыслові детермінанти особистісного професійного розвитку педагога в контексті європейських освітніх викликів»** виступили з доповідями поважні зарубіжні вітчизняні науковці та партнери по науковому співробітництву, як-то:

– Marinko Lazzarich, izvanredni profesor, Učiteljski fakultet, Katedra za metodike nastavnih predmeta humanističkih znanosti i umjetnosti University of Rijeka (UNIRI) | Sveučilište u Rijeci (Hrvatska);

– MILADA RABUŠICOVÁ, Dr. Professor, Department of Educational Sciences of Masaryk University (м. Брно, Чехія) з доповіддю на тему: System of Preschool Education and Current Issues in The Czech Republic;

– Kia Kimhag, викладач «Дидактики», Департаменту освітніх наук, Факультету освіти та бізнесу Університету Євле (м. Євле, Швеція). Тема доповіді: «Дошкільна освіта в міжнародній перспективі: значення компаративних досліджень в галузі дошкільного виховання та догляду за дітьми»;

– Наталія Гавриш, доктор педагогічних наук, професор, автор Базового компоненту дошкільної освіти. Тема доповіді: «Організація системи дошкільної освіти в штаті Флорида (США)»;

– Ольга Рейпольська, доктор педагогічних наук, завідувач лабораторією дошкільної освіти та виховання, керівниця Центру раннього розвитку дитини та дошкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України. Тема доповіді: «Дошкільна освіта України в умовах воєнного стану: виклики та перспективи»;

– Оксана Ступак, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, доцент. Тема доповіді: «Досвід організації дошкільної освіти в європейських країнах»;

– Олена Половіна, завідувач кафедри дошкільної освіти Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент. Тема доповіді: «Психолого-педагогічний супровід формування мистецької-творчої компетентності дітей»;

– Наталія Мельник, доктор педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов і перекладу Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету, лектор з Дошкільної педагогіки Університету Євле (м. Євле, Швеція). Тема доповіді: «Дошкільна освіта в перспективі міжнародного співробітництва та практики»;

– Олена Каплуновська, голова Громадської організації «Академія розвитку особистості». Тема доповіді: Українські діти в системі освіти Польщі: що по-іншому?».

Завершальною стала тематична промова професора Ганни Цветкової, яка висвітлила тему «Збереження національно-культурної ідентичності та адаптація наукової спільноти до реалій в нових умовах перебування за кордоном» зміст якої довів значимість збереження української національно-культурної ідентичності, відобразив практичний досвід університету Рієки у Хорватії. Крім цього, доповідач надала дієві поради як підтримувати себе під час війни.

До зустрічі приєдналися Волинський національний університет імені Лесі Українки, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Київський університет імені Бориса Грінченка, Криворізький державний педагогічний університет, Маріупольський державний університет, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Хмельницька гуманітарна педагогічна академія, Харківська гуманітарна педагогічна академія, Рівненський державний гуманітарний університет та інші.

У кількості понад 190 учасників в умовах військового стану відбулася значна наукова подія – Міжнародний online-марафон, який об'єднав провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників, науковців, освітян, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, громадських організацій, педагогів-практиків для обміну перспективним досвідом та результатами досліджень в галузі дошкільної освіти; забезпечив міждисциплінарну платформу для поширення проблематики прикладних досліджень, нововведень, тенденцій і практичних проблем, що виникають в галузі дошкільної освіти на сучасному етапі.

День другий.

Успішним продовженням ознаменувався другий день Міжнародного online-марафону 28 вересня 2022 року, який був присвячений темі **«Психолого-педагогічні практики подолання та корекції тривожних станів під час військових дій»** та зібрав 146 учасників.

Тепло привіталася з усіма організатор, модератор, завідувач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор Ганна Цветкова, яка акцентувала увагу слухачів на програмі заходу,

зокрема, на проблемі психолого-педагогічної допомоги дітям, які потерпають від психологічних травм, а також на необхідності ресурсування всіх учасників освітнього процесу.

З вітальним словом до учасників марафону звернулася завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської, професор, доктор педагогічних наук Рівненського державного гуманітарного університету Ілона Дичківська, яка подякувала голові робочої групи, професору Ганні Цветковій та доценту Вікторії Гальченко за організацію заходу такого високого рівня та можливість стати активною учасницею важливого міжкультурного діалогу. Ілона Миколаївна у своїй промові підкреслила, що ми маємо зберегти свою цілісність, зберегти себе та наших дітей від психотравматичного впливу війни, тому обговорення проблем подолання та корекції тривожних станів під час військових дій, фрустраційної толерантності, стресостійкості є сьогодні надзвичайно актуальним.

Завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор Тамара Піроженко у доповіді «Потенціал зростання дитини в умовах невизначеної освітньої ситуації» проілюструвала стратегічні зміни в українській системі в час глобальних викликів, висвітлила поняття компетентності як освітнього результату, презентувала пріоритетні види діяльності на етапі дитинства, представила ГРУ як інструмент підтримки благополуччя дитини.

Більш детально з презентацією Тамари Олександрівни Піроженко можна ознайомитися за активним посиланням:

https://docs.google.com/presentation/d/1oobTExkeCjzmfOV_-IsxQ1PX1SK7AEUE/edit#slide=id.p1

Завідувач кафедри практичної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор Елліна Панасенко у своєму виступі на тему: «Психологічний супровід особистості у депресивних станах: теоретичні концепти та модерні практики» пояснила

значення поняття «депресія», фактори і причини її виникнення, симптоми депресії та наслідки депресивних станів. Наприкінці доповіді Еліна Анатоліївна означила методичні вказівки до супроводу клієнтів, які мають прояви депресії.

До осягнення поняття фрустраційної толерантності всі присутні вдавалися на тренінгу мужності та стійкості «Фрустраційна толерантність як основа професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти», який провела кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова Вікторія Гальченко. Професійний психолог познайомила слухачів із фрустрацією, яка є наслідком травматичного стресу, спричиненого війною; агресією як наслідком фрустрації; можливостям використання позитивної енергії агресії для руху та вираження себе; вміння використовувати стрес як рушійну силу в досягненні «акме». У чаті учасників активізували справи: «Моє ім'я – моя фортеця», «Казковий калейдоскоп». А модифікована спікеркою техніка «Картина на скляному тлі» сприяла релаксу та спокою усіх присутніх.

У виступі «Формування мовлення у дитини дошкільного віку в умовах війни: психологічний аспект» кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова Ірина Товкач презентувала методи та прийоми формування українського мовлення у дітей дошкільного віку такі, як: мовленнєве спілкування дитини з дорослим; прийом спонтанного пристосування; вміння здійснювати просторовий контакт; вдало дібрані словосполучення, адресовані до дитини; стисло й правдиво відповідати саме на питання, яке ставить дитина; спостереження за поведінкою дитини, і керування засобом влучно сказаного слова, прикладів етичного змісту з творів дитячої літератури.

Підводячи підсумки другого, успішно проведеного дня Марафону, професор Ганна Цветкова зазначила: «Ми (когорта професіоналів в галузі дошкільної освіти) – попереду! Ми ведемо педагогічну дошкільну науку за

собою, тільки вперед! Ми не зупиняємося навіть у ці важкі часи – і це наш внесок у Перемогу!»

День третій.

Завершальний третій день Міжнародного online-марафону відбувся у колі товариської наукової спільноти у кількості 223 учасника, 29 вересня 2022 року.

За традицією вітальним словом захід відкрила завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор Ганна Цветкова, яка наголосила, що в межах тематичного напрямку зустрічі **«Практико-орієнтована педагогічна діяльність в системі дошкільної освіти»** професорсько-викладацький склад кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти представить свої наукові доробки та відобразить співпрацю з Національною академією педагогічних наук України.

Доценти кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова, кандидати педагогічних наук Софія Довбня та Раїса Шулигіна яскраво презентували тему: «Ігровий кейс як компонента професіоналізму педагога закладу дошкільної освіти». У своєму дуальному виступі доповідачки не тільки запропонували ігрові кейси (валізу з педагогічним інструментарієм) вже знайомих нам ігор, але й познайомили з новими іграми-стратегіями та іграми-квестами, якими педагоги-практики змогли поповнити ігрові кейси. А запитання спікерів до учасників марафону про ігри, у які люблять гратися діти та головоломки з ігрової діяльності, викликали в чаті надзвичайну активність.

Ексклюзивом доповіді стала описова уявна ситуація, як релаксаційна тренінг-вправа, озвучена Раїсою Шулигіною на фоні звукового супроводу співу пташок, яка сприяла зануренню усіх присутніх в уявний щасливий світ минулого й справжнього дитинства.

Наприкінці феєричного виступу спікери запросили усіх бажаючих відвідати лабораторії гри та дитячої творчості, яку створено спільними зусиллями викладачів кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та студентів Педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова. Також

презентували авторський навчально-методичний посібник (робочий зошит) «Основи ігрової діяльності дітей дошкільного віку».

Новий погляд на сучасного керівника закладу дошкільної освіти як особистості, який гармонійно поєднує в собі компетентності управлінця й менеджера проілюструвала на прикладі закладу дошкільної освіти із сімейними цінностями «WONDERLAND» засновниця PRESCHOOL BUSINESS CONSULTING «ВЛАСНИЙ ДИТЯЧИЙ САДОЧОК», викладач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова Галина Савлук. Погляд під новим кутом зору на зміст діяльності управлінця в галузі дошкільної освіти отримав багато позитивних коментарів, емоційних відгуків в чаті від учасників заходу.

Цікавий та корисний матеріал на тему «Програмно-методичне забезпечення процесу формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку» представила доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти, кандидатка педагогічних наук Наталія Левінець, яка є співавтором оновленого Базового компоненту дошкільної освіти та дослідницею щодо використання здоров'язбережувальних технологій у роботі з дітьми задля забезпечення можливості збереження здоров'я, формування необхідних компетентностей та навичок здорового способу життя у повсякденні усіх учасників освітнього процесу.

З проведенням Освітнього хабу як практико-орієнтованою формою підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта» до професійної діяльності, ознайомила старший викладач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова Катерина Поліщук. Досвід педагогічної роботи викладачів кафедри в умовах ситуативної невизначеності, дозволив «повернути» частину дітей у реальний, справжній світ дитинства, а усі труднощі та негаразди залишити у минулому.

Майстер-клас створення солом'яного бичка у відеозаписі провела кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії

дошкільної освіти і виховання Центру раннього розвитку дитини та дошкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України Вікторія Рогозіна.

Із майстер-класом на тему: «Рухові завдання для дітей раннього віку: планування, впровадження» кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії дошкільної освіти та виховання Центру раннього розвитку дитини та дошкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України Світлани Васильєвої можна ознайомитися за активним посиланням: <https://drive.google.com/drive/u/0/my-drive>

Учасники триденного online-марафону в своїх виступах торкнулись багатьох актуальних питань, пов'язаних з розвитком дошкільної освіти, підготовки фахівців для цієї галузі, окреслили перспективи та шляхи вирішення багатьох актуальних проблем вітчизняної системи освіти крізь призму реалій сьогодення та перспектив міжнародного співробітництва.

Всі дні Марафону були наповнені живими дискусіями й обговореннями.

На завершення online-марафону, слова про дошкільну освіту, якій дає крила психолого-педагогічна наука «одне крило – дошкільна педагогіка, друге – психологія дошкільна» озвучила доктор педагогічних наук, професор Ганна Цветкова.

Звичайно, в межах проведеного Міжнародного online-марафону неможливо вирішити усі проблемні питання, які існують на сьогодні в галузі дошкільної освіти, тому на порядку денному залишаємося на міцних позиціях щодо побудови стратегій майбутнього в контексті євроінтеграційних процесів Української держави й освіти.

Дякуємо усім учасникам Міжнародного online-марафону!

Миру, добра, натхненної праці та нових здобутків!

Все буде Україна!

УДК 373.2:7.038.6]:001.895(4)

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНІЗМУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ: Збірник тез Міжнародного online-марафону (27-29 вересня 2022 року, м. Київ, Україна). Київ: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2022. 208 с.

Редакційна колегія:

Цвєткова Г.Г., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова (голова)

Шулигіна Раїса Андріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Довбня Софія Олегівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Шелепко Галина Володимирівна, асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Відповідальність за зміст наукове та літературне редагування тез доповідей несуть автори та їх наукові керівники

Адреса оргкомітету:

01601, м. Київ, вул. Тургенєвська, 8/14, ауд. 9-12

Кафедра педагогіки і психології дошкільної освіти

Відповідальний редактор:

Шулигіна Р.А., доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент

Координація та технічна підтримка:

Шелепко Г.В., асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова